

השם משלמה

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש⁹⁴, רבי שלמה ב"ר דוד שפירא זיע"א, פדה בשלום, פרי' וישלח, דף קז

וירא מאוד ויצר לו. נראה עפ"י הרמב"ן המובא בקדושת לוי (פ' יתרו) אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, שכשהגיע אל האדם אהבת הבורא או יראת הש"י אז תיכף יעשה איזה מצוה ואז בזה מביא האהבה והיראה בצמצום, כי כל זמן שלא עשה מצוה יש לו מלחמות, אבל כשעשה איזה מצוה עם האהבה והיראה אז מביא האורות הללו בצמצום ובטל ממנו כל המלחמות.

והנה המצוה שעושה הוא כמו כלי שתחפץ בו את ההתעוררות בזה שמגיע לו מלמעלה וזה הוא עד שתחפץ כי חפץ הוא כלי עכ"ד, ועד"ז י"ל וירא מאוד ויצר לו היינו שבא אז ליעקב מלמעלה יראה גדולה עד מאוד, ע"כ עשה לה תיכף כלי, וייצ"ר לו משלון ויצ"ר אותה בחרט היינו שצר אותה ככלי שלא תאבד ממנו לעולם כנ"ל.

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, רבי שלמה ב"ר דוד שפירא זיע"א, פדה בשלום, פרי' שופטים, דף קז

כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עלי' לתפשה לא תשחית את עצה לנדוח עליו גרזן וגו', **כי ענין הגאולה שאנו מקוים ומצפים כעת אין בידינו להלחם עם אוה"ע מלחמה גשמית ליקח ירושלים מידם ביד חזקה כדאמרי' בש"ס כתובות (דף קי"א ע"א) שלש שבועות הללו למה אחת שלא לעלות בחומה פירש"י ביד חזקה** עיי"ש, אמנם יש לנו כלי מלחמה רוחניים לכבוש את ירושלים ולעלות לתוכה והיינו ללמוד תורה, כמבואר בש"ס סנהדרין (דף צ"ט ע"ב) הלומד תורה לשמה מקרב את הגאולה, והנה אנו רואין שזה כמה שגלינו מארצנו ולא בא עוד העת לתת עלינו עין חמלה לגאלנו, אף שהרבה בני תורה לומדים תמיד. **אמנם הדבר מובן כי בגמ' שם איתא הלומד תורה לשמה (דייקא) ודא עקא כי בעוה"ר לא זכינן ללמוד התורה לשמה כראוי בלי שום פניה, ועושים מן התורה עטרה להתגדל בה וקרדום לחפור בה, ונודע מחובת הלבבות (שער ייחוד המעשה, פרק ד') דאם בשעת עסקו בתורה ומצוות כדי שיראו בני אדם ויהנוהו עובר על איסור ע"ז שעובד לא לשם השם יתברך רק בשביל הרוואה ושומע. וזהו ביאור הכתוב כי תצור אל עיר, (היינו ירושלים, וכמו שאמרו במדרש תנחומא פ' תבא ברוך אתה בעי"ר זה ירושלים שנקראת עיר שנא' הזאת העיר וגו').** ימים רבים להלחם עלי' לתפשה, (מיד אוה"ע, ולשכון כבוד בארצנו הוא כנס"י **שזאת המלחמה עומדת כל ימי גלותינו זה זמן ארוך מאוד בעוה"ר, וכלי המלחמה היא רק עסק התורה כנ"ל, ולזה מזהיר הכ"י לא תשחית את עצ"ה, (ע"ץ נקרא התורה כמבואר בש"ס תענית דף ז' ע"א למה נמשלה ד"ת לעץ שנא' עץ חיים וגו', והשחתה נקרא ע"ז כדכתיב פן תשחיתו"ן ועשיתם לכם פסל וגו' וכמבואר בש"ס (קידושין ל"ו ע"א) בנים משחיתים היינו ע"ז והיינו לא תשחית את עצ"ה לעשות ע"ז מהתורה ח"ו כשתלמד לשם פניות כנז'. **ואמר הכ' מה הם הפניות ואמר) לנדוח עליו גרזן, (היינו לעשות קרדום לחפור בה [לשם ממון], ואונקלס תרגום לנדוח עליו גרזן לארמה עלוהי [לשון גבהות], היינו עטרה להתגדל בה לעסוק בתורה כדי שיראוהו בנ"א ויגדלוהו ויהללוהו דזהו כע"ז כנז') והגאולה הוא רק על ידי תורה לשמה כנז'.****

ובזה י"ל (בפ' ראה) ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון לא תעשון כן לה' אלקיכם כי אם אל המקום אשר יבחר ה' מכל שבטיכם לשום שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה, דהנה עסק התורה לשמה הינו שם הו"י שצוה לעסוק בתורה ועושה בזה רצונו ית"ש ובזה משרה שם הו"י על לימודו, וגם כדי שבזכות לימוד התורה יבנה המקדש ולא תהי' עוד השכינה הקדושה בגלותא כנודע, וזהו שאמר ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון, לעקור ולבטל ע"ז, ואמר עוד שבאיסור זה דע"ז, יש עוד לזהר מאביזריהו דע"ז וז"ש לא תעשון כן לה' אלקיכם (דהיינו כשאתם עוסקים בתורה שהוא עניני עבדות ה' לא תעשון כן (דהיינו ע"ז) שתעסקו ח"ו לשם ממון או שאר פניי

⁹⁴ הראשון

אלא יעשה שיהי' להש"י נחת רוח מלימודו) כי אם אל המקום אשר יבחר ה"א מכל
שבטיכם (היינו לצורך המקדש שיבנה ב"ב), לשכנ"ו תדרשו (לצורך השכינה הקדושה ע"י
הלימוד להקימה ולאפרקא מגלותא לזה יהי' כוונתכם וע"י **כן מבטיח הכ' (ובאת
שמה (שע"י לימוד לשמה תזכה לגאולה לבא שמה להר הקודש
בירושלים).**

ועי"ש בפרי' וילך ד"ה כי אביאנו, עמ' שצד-שצה

הבאר לחי ראי

שו"ת תפארת צבי

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש⁹⁵, רבי **צבי הירש ב"ר שלמה שפירא**⁹⁶ זיע"א, שו"ת צבי תפארת, רשומי דברים, דף ב' ע"ב

וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בגשתם את קודש הקמים אהרן ובניו יבואו ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ופירש"י לתוך נרתק שלו י"ל עפ"ד הרמב"ן המובא בסה"ק קדושת לוי (פרשת יתרו) אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ שכשמגיע אל אדם אהבת או יראת הבורא ב"ה אזי תיכף יעשה מצוה ובזה מביא את האהבה או היראה בתוך צמצום שהוא בבחי' כלי ונשארים האהבה והיראה משומרים בתוך הכלי וכל זמן שלא עשה מצוה יש לו מלחמות⁹⁷ אבל כשעושה עם זה האהבה או יראה איזה מצוה אזי מביאם בתוך צמצום ובטל ממנו כל המלחמות ומצוה הראשונה שעושה עם האהבה או היראה שהוא הכלי שנותנין בה זה ההתעוררות זה נקרא חפץ של מצוה וזהו עד שתחפץ כי החפץ הוא כלי עיי"ש. וזה י"ל שאמר דהמע"ה לעשות רצונך חפצתי ותורתך בתוך מעי והיינו כשבא בלבו הרצון מלמעלה (כי אני לא עשיתי לי זה מצוין שיהיה נקרא רצוני רק אתה עשית לי זה הרצון והוא רצוני"ך כביכול) חפצתי לקחת את הרצון לתוך כלי הנקרא חפץ והיינו שעשיתי תיכף בהאהבה או בהיראה מצוה כנ"ל ועיי"כ נשאר ההתעוררות אצלי ותורתך נשאר בתוך מעי ולא הלך ממנו מהתעוררות לעולם וזה שאה"כ וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו (והיינו כאשר יעזור להם השי"ת שיבוא עליהם שפע קודש וימשך להם חיות והתעוררות אהבה ויראה להנשמה שלא ילך ח"ו ההתעוררות לאיבוד וישאר פגרים ומתים ח"ו) בגשתם את קודש הקדשים (כשיגיע להם שפע והתעוררות דקדושה) אהרן ובניו (שכל עובד ה' שהוא בבחי' אהרן והמסתעפים ממנו שהם בבחי' בניו) יבואו ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו (היינו שכל א' לפי דרך עבודתו ישרש נשמתו יעשה תיכף מצוה בהתעוררות הזו והיינו כי מי שלפי שרש נשמתו העיקר דרך עבודתו היא התורה יעסוק תיכף בתורה ומי שדרך עבודתו במצות יעשה תיכף מצוה כנ"ל) ואז יהיה המעלה שלא יבוא לראות כבלע את הקודש לתוך נרתק שלה (היינו שלא ילך מהם הקדושה לחזור למעלה למקור שנחצבה משם כנ"ל). ועד"ז אמר אדמו"ר זצלה"ה (בפי' וישלח) ויירא יעקב מאד ויצר לו היינו שתיכף שהרגיש יעאע"ה שנתעורר בו היראה מלמעלה עשה לה תיכף כלי. שעשה מצוה לטמון בה היראה. וייצ"ר לו מלשון ויצר אותה בחרט היינו שצרר אותה בכלי כנ"ל:

⁹⁵ השני

⁹⁶ כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, רבי **צבי הירש ב"ר שלמה שפירא** זיע"א – נולד ב"א בתמוז תר"י, בעיירה סטריזוב בפולין, ונקרא על שם רבי **צבי הירש מזידיטשוב** זיע"א (שזהו יום פטירתו, י"א תמוז). אמו הינה הרבנית **חיה פרומה רבקה** זתע"א (נכדתו של רבי **משה לייב מסאסוב** זיע"א). בהיותו כבן שש אורס לאסתרו הורוויץ בת"ר **חנינא הורוויץ** זתע"א (רב העיר אולינוב, בנו של רבי **יעקב ממעליץ** זיע"א). החתונה התקיימה באדר ה'תרכ"ה באולינוב. רבו רבי **חיים הלברשטאם מצאנז**, ולאחר פטירתו נסע גם לבנו רבי **יחזקאל שרגא משינאווא** זיעוועכ"א.

בשנת ה'תרמ"א מונה אביו לכהן כרבה של מונקאטש, והוא החל לשמש כראש אב בית דין בעיר. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תרנ"ג, מילא את מקומו כרב העיר וכאדמו"ר. רבי **צבי הירש** הודח על ידי השלטונות ההונגריים בשל אי-ידיעת השפה ההונגרית, אך המשיך לכהן כרב באופן לא רשמי ובהמשך חזר לתפקידו. בשנת ה'תרס"ח הקים את "כולל מונקאטש ועשרת הגלילות" שהעביר כסף ליוצאי הונגריה שחיו בארץ ישראל ושמשגרתו הוקמה לימים שכונת בני מונקאטש, בירושלים. התנגד נמרצות לכל ניסיון לחידוש בחיים המסורתיים של היהודים. ממתנגדי הציונות ואף התנגד לתנועת אגודת ישראל שקמה בזמנו. חיבר את הספה"קים: **דרכי תשובה** – על השולחן ערוך; **באר לחי ראי** – על תיקוני הזוהר; שו"ת **צבי תפארת**; **תפארת בנינים** – על התורה ומועדים; **תפארת בנינים** – על הגדה של פסח; קורות חייו נדפסו בספה"ק **בית שלמה** (לזכר אביו), בפרק מאמר **צבי תפארת**;

נפטר בט"ז בתשרי, יום השני של חג סוכות, ה'תרע"ד בעיר מונקאטש, ונטמן בו ביום בבית העלמין בעיר. את מקומו מילא בנו היחיד, רבי **חיים אלעזר שפירא**, בעל "מנחת אלעזר" זיע"א. ⁹⁷ וזה הכוונה באופן פרטי, ובאופן כללי המשמעות היא ששינם יסורי הגלות...

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, רבי **צבי הירש ב"ר שלמה שפירא** זיע"א, שו"ת תפארת צבי, סי' מ"ו

עוד זאת צריך למודעי שרק בתנאי זה הנני בצירופא להתיירא שהמאה רבנים דג' המדינות יהיו מהרבנים היראים ושלמים לדי' ולתורתו ולא מאותן הרבנים החדשים הסעמינאריסטע"ן והציאניסטע"ן אשר חדשים מקרוב באו בעוה"ר הלא ידוע הוא מדברי הסמ"ע (בחומ"מ סי' ג' ס"ק י"ג) שדעת הבעה"ב הוא להיפוך מדעת התורה ואם הבעה"ב היראים את ה' ולפעמים קובעים עתים לתורה דעתם הפשוטה הוא להיפוך מדעת התורה מה נאמר עוד לאותן הרבנים שבזמנינו הנ"ל בעוה"ר שמקשקש בקרבם רוח החדשה דעות זרות ונפסדות שהוא היפוך מדעת התורה שמקובל בידינו בקבלה מהר סיני ואיככה נוכל לצרף דעתם למנין המתירין הלא דעתם זרה לדעת תוה"ק. ונחוץ להזהיר ע"ז. ידידו הדוש"ת:

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, רבי **צבי הירש ב"ר שלמה שפירא** זיע"א, שו"ת תפארת צבי, סי' נ"ג

...ובפרט עתה בדור הזה בודאי צריכים להזהר כל מי שיש בו ניצוץ יר"ש, **להתפלל רק בין אנשים יראים דייקא בלי תערובות מינות שימצא דשימצא**, כי הנסיון מעיד אשר אני מכיר אנשים שהיו מתחלה אנשים כשרים ונאמנים לדי' ולתורתו ולאחר שנכנס בהם רוח עות והתחילו לילך לביהכ"נ שמתפללים שם הרבה עוברי על דת משה ותורתו נתפקרו ל"א וירדו שאול הם ובניהם וכו' ומשל לנכנס לחנותו של וכו'.

באר לחי ראי על תיקונ"ז

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, רבי **צבי הירש ב"ר שלמה שפירא** זיע"א⁹⁸, באר לחי ראי חלק ג', תיקון כ"ב, דף סח ע"א⁹⁹

⁹⁸ כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, רבי **צבי הירש ב"ר שלמה שפירא** זיע"א – נולד ב"א בתמוז תר"י, בעיירה סטריזוב בפולין, ונקרא על שם רבי **צבי הירש מזידיטשוב** זיע"א (שזהו יום פטירתו, י"א תמוז). אמו הינה הרבנית **חיה פרומה רבקה** זתע"א (נכדתו של רבי **משה לייב מסאסוב** זיע"א). בהיותו כבן שש אורס לאסתר הורוויץ בת"ר חנינא הורוויץ זתע"א (רב העיר אולינוב, בנו של רבי **יעקב ממעליץ** זיע"א). החתונה התקיימה באדר ה'תרכ"ה באולינוב. רבו רבי **חיים הלברשטאם מצאנז**, ולאחר פטירתו נסע גם לבנו רבי **יחזקאל שרגא משינאווא** זיע"א.

בשנת ה'תרמ"א מונה אביו לכהן כרבה של מונקאטש, והוא החל לשמש כראש אב בית דין בעיר. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תרנ"ג, מילא את מקומו כרב העיר וכאדמו"ר. רבי **צבי הירש** הודח על ידי השלטונות ההונגריים בשל אי-ידיעת השפה ההונגרית, אך המשיך לכהן כרב באופן לא רשמי ובהמשך חזר לתפקידו. בשנת ה'תרס"ח הקים את "כולל מונקאטש ועשרת הגלילות" שהעביר כסף ליוצאי הונגריה שחיו בארץ ישראל ושמשגרתו הוקמה לימים שכונת בתי מונקאטש, בירושלים. התנגד נמרצות לכל ניסיון לחידוש בחיים המסורתיים של היהודים. ממנגד היציאות ואף התנגד לתנועת אגודת ישראל שקמה בזמנו.

חיבר את הספה"קים: **דרכי תשובה** – על השולחן ערוך; **באר לחי ראי** – על תיקוני הזוהר; שו"ת **צבי תפארת**; **תפארת בנינים** – על התורה ומועדים; **תפארת בנינים** – על הגדה של פסח; קורות חייו נדפסו בספה"ק **בית שלמה** (לזכר אביו), בפרק **מאמר צבי תפארת**;

נפטר בט"ז בתשרי, יום השני של חג סוכות, ה'תרע"ד בעיר מונקאטש, ונטמן בו ביום בבית העלמין בעיר. את מקומו מילא בנו היחיד, רבי **חיים אלעזר שפירא**, בעל "**מנחת אלעזר**" זיע"א.

⁹⁹ ועיי"ע בדברי קודשו של בנו כ"ק האדמו"ר מונקטש, רבי **חיים אלעזר בן צבי הירש שפירא** זיע"א, בספרו דברי תורה, מהדורה שתיתאה, סי' קז-קיא, ויאירו עיניך.

הה"ד השבעתי אתכם וגו'. והיינו כמ"ש בש"ס (כתובות דף קי"א ע"א) **השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו ואם תעוררו וגו' שלא ידחקו את הקץ (ופירש"י שם) שלא ירבו בתחנונים על כך יותר מדאי עיי"ש**, ואמר הכא דזה קאי על תפלות בלא דחילו ורחימו ולא ידעין לאתערא כדקא יאות, אבל אותן היודעין לאתערא בדחילו ורחימו כדקא יאות, בודאי צריכין להתפלל ולהעתיר בכל מה דאפשר.

וצריך עיון בדברי קודשו, שהרי מצינו בגדולי עולם שאנו עפר ואפר לרגלים, כגון: רבי יהודה הנשיא עם רבי חייא ובניו, רבי יוסף דלה ריינא, הרש"ש הק', החיד"א, החוזה מלובלין, רבי תפלינסקי, בבא מאיר ועוד זכותם תגן עלינו שניסו לקרב את הקץ אך לא עלתה בידם...

וכי עליה נוכל לומר שלא יודעים בדחילו ורחימו, אזי אחזתני חיל ורעדה..., מי כן יודע בדחילו ורחימו.

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש, רבי **צבי הירש בן שלמה שפירא** זיע"א, באר לחי ראי, תיקון כ"ה, דף ע"ב

אם תעירו ואם תעוררו. וכמ"ש בש"ס (כתובות דף קי"א ע"א) **בפסוק זה שהקב"ה השביע את ישראל שלא ידחקו למהר את הקץ יותר מדאי, עיי"ש (ובפירש"י שם):**

עד שתחפץ. וכמ"ש (בזהר פ' שמות דף ט' ע"א) עד שתחפץ, ההיא דשכיבת לעפרא (היינו השכינה הקדושה), ויהא רעותא דמלכא בה, זכאה איהו מאן דיזכי לההוא דרא בעלמא הדין ובעלמא דאתי עיי"ש, והיינו כי אם תהיה הגאולה ברעותא דקב"ה, אז יהיה הגאולה ברחמים ובלא חבלי משיח כלל:

ועם כל דא מרעא בגלותא אתארך. ר"ל דאם לא תהיה הגאולה לצורך השכינה לשכיבת לעפרא כנ"ל, אז הנס שתהיה הגאולה בבחי' מטה כלפי חסד ולא יהיו היסורים בקצף גדול כדי שיוכלו לסבול ודפיקו אתארך כנ"ל, **לעומת זה בזה חסרון גדול שיתארך הגלות ולא יהיה במהירות כ"כ כנוזר**. הא אתער רחמי וכו' עיין (ברע"מ פ' כי תצא דף רע"ז ע"א) דבגאולה בתרייתא תאמר וברחמים גדולים אקבצך עיי"ש, והנה נודע מדברי רבינו (בפרע"ח פ"ח משער הסליחות) דסתם רחמים הוא הכרעת החסד והדין עיי"ש, והיינו מדה ממוצעת, ולזה אמר דכאשר יעזור השי"י לגאלנו במדת הרחמים, אז אפילו שיהיה בע"כ אתה חבלים של משיח, עכ"ז יהיה במדה ממוצעת לא אריך ולא קצר וכאמור:

עיי"ש עוד דברים נפלאים על ביאור תיקוני הזה"ק הנ"ל

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש, רבי **צבי הירש בן שלמה שפירא** זיע"א, באר לחי ראי, תיקון כ"ו, דף עא ע"א-ב

שושנה תתאה בה דחילו וכו'. עיין (לעיל תיקון כ"א דף נו ע"א) שאמר איהי יראה מסטרא דשמאלא, אהבה מסטרא דימינא עיי"ש, ולפמשי"ל בסוף תיקון הקדום דשושנה

עלאה היא מסטרא דימינא, ושושנה תתאה היא מסטרא דשמאלא, מבואר דמסטרא דשושנה עלאה מתעורר כח אהבה, ומסטרא דשושנה תתאה מתעורר כח היראה, ולזה דרש שאומרת המלכות¹⁰⁰ השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו ואם תעוררו את האהבה, שהוא מכח המעורר דשושנה עלאה, אלא עד שתחפץ זה זמן הגאולה תעלה המלכות שושנה תתאה לסוד שושנה עלאה ששם הוא כח האהבה מספר י"ג ברזא דאח"ד וכמ"ש (לעיל בהקדמה דף י' ע"ב) עיי"ש ובביאורנו שם:

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש, רבי **צבי הירש בן שלמה שפירא** זיע"א, באר לחי ראי, תיקון כ"ו, דף עא ע"ב

ובג"ד השבעתי אתכם וכו'. עיין (בזהר פ' שמות דף ט' ע"א) **השבעתי וגו' אם תעירו ואם תעוררו את האהבה דא ימינא דקב"ה דאקרי אהבה**, עד שתחפץ ההיא דשכיבת לעפרא, ויהא רעותא דמלכא בה עיי"ש, **ולזה אמר הכא להמשך הדרוש שאמר למעלה דתיקון המלכות לעת"ל לצורך הגאולה יהיה רק ע"י משה רע"מ**, ובמה בימינא בסוד מוליך לימין משה, **וכמ"ל אמר דע"ז אמרה השכינה השבעתי וגו' אם תעירו ואם תעוררו את האהבה שהוא סוד התעוררות לגאולה מסטרא דימינא עד שתחפץ**, שיתקן מתחלה את המלכות דשכיבת לעפרא בסוד שושנה תתאה, להעלותה למעלה לסוד שושנה עלאה, ואז תתחזק ותתרפא ויהיה הגאולה ב"ב.

תפארת בנים

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש רבי **צבי הירש בן שלמה שפירא**¹⁰¹ זיע"א, תפארת בנים חלק א', במדבר, פרק ד' פס' יט-כ'

וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בגשתם את קודש הקדשים אהרן ובניו יבואו ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו, ולא יבואו לראות כבלע את הקודש. ופירש רש"י לתוך נרתק שלו. **י"ל על פי דברי הרמב"ן (אמונה ובטחון) המובא בספר הקדוש קדושת לוי (פרשת יתרו) אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ (שיר השירים ב, ז), שכשמגיע אל אדם אהבת או יראת הבורא ברוך הוא אזי תיכף יעשה מצוה ובזה מביא את האהבה או היראה בתוך צמצום שהוא בבחינת כלי, ונשארים האהבה והיראה משומרים בתוך הכלי, וכל זמן שלא עשה מצוה יש לו מלחמות, אבל כשעושה עם זה האהבה או יראה איזה מצוה אזי מביאם בתוך צמצום ובטל ממנו כל המלחמות, ומצוה הראשונה שעושה עם האהבה או היראה שהוא הכלי שנותנין בה זה ההתעוררות זה, נקרא חפץ של מצוה, וזהו עד שתחפץ, כי החפץ הוא כלי, עיין שם.**

וזה י"ל שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים מ, ט) **לעשות רצונך חפצתי** ותורתך בתוך מעי, והיינו כשבא בלבו הרצון מלמעלה – (כי אני לא עשיתי לי זה הרצון שיהיה נקרא רצוני רק אתה עשית לי זה הרצון והוא רצוני כביכול). חפצתי, **לקחת את הרצון לתוך כלי הנקרא חפץ**, והיינו שעשיתי תיכף באהבה או בהיראה מצוה כנ"ל, ועל כן נשאר ההתעוררות אצלי, ותורתך נשאר בתוך מעי, ולא הלך ממנו ההתעוררות לעולם.

¹⁰⁰ דהיינו כנסת ישראל

¹⁰¹ י"א בתמוז ה'תר"י - ט"ז בתשרי ה'תרע"ד

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש רבי **צבי הירש ב"ר שלמה שפירא**¹⁰² זיע"א, תפארת בנים חלק א', נצבים, עמ' שצא

י"ל המשך הפסוקים בזה על פי דברי אאמו"ר¹⁰³ זצלה"ה (בפרשת שופטים (לעיל כ, יט)) כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לנדוח עליו גרזן וגו', **כי ענין הגאולה שאנו מקוים ומצפים כעת אין בידינו להלחם עם אומות העולם מלחמה גשמיות ליקח ירושלים מידם ביד חזקה, כדאמרינן בש"ס כתובות (קיא, א) שלש שבועות הללו למה, אחת שלא לעלות בחומה פירש רש"י ביד חזקה, עיין שם. אמנם יש לנו כלי מלחמה רוחניים לכבוש את ירושלים ולעלות לתוכה, והיינו ללמוד תורה, כמבואר בש"ס סנהדרין (צט, ב) הלומד תורה לשמה מקרב את הגאולה. והנה אנו רואין שזה כמה שגלינו מארצנו ולא בא עוד העת לתת עלינו עין חמלה לגאלנו, אף שהרבה בני תורה לומדים תמיד. אמנם הדבר מובן כי בגמרא שם איתא הלומד תורה לשמה (דייקא), ודא עיקא כי בעונותינו הרבים לא זכינו ללמוד התורה לשמה כראוי בלי שום פניה, ועושים מן התורה עטרה להתגדל בה וקרום לחפור בה, ונודע מחובת הלבבות (שער ייחוד המעשה, פ"ד) דאם בשעת עסקו בתורה ומצוות כדי שיראו בני אדם ויהנוהו עובר על איסור עבודה זרה, שעובד לא לשם השם יתברך רק בשביל הרואה ושומע. וזהו ביאור הכתוב כי תצור אל עיר, (היינו ירושלים, וכמו שאמרו במדרש תנחומא פרשת תבא (סימן ד) ברוך אתה בעי"ר זה ירושלים שנקראת עיר, שנאמר (איכה ב, טו) הזאת העיר וגו'). ימים רבים להלחם עליה לתפשה (מיד אומות העולם, ולשכון כבוד בארצנו הוא כנסת ישראל שזאת המלחמה עומדת כל ימי גלותנו זה זמן ארוך מאוד בעונותינו הרבים, וכלי המלחמה היא רק עסק התורה כנ"ל. ולזה מזהיר הכתוב) לא תשחית את עצ"ה, (ע"ץ נקרא התורה כמבואר בש"ס תענית ז, א) למה נמשלת דברי תורה לעץ, שנאמר (משלי ג, יח) עץ חיים וגו', והשחתה נקרא עבודה זרה כדכתיב (לעיל ד, טז) פן תשחיתו וישחיתם לכם פסל וגו', וכמבואר בש"ס (קידושין לו, א) בנים משחיתים, היינו עבודה זרה. והיינו לא תשחית את עצ"ה לעשות עבודה זרה מהתורה ח"ו כשתלמד לשם פניות כנזכר. ואמר הכתוב מה הם הפניות ואמר) לנדוח עליו גרזן, (היינו לעשות קרדום לחפור בה [לשם ממון], ואונקלס תרגום לנדוח עליו גרזן לארמה עלוהי [לשון גבהות], היינו עטרה להתגדל בה לעסוק בתורה כדי שיראוהו בני אדם ויגדלוהו ויהללוהו דזהו כעובד עבודה זרה כנזכר), **והגאולה הוא רק על ידי תורה לשמה כנזכר.****

ובזה פירש אאמו"ר (בפרשת ראה (לעיל יב, ג-ה)) ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון לא תעשון כן לה' אלקיכם כי אם אל המקום אשר יבחר ה' מכל שבטיכם לשום שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה, דהנה עסק התורה לשמה הינו שם הו"יה שצוה לעסוק בתורה ועושה בזה רצונו יתברך שמו ובזה משרה שם הו"יה על לימדו, וגם כדי שבזכות לימוד התורה יבנה המקדש ולא תהיה עוד השכינה הקדושה בגלותא כנודע. וזהו שאמר ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון, לעקור ולבטל ע"ז, ואמר עוד שבאיסור זה דע"ז, יש עוד לזהר מאביזריהו דעבודה זרה, וז"ש לא תעשון כן לה' אלקיכם (דהיינו כשאתם עוסקים בתורה שהוא עניני עבדות ה' לא תעשון כן (דהיינו ע"ז) שתעסקו ח"ו לשם ממון או שאר פניי אלא יעשה שיהי להשיי נחת רוח מלימודו) כי אם אל המקום אשר יבחר ה"א מכל שבטיכם (היינו לצורך המקדש שיבנה ב"ב), לשכנו תדרשו (לצורך השכינה הקדושה ע"י הלימוד להקימה ולאפרקא מגלותא לזה יהי כוונתכם וע"י כן מבטיח הכ' (ובאת שמה (שע"י לימוד לשמה תזכה לגאולה לבא שמה להר הקודש בירושלים)). עד כאן תורף דבריו הקדושים.

¹⁰² י"א בתמוז ה'תר"י - ט"ז בתשרי ה'תרע"ד

¹⁰³ כ"ק האדמו"ר ממנוקטש, רבי שלמה שפירא זיע"א, פדה בשלום, פר' שופטים, דף קז

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש רבי **צבי הירש בן שלמה שפירא** זיע"א, תפארת בנים חלק ב', ראש השנה, ד"ה וזהו י"ל

וזהו י"ל דהנה נודע מה שכתב הרבינו בחיי בפרשה זו בענין מ"ש (דברים ל, ו) ומל ה' אלקיך את לבבך כי מי שאינו נמול אינו יכול לעמוד מעומד לפני הקב"ה, שכן מצינו באברהם שכתב (בראשית יז, ג) ויפול על פניו, שלא היה נתנבא מעומד אלא נופל, אבל לאחר המילה נתנבא מעומד שכן כתוב (שם יח, כב) ואברהם עודנו עומד לפני ה'. ובלעם לא התנבא מעולם אלא נופל, שנאמר (במדבר כד, ד) נופל וגלוי עינים. **והוא על פי דברי המדרש שיר השירים (פ"ב, ז) בצבאות או באילות וכו' בצבא שיש בה אות וכו'.** ועיין עוד שם מה שכתב דאם הוא מבטל היצר הרע ממנו הוא ענין מילה דאז כל אבריו נמשכים ודבקים בשם המיוחד. וזהו י"ל לענינו, דהנה נודע דהשם יתברך כביכול הוא הדיין והוא הבעל דין, וביום ראש השנה כשבאו המקטריגים לקטרג על כנסת ישראל ח"ו ולסדר טענותיהם נגד ישראל עם קרובו והשם יתברך כביכול יושב על כסא משפט והוי כביכול אחד יושב ואחד עומדים כיון שישראל עומדים בדין ואי אפשר לומר למלך עמוד על רגלך, בפרט למלך מלכי המלכים הקב"ה, על כן בטל הדין וישראל עבדיו זוכים ויוצאים בדימום ברחמיו ורוב חסדיו. אכן אפשר היה מקום לבעל דבר לחלוק ולקטרג שבאמת הקב"ה ישב על כסא משפט שלו רק שגם לישראל יצווה לישוב דאז אין עיכוב מצד הדין, אבל באמת מבואר שם בחושן משפט דזה תלוי ברצון הבית דין אם ירצו יצו לשניהם לישוב, על כן הקב"ה לטובת ישראל עם קרובו כשיושב על כסא משפט לא יצווה להם לישוב כדי שעל ידי זה שהם עומדים והוא יושב יהיה בטל הדין מהם כנזכר.

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש רבי **צבי הירש בן שלמה שפירא** זיע"א, תפארת בנים חלק ב', ראש השנה, ד"ה וזהו י"ל

... וזהו ביאור המדרש (שומר טוב הנ"ל) השבעתי אתכם בנות ירושלים, ואיתא בזה"ק ויחי (רמב, א) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו וגוי, וכי מאן קריב למלכא ככנסת ישראל דאיהו אמרת אם תמצאו את דודי מה תגידו לו, אלא בנות ירושלים אלין אינון נשמתהון של צדיקים דאינון קריבין למלכא תדיר ומודיעין למלכא בכל יומא עסקוי דמטרניתא, עד כאן לשונו. ולי האמור זהו ביאור המדרש, שכנסת ישראל עתה בעונותי הרבים שאנו רואין דוחקא בתר דוחקא אשר היסורים הגדולים סביבנו באין הפוגות וכמה פרנסות ישראל היה עד עתה שהיו מתפרנסים בהם כמה אלפים מישראל ועמדו בני מענינו ולקחו מאתנו, ובמה גזירות קשות ורעות נתוספו בכל עת ובכל שעה על פרנסת ישראל, ואנו מצטערין מעונים ומדוכאים יותר מכל האומות שבעולם, על כן אומרים לנשמות הצדיקים שהם קרובים יותר למלך מלכי המלכים הקב"ה ומודיעין ליה בכל יומא עסקי מטרנותא אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני, כי מאוד קשה עלי לסבול היסורים, ועל זה לא חולי מעיי"ם - היינו ענין העדר הפרנס"ה, ולא חולי הרא"ש - היינו כמ"ש באיכה (א, ה) ¹⁰⁴היו צריה לרא"ש, מה שאנו רואין שעבדים משלו בנו והמה לראש ואנחנו בזויים ושפלים דוויים וסחופים, אלא חולת אהבתו של הקב"ה - שאנו ראוין שנתמעטה האהבה כעת ממה שהיה עד עתה, כי הקב"ה חושב שבזמן שאנו בגלות ואנו נדונין כעבדים נשובה מדרכינו הרעה וכאשר עברו זמן זמנים טובא ואנו קבלנו זה העונש מאהבה ולא שבנו לתקן דרכינו על כן נתרבה הכעס כביכול והוסיף לנו עונש לצמצם פרנסתנו עד בפחות ערך מכפי פרס העבדים כדי שנשוב אל לבבינו לשוב אליו ולתקן מעשינו. ועל זה צוה הנביא (ירמיה ב, יט) תייסרך רעתך ומשובותיך תוכיחך, ממה שאתה רועה רעתך הרעה אשר מצאתיך באחרית הימים ביותר, מזה ראייה שנתוסף הכעס ר"ל על שלא שבנו עתה, על כן תראה ליקח מוסר מזה לשוב אל ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך.

¹⁰⁴ צריה דהיינו ערב-רב

תלמידי בעל 'הבאר לחי ראי'

רבי שבת ב"ר יעקב יצחק ליפשיץ¹⁰⁵ זיע"א, סגולות ישראל¹⁰⁶, מערכת פ, פרנסה, אות כ'
סגולה לפרנסה לקיים בכל מוצאי ש"ק סעודת מלוה דמלכא ורמז לדבר אם כסף רמז
לכסף ופרנסה תלוה תעשה סעודת מלוה מלכא, את העני ירמז לעני ורוכב על החמור
סעודת משיח בן דוד והוא סגולה לקרב את הגאולה (ס' דברים ערבים בשם איזה ספר)
וסיים הפ' לא תהי' לו כנושה פי' שם ע"ד שאמרו ז"ל ג' שבועות השביע ד' את ישראל,
וחד מנהון שלא ידחקו את הקץ, וז"ש לא תהי' לו כנושה. והבן :

הקטע הנ"ל יש בו יתור מכיוון שאינו קשור לענייני פרנסה, אך בעל המחבר של
הספה"ק סגולות ישראל ראה לנכון שכן...

רבי שבת ב"ר יעקב יצחק ליפשיץ זיע"א, תפארת יעקב¹⁰⁷, פרשת ויחי

וישבע יוסף את בניי לאמור פקוד יפקוד אלהי אתכם. ולכאורה קשה שהי' לו לכתוב
בקיצור וישבע יוסף את בניי להעלות עצמותיו שהרי כתיב למעלה מזה ויאמר יוסף אל
אחיו אנכי מת ואלהי פקד יפקוד אתכם והעלה אתכם. ואפשר לומר דידוע מ"ש רז"ל
דמשה רבינו ע"ה הלך אל הנהר נילוס ששם הי' נתון ארון של יוסף ואמר
יוסף יוסף הגיע השבועה שנשבע הקב"ה לגאול את ישראל שאמר פקד
פקדתי אתכם מעני מצרים ואז נתגלה הארון של יוסף.

וידוע דבני אפרים דחקו את הקץ ויצאו ממצרים למ"ד שנה קודם הזמן
והרגו אותם אנשי גת ובני אפרים ידעו ג"כ משבועה זו שהשביע יוסף לבניי
להעלות עצמותיו ובעת שיצאו רצו ג"כ להעלות את עצמות יוסף והלכו ג"כ אל הנילוס
אבל לא הי' יודעין לאמור הסימן של פקד פקדתי וזהו שאמר הכתוב וישבע יוסף את בני
ישראל לאמורי' דיקא פקד פקדתי אתכם ועל ידי אמירה זו והעליתם את עצמותי מזה
וכן עשה משה רבינו ע"ה אבל בני אפרים שלא אמרו כן ע"כ לא הי' בידם להעלות
עצמות זקנם זה הנראה לי וא"ש ההי"ב :

¹⁰⁵ רבי שבת ב"ר יעקב יצחק ליפשיץ זיע"א - ראב"ד אורשיווע. חיבר את הספה"קים : **קול תודה** (לבוש,
היתרמ"ד) ; **שרביט הזהב החדש (ברית אבות)** (מונקאטש, ה'תרנ"ח ; מונקאטש, ה'תרע"ד) ; **שערי פדות** - פדיון נפש
(מונקאטש, ה'תרס"ב) ; **סגולות ישראל** (מונקאטש, ה'תרס"ה) ; **תפארת יעקב** (מונקאטש, ה'תרע"ב) ; **ספר האשל**
(לקוטי שושנים) (דעברעצין, ה'תש"ח).

¹⁰⁶ מונקאטש, ה'תרס"ה

¹⁰⁷ מונקאטש, ה'תרע"ב

מתוך כריכה פנימית :

ספר

תפארת יעקב

על התורה

אשר קראתיו בשם פרור"י פ"ת מה דרכו של עני בפרוסה פורס פרוסה נאה פרורים שיש בהם הנאת חין
ואין לזלזל בהם וע"כ העליתי אותם כלם עלי ספר ויהא רעוא דאימא מלתא דתתקבל מנאי אנא זעירא
ולא מן חבריא המצפה לרחמי שמיא "שמאי במתאי "בראשי "תיבות "יראה בעל המחבר ספר קו"ת. וספר
ברית אבות. וספר שערי פדות. וספר סגולות ישראל. ושאר ספרים. השי"ת ירים קרני בקרן בן שמן אמן :
הסכמות מאת : כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א ; רבי יודא גרינוולד
זיע"א.

דהיינו שלפי דברי קדשו, היציאה שלהם היתה אמורה להיות עם עצמות יוסף, אבל בגלל שלא ידעו מה לומר בשביל לצרף אותו אליהם אסור היה להם לצאת ממצרים קודם הזמן

רבי אהרן צבי בק¹⁰⁸ זיע"א, מצח אהרן - חלק א'¹⁰⁹, פרשת משפטים

א"י הסמיכות דהנה אמחכז"ל **דאין לדחוק את הקץ כמו דמבואר בסוף כתובות דהוא א' מג' שבועות שהשביע הקב"ה את ישראל והטעם לזה כי אולי לא יהי' הדור ראוי עדיין ועי"ז יתגלה קלונם**¹¹⁰ ח"ו וזהו שאמר ולא תעלה במעלות על מזבחי **היינו שלא ידחקו את הקץ והטעם אשר לא תגלה ערותן עליו** שלא יתגלה ח"ו קלונם כי אולי לא יהי' הדור ראוי ח"ו לזה ולזה סמך הכי ומזהיר ואלה המשפטים וגו' היינו שיקיימו המשפטים ועי"ז **ציון במשפט תפדה** וזהו ג"כ דברי המדרש שתשים סנהדרין אצל המקדש **היינו ע"י משפט אמת תקרבו הגאולה**.

¹⁰⁸ רבי אהרן צבי בק זיע"א – דיין ומו"צ בק"ק אינטערפאשא יע"א
¹⁰⁹ מונקאטש, ה'תרצ"ה

הסמכות מאת: כ"ק האדמו"ר מוויזניץ, רבי ישראל האגור "אהבת ישראל" זיע"א; רבי יעקב סופר "כף החיים" זיע"א; רבי שאול בראך זיע"א (אבד"ק קאשוי); רבי יוסף אלימלך כהנא זיע"א (אבד"ק אונגוואר).
¹¹⁰ שיר השירים רבה, פרשה ה, א [ג]

פשטתי את כתנתי, א"ר יוחנן אפילו תמה שבתמות יודעת לפשוט וללבוש ואת אמרת פשטתי את כתנתי, רבי חנינא ור' יוחנן אמרי יום שנזדוג להם נבוכדנצר הרשע לישראל פשט מהם שני לבושים גדולים, לבוש כהונה ולבוש מלכות, **רחצתי את רגלי, מטינוף עבודת כוכבים, יודעת הייתי שאבק של אותו מקום משיאני לעבודת כוכבים אעפ"כ דודי שלח ידו מן החור**, אמר ר' אבא בר כהנא וכי מה טיבו של חור זה להיות מגדל שרצים, אלא כך אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע כל נסים שעשית לי על ידי כורש, לא היה מוטב לעשותן לי על ידי דניאל, ועל ידי אדם צדיק, אעפ"כ מעי המו עלי, א"ר עזריה אמר הקדוש ברוך הוא גזר טב אנא, אתון אמרין ומעי המו עלי, גם אני אמרתי (ירמ' ד') מעי מעי אוחילה, ד"א פשטתי את כתנתי, א"ר יוחנן בשם ריש לקיש אפילו תמה שבתמות יודעת לפשוט וללבוש ואת אמרת פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה, אלא מהו זה, לפי ששינת העצרת עריבה והלילה קצרה, א"ר יודן אף פורטענא לא עקצה בהם, **רחצתי את רגלי, מטינוף של עבודת כוכבים יודעת הייתי שאבק של אותו המקום משיאני לעבודת כוכבים אעפ"כ דודי שלח ידו מן החור**, א"ר אמי כעני שמבקש צדקה אעפ"כ ומעי המו עלי, והוא אמר לי (ירמ' ל"א) המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה'.

ולפי דברי המדרש רבה דכאן, שהמקום גורם לכך שיעבדו ע"ז, הרי מכאן מוכח שכאשר הופכים את הלואמיות לעיקר ואת קיום התורה לטפל מגיעים לעי"ז... דהיינו שנותנים טעמים להדגיש את הלואמיות שבקיום המצות, ולא הופכים את קיום המצות לעיקר...

וכן נוהגים בעלי הדעות המשובשות, לומר שלמרות זאת ש"המקום משיאני לעי"ז..." "אעפ"כ דודי שלח ידו מן החור", דהיינו שדורשים שהקב"ה רוצה שנהיה כאן למרות שאנו עי"ז, ר"ל...

והרי זה הפך התורה לגמרי שהתורה אמרה שזה יהרג ובל יעבר, אלא הכוונה שע"מ לתקן ולא ע"מ לקלקל.

ושפיל לסיפיה דקרא... שיר השירים פרק ה פס' ו'

פתחתי אני לדודי דודי חמק עבר נפשי נצאה בדברו בקשתי וְלֹא מָצָאתִיהוּ קָרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי:

המנחת אלעזר

שו"ת מנחת אלעזר

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש¹¹¹, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שו"ת מנחת אלעזר, חלק ה', סי' י"ב¹¹² ב"ה

הנה ראיתי חזות קשה בשו"ת אבני נזר להגה"ק מסאכאטשוב זצ"ל (ח"ב מיו"ד סי' תנ"ד) ושם עוד הרבה תשובות נקראו הלכות ישיבות ארץ ישראל, והנה בעה"י אבא על סדר דבריו ובסוף דבר (בתשובתי בזה) החל נשמע החלט הענין וההלכה בזה,

הנה רבינו הרמב"ם לא מנה זה בספר המצות שלו למ"ע לרשת את הארץ ולשבת בה והרמב"ן חלק עליו וח"ש מ"ע זו, ובמגילת אסתר שם תי' מה שלא מנה הרמב"ם מצוה זו משום שאינה נוהגת בזמננו ולא היא מצוה שנוהגת לדורות¹¹³, ובאבני נזר שם (סי' תנ"ד אות ד') הקשה על המגילת אסתר דא"כ למה מנה הרמב"ם בס' המצות תרומה ומעשרות וחלה שאינם נוהגים בזה ואפי' בזמן עזרא לא נהגו מה"ת לדעת הרמב"ם והדבר פשוט שמצוה שנוהגת לימות המשיח נוהגת לדורות עכ"ל האבני נזר.

ונפלאתי מאוד ויתמה כל עובר על דבריו ז"ל דלמה הקשה מתרומה וחלה שנוהגים עכ"פ כדרבנן לזכר גם בזה ותרומת בא"י נוהג גם בזה"ז משא"כ קרבנות ובנין ביהמ"ק שהוא שאין נוהגים רק לימות המשיח בבנין ביהמ"ק במהרה בימינו, ובזמן הזה אין להם שום ענין ושייכות, ואעפ"כ מנה הרמב"ם שם בס' המצות כל מצות הקרבנות ובנין ביהמ"ק, ומדוע תפש (האבני"ז) הטפל בזה להקשות מ'חלה וכי' דאית להו פירכא והניח (להקשות) העיק' מכל מצות הקרבנות ובנין ביהמ"ק שחשב הרמב"ם א"ו דחשב הרמב"ם גם כל המצות שנוהגות מימות המשיח הן נוהגות לדורות וא"כ קשה ג"כ על המגילת אסתר כנ"ל, אלא ודאי ברור דמצות הקרבנות ובנין ביהמ"ק שיחזרו בבנין ב"י ג' המקווה זהו חשב הרמב"ם כיון דאלו ינהגו לעתיד כמ"ש הרמב"ם בהל' מלכים (פי"א הל' א') כי המלך המשיח יחזיר מלכו' בית דוד ויחזירין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם "עכ"ל, וע"כ שפיר חשיב הרמב"ם בס' המצות כל אלו משפטי התורה והמצות, היינו הקרבנות וכל עניני ביהמ"ק וכל המצות שנוהגים בארץ בזמן הבית, משא"כ בעניני כיבוש הארץ היינו לרשת הארץ ולשבת בה, שלא יהי' עוד כמו שהי' קודם בנין בית א', כמ"ש בתורה (בפ' משפטים) לא אגרשנו מפניך וכי' מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ (וזהו ה"י מפני חטא הידוע במדבר) ע"כ הלכו מגוי אל גוי וממלכה אל עם אחר ע"י

¹¹¹ השלישי

¹¹² כמו"כ מובא בספח"ק תקון עולם לרבי משה גולדשטיין זיע"א, אות צד', עמ' קכח-קמ (שם מופיע שהתשובה הנ"ל היא בכת"י ושהיא אמורה להיות סימן ט"ז. כמו"כ בעמ' קלט', כותב בהקדמתו לתשובתו של כ"ק האדמו"ר תשובה ארוכה, מסיק להלכה, עורך מערכה, בשפה ברורה, פלפול וסברא, כשיט' הפוסקי' ראשונים, וגם אחרונים, דישו' א"י אינו נוהג באלו הזמנים, כי אם בביאת צדיק שומר אמונים. מכ"ק רבינו הגדול הגה"ק שר התורה אור עול' אוצר חיים מרן האבד"ק שליט"א בעהמח"ס שו"ת מנחת אלעזר. אות חיים ושלוש. נימוקי או"ח. דברי תורה, חמשה מאמרות, עולת תמיד, ודרכי תשובה על ה' מקואות.

¹¹³ רבי יצחק די ליאון זיע"א, מגילת אסתר על שכחת העשין לדעת הרמב"ן מצות עשה ד'

נראה לי כי מה שלא מנא [היינו מצות ישוב ארץ ישראל] הרב [הרמב"ם] הוא, לפי שמצות ירושת הארץ וישיבתה לא נהגה רק בימי משה ויהושע ודוד וכל זמן שלא גלו מארצם, אבל אחר שגלו מעל אדמתם אין מצוה זו נוהגת לדורות עד עת בוא המשיח, כי אדרבא נצטוינו לפי מה שאמרו בסוף כתובות (דף ק"א) שלא נמרוד באומות ללכת לכבוש את הארץ בחזקה, והוכיחו מפסוק השבעתי אתכם בנות ירושלים וגו' ודרשו בו שלא יעלו ישראל בחומה.

ומה שאמר הרמב"ן (א) שהחכמים אמרו כי כבוש הארץ היא מלחמת מצוה, זהו כאשר לא נהיה משועבדים לאומות. ומה שאמר עוד (ב) שהחכמים הפליגו בשבח דירת הארץ, זה דוקא בזמן שבית המקדש קיים אבל עכשיו אין מצוה לדור בה, וכן פ"י התוס' שם גבי הוא אמר לעלות. ועוד ראינו שאין בו מצוה ממה שאמרו ג"כ התם (שם) כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר בבלה יובאו ושמה יהיו, ואם היה מצוה בדירת א"י בכל הזמנים איך יבא נביא אחר משה לסתור דבריו והא אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה וכ"ש לסתור.

והמאמר שהביא מספרי שבכו וקראי המקר' הזה וירשתה וישבת בה נ"ל שעל שלא הי' בידם לקיים מקרא זה, לפי שהיה הבית חרב היו בוכים, והראי' ממה שקרעו את בגדיהם שנראה שעל החירבן הי' מתאבלים, שאם מצוה זו היתה נוהגת גם לאחר החורבן למה בכו וקרעו את בגדיהם, והלא גם עתה היו יכולים לקיימה לכך נאמר שבודאי מצוה זו אינו נוהגת אחר חורבן הבית שיבנה במהרה בימינו.

שופטי ומלחמות וצרו עד אשר זכו ברבות הימים לבנין בית אי עיי שלמה המלך (עיי הנביא מפי הקב"ה).

משא"כ בנין בית הג' המקוה בימות המשיח ב"ב אחרי אריכת הגלות הלו דגם הרמב"ם שפסק שם בהלי מלכים (פיי"ב הלי ב') כשמואל (בסנהדרין ד"א ע"ב) דאין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד מלכות בלבד, היינו התנהגות אח"כ, אבל מ"מ מודה דביא' משיח צדקינו וישיבתו על כסא מלכותו לא יהי בבחי' קטנות ח"ו כמו שהי' מקודם בבית א' ובפרט הבית שני, רק כמ"ש הרמב"ם שם (בפיי"א ופיי"ב) שהי' עיי הנבי מפי ה' ויעמו' מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות וכו' ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה', היינו לא מלחמה טבעית עם הגויים כמו מלפנים כנ"ל וגם יתייחסו כל ישראל על פי מלך המשיח "ברוח הקודש שתנוח עליו" וכו' שמודיע זה משבט פלוני וזה משבט פלוני וכו' עכ"ל הרמב"ם עיי"ש.

ממילא מטעם זה לא חשב הרמב"ם בס' המצות שלו לכבוש את הארץ ולשבת בה כיון שזהו אינו נוהג בימינו, וגם בזמן המשיח אין שייך לצוות זה אז לכל ישראל כמו שארי מצו' כיון שזהו לא יהי תלוי בהם אז שיקבשוה, רק הוא מצות ופקודת המלך המשיח הקדוש הוא לבדו יעשה זאת ויחלקם לשבטים ברוח קדשו מפי הש"י וכנ"ל מהרמב"ם (וגם עיי"ש ברמב"ם הלי מלכים פ"ד הלכה ח') כי המלך המשיח נוטל חלק שלו מארצות חלק י"ג, ועכ"פ היא דבר השייך רק למלך המשיח בלבד) ולא בדרך כיבוש וישיבה וחלוקה שהי' לפני הבית הא' כנז', ורק אז הי' המ"ע הלי, (וגם בבית השני שעלו עוד הפעם לשבת בארץ הי' מפי ה' עיי נביאו חגי זכרי ומלאכי ועיי אנשי כנה"ג ודניאל עזרא ונחמיה ברוה"ק מפי ה' כשאחז"ל בכמה מקומות ואכמ"ל) וא"ש דברי הרמב"ם ז"ל בס' המצות.

וא"ת למה חשב הרמב"ם בס' המצות מ"ע דבנין ביהמ"ק הלא גם זה אינו נוהג בגלות וגם לא יהי בנין הג' בטכסיס שהי' בנין בית א' (ובפרט הב') עיי בני"א רק יבוא ב"ב בנוי ומשוכלל מן השמים כמ"ש רש"י ותוספות והריטב"א בסוכה (דף מ"א ע"א) דתירצו בזה שם דלכך יוכל להבנות היינו לבוא בנוי ומשוכלל מן השמים גם ביו"ט דאסור לבנות בני"א עיי"ש וא"כ אינו בנין גשמי מה שיהיה הבנין ביהמ"ק לעתיד ולמה חשבו הרמב"ם למ"ע בס' המצות דזה לא שייך רק למצות מעשיות של בני"א כמו שהיו בנין הב' בתים הראשונים, י"ל דהרמב"ם לא ס"ל כדעת רש"י ודעימי הנ"ל רק כמ"ש שם הערוך לנר בסוכה¹¹⁴, והגם שהשגנו ע"ד הערוך לנר בחי' עולת תמיד (פ"ז בד"ה זה סדר תמיד לעבודת וכו') עיי"ש מ"מ הרמב"ם נראה דס"ל כן בעיי"כ כמ"ש בלשוננו (בפיי"א בהלי ד') על מלך המשיח אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקיבץ נדחי ישראל הרי שהמלך המשיח יבנה ולא שירד מן השמים בנוי ונגמר כנ"ל וגם פשוט כוונתו כנראה שטח דבריו שם לא שיבנהו מלך המשיח בעצמו בדרך נס כי לאיש אי בעצמו אי"א לבנות היכל גדול רק עיי הבונים בני"י (וכמו שהי' בבית א' בימי שלמה המלך) ועיי שפיר כי הרמב"ם מ"ע דבנין ביהמ"ק כנז'.

ומעתה אין צריך לומר דוחק של הרב מרן בעל אבני נזר מ"ש שם (באות ו') דמ"ע דהחרם תחרימם שמנה הרמב"ם בס' המצות אף שאינו נוהג בזמננו מ"מ הוא זהו להחרים ולגרש את הז' עמים כדי שאנחנו נשב בארץ וא"כ מוכר' שמצות ישיב' הארץ הוא מה"ת ועיי קאי מ"ע דהחרם וגו' ודבריו תמוהין במחכמה"ג ועד היכן נדחק להוכיח דבר שהרמב"ם כי בעצמו לא כן רק הטעם דהחרם תחרימם שמנה למ"ע דאף שכבר אבד זכרם חשיב נוהג לדורות משום **שאלו היו בעולם היינו מצוים להחריםם עכ"ד רבינו הרמב"ם ז"ל** והרי בפירוש דלא כטעמי דהרב אבני נזר, ומה שכי' שם להקשות עפ"ד המגילת אסתר מה שלא חשב הרמב"ם עשיית ארון וכפורת מצוה בפני עצמה מפני שארון נגזר ולעתיד לבוא יתגלה ולעולם לא יצטרך לעשות אחר עכ"ד המגילת אסתר ועיי הקשה באבני נזר דכמו שכי' הרמב"ם במ"ע דהחרם תחרימם כנ"ל שאילו היו כ"ש שמטעם זה ימנה עשיית ארון וכפורת משום שאלו נאבד היינו מצווין לעשות אחר עכ"ד ולק"מ ולא דמי זל"ז דבשלמא אם הבטחנו ית"ש שיחזור הארון וכפורת לעת"ל מגניזתו הי"ז ברור כשמש אשר כן יהי ואין מציאות אחר כלל וא"כ למה צריך למ"ע לעשיית ארון וכפורת מחדש משא"כ מ"ע דהחרם תחרימם אם כי הז' עממין נתערבו אבל אולי באיזה אופן ויש מציאות אשר יודע לנו שהם כז' עממין עיי שפיר חשוב כ"ע דהחרם תחרימם שנוהג גם בזה"ז אם יארע שיודעו לנו כנז'.

¹¹⁴ רבי יעקב אטלינגר ז"ע"א

ויש לבאר עוד ולומר טעמי דהרמב"ם בזה דהיא לשיטתו מ"ש בהל' מלכים (פי' ה' ח') אמרו חכמים שבני קטורה שהם זרעי של אברהם וכו' והואיל ונתערבו בני ישמעאל בבני קטורה יתחייבו הכל במילה בשמיני עכ"ל ועיי' בשאג"א (סי' מט') שהקשה על הרמב"ם מהא דאחז"ל דבא סנחריב יבלבל כל האומות וכו' ועיי' בדברינו באות שלום (סי' רסג') סק' ח' בד"ה עוד עלה בדעתי וכו' ומשם והלאה) מ"ש בזה באידך והנה אם יארע כזאת באיזה משפחה שיאמרו בכתב יחוסן או שיהיו מוחזקין שהם מז' אומות הנם דלנכרי לית ל' חייס ויחוס מ"מ רגלים לדבר היא דכן היא והגם שנתערבו בין רוב האומר מ"מ כיון דבנכרי לא אזלינן בתר ריב כמ"ש גדולי האחרונים ז"ל (וכמו שביארתי שם באות שלום בכעין זה) וא"כ יש לחוש מספיקא דמ"ע מן התורה דהחרס תחרימם שיש עלינו וספק עשה מן התורה גם לד' הרמב"ם מדאורייתא לחומרא כנודע מדברי החו"ד והאחרונים ובדברינו בכמה דוכתי ואכמ"ל. לא שייך לומר שיהי' מצות עשה בשביל זה להרוג את כל האומות בשביל שנתערב בהם מז' עממין והוי ספיקו לחומרא, זה אינו כיון דלא שייך אצלם רובא כנז' ובפרט שכתב הרמב"ם בעצמי כנ"ל שאינן שכיחין בימיו וכך כתב בה' מלכים (פיא' ה' ח') מכל מקום אם יארע באיזה פעם שיהי' מוחזקין במק"א כנז' צריכין לחוש למצות עשה דהחרס תחרימם ושפיר מנאה הרמב"ם, ואין שום ראי' משם שיהי' מצות ישוב ארץ ישראל בימינו כלל כנז'.

ומ"ש באבני נזר שם (אות ז') לתרץ קו' המגילת אסתר על הרמב"ם דס"ל דמצות ישיבת א"י נוהג גם לאחר החורבן א"כ למה העולה מבבל לא"י עובר בעשה מדכתיב בבלה יובאו ושמה יהיו וגו' הלא אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה, ותי' (באבני נזר) עפמשי"כ בתשובת הרשב"ש דהמצוה היא ישיבה והעלי' היא רק הכנה אל חפציה והנשבע שלא יעלה לא"י לא חשיב נשבע לבטל המצוה וע"כ כשהנבי' אמר שלא יעלה מבבל אין זה נגד מצות התורה כי אין העלי' מצוה כלל וחל האיסור שלא לעלות עכ"ד ובאמת אין זה דמיון כלל לענין נשבע לבטל את המצוה דפסקין גם בדבר שהוא מן התורה בגין לדידן דפסקין כר"י דח"ש אסור מן התורה ואף על פי כן חל עליו שבועה כנודע מדברי התוספות שביעית (דף כ"ג ע"ב) כיון דאין לוקין עליו לא מיקרי מושבע ועומד לענין השבועה עיין שם. ואם כן שפיר כתב הרשב"ש לענין עליה לארץ ישראל כיון דאינו עיקר המצוה רק הישיבה (לדעת אלו דס"ל דמצות ישיבה גם בזה"ז) א"כ לא הוי לענין שבועה כנשבע לבטל את המצוה משא"כ לענין שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה פשוט דגם בח"ש שאסור מן התורה אם יבא הנביא להתיר (בקביעות) אינו רשאי לא ישמעו לה וראי' ברורה מד' הש"ס מגילה (דף ב' ע"ב) מנצפ"ך צופים אמרום ופריך הש"ס ותסברא והכתיב אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה וכו' והלא אותיות מנצפ"ך אם חדשו אין בו שום פסק הלכה ומכ"ש שאינו איסור לאו שיים בו מלקות ואעפ"כ אמרינן בזה דאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה וע"כ הוצרך הש"ס שם לתרץ מהו הוי ולא ידעי איזה באמצע תיבה ואיזה בסופה וגם ע"ז אמרו שם סוף סוף אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר עיי"ש וזה אם הוא בסוף תיבה תמונת אות זה או אחרת בוודאי אינו איסור עונשים ואעפ"כ אמרינן שאין הנביא רשאי לחדש זה אלא ודאי כדאמרן, א"כ גם בזה שלא לעלות לא"י אם נאמר דיש מצוה מה"ת בישיבתה גם עתה אין הנביא רשאי לשנות ולומר להיפך היינו שלא לעלות לישוב בה, והדק"ל קו' המגילת אסתר א"ו שאין מצוה בישיבה ארץ ישראל אחרי החורבן על כן הי' רשאי הנביא לחדש אשר בבלה יבואו וכו' כנז' וז"ב.

שוב עיינתי בפנים בשו"ת הרשב"ש שם (סי' א') ולא כ' שם דעליי לארץ ישראל הוי רק טפל להמצוה ואדרבה נראה להיפך מלשונו שכ' וז"ל וכן הדבר בעליי ובישוב כי המצוה עצמה הוא הישיבה (בא"י) שהיא הדירה וסיבה הקודמת הוא העליי שמי שהיא חוץ לארץ ישראל אם לא תקדם לו העלי' לא יכנס לארץ וכו' הרי דס"ל דהעלי' הוא סיבה קודמי' והיינו מוכרחת כי בהיותו בחוץ לארץ אם לא תקדם לו העליי לא יכנס לארץ והרי זה העלי' מוכרחת בלתי אפשרי זולתה ובע"כ אינה טפילה רק עקרית להמצוה, רק אח"כ כתב שם בתשובת הרשב"ש שהנשבע שלא יעלה לארץ ישראל הרי זה שבועה ואינו נשבע לבטל את המצוה, הא למה הדבר דומה שנשבע שלא ללוש המצה או לו יאפה אותה או למי שנשבע שלא יעשה סוכה ששבועתו שבועה לפי שאין עשיית המצה ועשיית הסוכה אלא הכשר מצוה וסיבה מקדמת למצוה עכ"ל הרשב"ש ז"ל ודבריו צע"ג דאין זה דומה (כפי השגתינו) למי שנשבע שלא ללוש ולא יאפה את המצה או שלא יעשה סוכה דהא יוכל לקיים מצות אכילת מצה בליל א' או ישיבה סוכה גם אם יעשה אחר סוכה או בשילוש אחר או יאפה את המצות (דהא לא יוכל לאסור בשבועתו לאחרים שלא ללוש או לאפות) וממילא כשיאפו אחרים יוכל הוא לאכול המצה ולקיים המצוה בזמנה וגם כשיעשו האחרים הסוכה יוכל הוא לישוב בה ברשותם ומקיים המצוה משא"כ כשנשבע שלא

לעלות לארץ ישראל הרי אי אפשר לו לקיים מצות ישיב ארץ ישראל בלתי אם יעלה לשם בעצמו ואם כן הרי השבועה לבטל מצות ישיבת ארץ ישראל (לפי דעת אלו דס"ל שנוהג גם בזמן הזה) דא"א בלתי יעלה לשם (בהיותו עתה בחו"ל ארץ) עכ"פ לדברינו אין זה סותר דגם אם נאמר כדברי הרשב"ש דחלה השבועה כשנשבע שלא לעלות לארץ ישראל היינו משום דחלה גם על ח"ש דאסור מן התורה כנ"ל משא"כ לענין שאין הנביא רשאי לחדש דבר אלא ודאי כדברינו כנ"ל.

...ומ"ש (שם באבני נזר אות י"ח) וז"ל מעתה אם ידור אדם בארץ ישראל ואין לו שם שום מצב פרנסה רק הנשלח לו מחוץ לארץ ועדיין השפעת מזונותיו על ידי השר שמחוץ לארץ, מה זו ישיבת ארץ ישראל וכו' עכ"ל.

ונבהלתי משתומם וישתומם כל עובר כי מי לא ידע מהגזירות וחרמות שעשו רבותינו הקדושים הראשונים כמלאכים המה הב"י והאלשיך ז"י ע"כ כל מה שמנדבין בחוץ לארץ לרמבה"נ אפי' להדלקת נרות ישלחו הכל לאה"ק כדי שיתחזקו עניי הכוללים היושבים על התורה והעבודה באה"ק ואחנו נפרנסם במעות קופת רמבה"נ מחוץ לארץ כנודע זה בארוכה ונדפס בס' מגיני ארץ ישראל בתשובות רבותינו האחרונים שבגולה ז"ל הגה"ק מבארדיטשוב ז"י ע"ה והגאונים מהר"ח מוואלאזין ובריסק דליטא זצ"ל ועוד הרבה גאוי ארץ וכן הרבה מרבותינו מתלמידי הבעש"ט הק' ז"י ע"ה חתומי ועוד תשו' גדולי האחרונים אחרי דבריהם למלאות לחזק ולסעדה והמפורסם א"צ רא"י ומי מת"ח בכל המדינות בפרט מגדולי הדור שלא ידע מזה (וראיתי עיני שהדפיס אדמו"ר הקדוש משינאווא ז"י ע"ה מכתב קול קורא על דברי התחזקות הכולל רמבעה"נ ז"י ע"ה וכי שם בשם הגה"ק מאפטא ומעזיבו ז"י ע"ה "בעל אוהב ישראל" כי יוכלו לידע כמה חלק כח הנשמי היינו חלק הקדושה שבנפשו שיש לו זהו עד כמה שירגיש בנפשו ויעשה בצדקת רמבעה"נ לעניי אה"ק עכד"ה) וא"כ איך נוכל להאמין שיצאו ח"ו דברים זרים כאלו נגדם מפי או קנה קלמסו של הרב הגה"ק המחבר אבני נזר ז"ל, **אלא ודאי כנראה (בהשערה)** שהוא במ"ש שם (בתשו' תנ"י) המדבר מענין זה ג"כ עוד כי שם באבני נזר תשו' זה נמצאה ניירות מפורדות בין הכתבים וכו' כו' ונקבצו ונצטרפו לתשו' אחת עכ"ל, **וסופו מוכיח על תחלתו כי גם בתחלה (התשו' תנ"ד מקודם) שלטו בה ידי אחרים, בשינוי הלשון והדברים**, (בעת הדפסתו) בצירוף וליקוט נפזרים, ושהמחבר בעצמו לא חיברן שיהיו יחדיו תואמים, ואולי נשאר עוד נייר מפוזר בין הכתבים שהוא בעצמו דחה הרעיון בלשון חכמים, וה' הטוב יכפר¹¹⁵.

ועוד הביא שם (באות הנז') בשם האלשיך עה"כ ונתן לי לחם לאכול וגוי שלא יהי' פרנסתו באמצעות השר וכו' ועוד שם הקדמות ודרושים כולם רק להחליש (ח"ו) כח ידי עושים ומעשים מרמבה"נ ששולחים מחו"ל לאה"ק, ומ"ש הקדמה בשם האלשיך ז"י ע"ה אמרתי הגם וכו' הלא האלשיך הק' בעצמו בצירוף מרן הב"י הגה"ק ז"י ע"ה ודעימי גזרו ותקנו מרמבה"נ לשלוח מחוץ לארץ רק לאה"ק כנ"ל ואיך ישתמש מדבריו ז"ל היפך דעתו ומצותו ותקנתו כנז' **ותמהני אם יצאו כל הדברים מפי גאון וגדול הצדיק בעל אבני נזר ז"ל**¹¹⁶.

וביותר שנעשה מזה בימינו לתת יד לפושעים ח"ו כעין לחקות דעת המינים, המה הציוני, **(אשר גם הגה"צ בעל אבני נזר ועמו כל גאוני וצדיקי דורו ז"ל נלחמו עם הציונים הכופרים האלו) אשר מחריבים מרמבה"נ וכל מגמתם רק לעבודת השדה באה"ק לקנות ולהעמיד קאלאניען כפי דבריהם** וע"כ תפוג תורה ואמונה בין בארץ ובין בחו"ל ובפרט אמונת ביאגצ"בא שהוא מהי"ג עקרים באחכה לו בכל יום שיבא (והאגודיסטען המה דומים להם בזה ועוד גרועים מהם להיותן צבועים וכשאחז"ל

¹¹⁵ הערת שולים שם

עיין באור החיים הקדוש (פ' שמות) עה"כ ולאחרי תטמאו, איך שכי' בקדושתו באש לוחט על הראב"ע ז"ל במ"ש נגד הלכה פסוקה בדברי תורה ומסיי' וז"ל: וללמד על הרב ז"ל זכות אולי שפי' זה לא כתבו אלא לסיבה ידועה לו ונהג מנהג ע' זקנים ששינו בכמה מקומות וגם לזה ה' יכפר בעדו עכ"ל.

¹¹⁶ הערת שולים שם

המעין באלשיך הק' בספרו (תורת משה) פ' ויצא אות כי דמקשה עה"כ ונתן לי לחם וגוי "היתכן ישמרהו ה' וינתנו ערום ורעב" ולהלן שם מתרץ בזה הלשון: וגם ונתן וכו' לומר ידעתי שיפרמסני אך ירא אני פן בחוץ לארץ ישלשל פרנסתי על ידי השר המושל שם ואין לי חפץ בזה כ"א ינתן לי ע"י עצמו יתברך עכ"ל עיי"ש, המשכיל יבין דה"ק כי יעקב אבינו התפלל שה' בעצמו ישפיע פרנסתו ואינו ענין כלל לארץ ישראל.

בסוטה שתתיירא ביותר מן הצבועים שמראים עצמם כפרושים (וכמ"ש בארוכה בחי' עולת תמיד (על מסי' תמיד) עיי"ש.

וכאשר שינה ושילש שם. בתשו' אבני נזר עוד בזה (אות ס"ב-א') בד"ה

קצור דברי' הנ"ל עיקר מצות ישיב' ארץ ישראל הוא בהיות לו פרנסה

מריוח ארץ ישראל אבל אם נשלח לו מעות מחוץ לארץ במתנה מאנשי חוץ לארץ לעני"ד אין זה עיקר מצות ישיבת ארץ ישראל בשלימות ומכל מקום הוא מקיים מצות ישיבת ארץ ישראל (עכ"ל, ומיד אח"ז שם אות ב' כי וז"ל) **וכשאני לעצמי הי' נ"ל כי אין מצות ישיב' ארץ ישראל רק באיש צדיק שאם הי' כל ישראל כמותו הי' נגאלים וכו' עכ"ל** והני מילי בתראי נינהו, **ראשית** איך שייך לומר דמצות ישיבת ארץ ישראל רק בהיות לו פרנסה מריוח ארץ ישראל והלא איך שייך לומר שיצוה יתייש מצוה אשר לא (בהאדם) בדידי תלוי אם יהי' לו פרנסה מארץ ישראל שם **ואם יגיע לו כדי מחייתו ופרנסתו ואשר עינינו רואי' כי הרבה מהקאלאניען שם צריכין סעד מהמעמידים אותם חברות או גבירים מנדבים (כמו ראטשילד ודומה לו) מחוץ לארץ וזולת זה לא יספיק להם מעצמם בארץ ישראל גם אם יעבדו עבודת האדמ' כמו אכרי הארץ (רק זאת הוא הריוח שלהם היינו של יצרם ובע"ד אשר גבר ר"ל כי יצאו מהאמונה ודת רובם ככולם בעוה"ר וה' ירחם ב"ב¹¹⁷)** ואיך נאמר שזהו מצות התורה שיקיים מצות ישיבת ארץ ישראל רק באופן שיגיע לו ריוח מהאדמה דשם ומה יעשה ההוצאה יתירה על השבח והיאמר מילי דתמוה כאלו וכי הקב"ה בא בטרוניא ח"ו עם בריותיו ועוד כי בסמוך לו כנז' כי זהו שייך רק באיש צדיק שאם כל ישראל הי' כמותו הי' נגאלים, וממ"נ במי מיירי בזה אם באיש עם הארץ אכר וכפרי הלא איך שייך לומר אם הי' כל ישראל (עמי הארץ) כמותו הי' נגאלים הלא תורה מה תהא עלי' **והלא אחז"ל בב"ב על הכי כי יתנם בגויים עתה אקבצם שאין הגאולה רק בזכות לימוד התורה** ואיך יאמרו להיפך מדחז"ל, ואם מיירי במי שהי' בחוץ לארץ בן תורה ועוסק בה ובא לארץ ישראל (להיות בא' החלוצים שחלצו מעליהם עול מלכות שמים) ופורש מן לימוד התורה להיות אכר הארץ ועובד אדמה והלא אחז"ל (בפרק חלק) כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ופסק כן הרמב"ם בהל' תשובה פ"ז ה' ה' שאין ישראל נגאלין אלא על ידי תשובה וכיון שהן עושין תשובה בסוף גלותן מיד נגאלין, ואיזו תשובה הוא שיפרוש מלימוד התורה להיות חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה ולהדבק בעבודת האדמה הגשמיות ועל זה יאמר שאם הי' (ח"ו) כל ישראל כמותי (של האיש ההוא) היו נגאלים. וגם שיהי' לו פרנסה בע"כ מעבודת האדמה ההוא כנ"ל והיש כאב מתמי' יותר מזה וכהאי דאחז"ל שאמרו לשטן (גבי איוב) כמו שבור את החביי' ושמור ייגח, וכמו שיוכל להיות פסיק רישי' (שיפסוק ראשו מעסוק בתורה) ולא ימות (בהבלי שאל עוה"ז ותעתועיו רשעים בחייהם קרוים מתים שאחז"ל) ואין מהצורך כל כך להאדיר בהצעת דבריו מה שכבר השיגו עליו (בסימן הנזכר) שם באבני נזר דאיך שייך לומר שיאמר על נפשו צדיק אני וראוי לעלות לאה"ק ולעבוד אדמתה שזהו א' מתנאי המעכבים בישיבת ארץ ישראל כנ"ל כי אם לא ידע בנפשו שהוא חוטא שוב אינו צדיק כמבואר בכל ספרי הראשונים ז"ל וכו' **ועל ידי זה נתהוו קלקולים ובלבולים על ידי שהרבה טועים עירבו חסידות עם ציונית (ובאמת הם כלאים גמור זה בזה) במ"ש כי גם מי שהוא נטפל לצדיק ג"כ נחשב בזה לצדיק לעלות ולעבוד בקאלאניען שאם כל העולם היו כמוהו הי' נגאלים (כפי הנראה פשוטו גם אם יעשה כל העבירות שבתורה אם הוא רק נטפל ומחובר לצדיק הרי זה צדיק יסוד עולם כנ"ל) האם נוכל והאם מותר להאמין ולומר שיצאו דברים כאלו מפי גאון וגדול ומפורסם בצדקתו ז"ל.**

ואזכיר עוד על מ"ש שם וכפל דבריו בתשובותיו בזה דאם יש לו אחוזת שדה בא"י גם שיישב בחו"ל אם יש לי פרנסה מהאחוזת הזאת באה"ק ג"כ נחשב בכלל מצות ישיבת א"י, והנה מפורש להיפך בתשו' מהראשונים רשב"ש שם (אשר הוא כנ"ל בדעות המחזיקים בישוב א"י גם בגלותינו) וז"ל תוך התשובה (סימן א') שכל זמן שימצא מזון

¹¹⁷ וכבר ציינתי את המעשה שקרה עם מי שהיה האדמו"ר מיבלונה, וכבר כתב עליו כ"ק האדמו"ר מאסטרואוצע, רבי מאיר יחיאל האלשטוק בשם 'האמרי אמת'

ישנו רבי צעיר אחד הרבי מיבלונה שמו שרוצה להקים ישוב בארץ ישראל ולהתחבר לחילוניים ונראה מה יהיה בסופו

ובאמת פרק מעליו עול תו"מ, וכן בדרך לכך עשה זאת לחלק מקהל מרעיו, ר"ל...

ומדור תמצא הישיבה ואפשר שיהיה לאדם שם גנות ופרדסים ובתים והם סיבת הישוב והוא אינו דר שם **ע"כ הישוב אינו הישיבה** וכו' עכ"ל הרשב"ש ז"ל עיי"ש **הרי דס"ל דישיבת א"י אינו מקיים היושב בחו"ל גם כשיש לו בא"י גנות ופרדסים כנז'.**

והנה נביא בזה לדברי זקן הראשונים ז"ל אשר מפיהם אנו חיים רבינו מהר"ם מרוטנבורג בתשב"ץ קטן (סי' תקנ"ט) בענין מצוה ללכת לארץ ישראל וזה לשונו ובלבד שיהא פרוש מכאן והלאה ויזהר מכל מיני עון ויקיים כל מצות הנוהגת בה שאם יחטא בה יענש יותר על העבירות שיחטא שם מבחוץ לארץ כי ה"א דורש אותה תמיד עיני ה"א בה והשגחתו בה תמיד ואינו דומה המורד במלכות בפלטין למורד חוץ לפלטין והיינו ארץ אוכלת יושביה וכו' ואותם שהולכים לשם ורוצים בה לנהוג קלות ראש ובפחזותם להתקוטט שם קורא אני עליהם ותבואו ותטמאו את ארצי ומי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי וכו' עכ"ל התשב"ץ, **ומי הוא אשר יראה דברים קדושים כאלו באש ה' יצאו מפי גאון גדול (ראש הראשונים מהר"ם מרוטנבורג ז"ל) בקדושה וטהרה ולא יחרד לבו לילך בדרך הציאניסטען או דומיהן האגודיסטען יושיביסטען וכל שום וחניכא דאית להו הצד השוה שבהן שאין בהן רוח חיים של תורה"ק והאמונה הקדושה האמיתיות בביאג"צ ב"ב** וגם נודע מ"ש גדול האחרונים הגאון פדה יונתן ז"ל בס' אהבת יונתן, (בהפטורת ואתחנן) וזה לשונו הכנסת ישראל צוחה באלה ובשבעה אם תעירו ואם תעוררו את האהב' וגו' באם שהכל נועדו יחדיו לילך לירושל'י וכל האומות מסכימים אפי"ה צווחה שחלילה שתלך שמה שהקץ סתום ואולי אין עתה הזמן האמיתי רק עת רצון לפי שעה והיום או מחר יחטאו ומוכרחים לגלות פעם שנית ואחרון קשה מן הראשון ולכן ביקשה שלא ילכו עד שתחפץ ר"ל עד שיגיע הזמן וימלא כל הארץ דיעה וכו' עכ"ל הגאון הנז'.

ומעתה אחב"י היראים הי"ו שימו לבבכם לכל הדברים האלו כי לא דבר הוא. כי היא למען חיינו ואמונתנו, ודת תורתנו, אנו ובנינו ובני תרחיקו בכל מיני אופן את כל הכתות האלו מהנ"ל הרחק כשטחוי קשת לבל תפלו ברשת, כי הנה באמת מחריבי ארץ, ומעכבי הגאולה בעוה"ר, והזהרו בתקנות רבותינו ואבותינו אל' דמאיר ענינא ולהרבות בנתינת מעות רמבעה"נ זי"ע ובזכותו נזכה לישועה ולגאולה, תוך אמוני עם סגולה, על ידי ביאת בן דוד משיח צדקינו בב"א.

והנה אחרי כתבו זאת זמן רב עדיין לא יצא מלבי הלא תקשו קושיא גדולה כי הלא ש"ס מפורש בגיטין (דף ח' ע"ב) דהקונה שדה בא"י (אפילו בסוריא) כותבין עליו אונו אפי' בשבת ע"י גברי משום ישוב א"י לא גזרו שבות וכן הוא בב"ק (דף פ' עמוד ב') וכן פסק הרמב"ם בהלכות שבת (פ"ו הלכה י"א) וא"כ **דברי רבינו דרמב"ם סתרי אהדי דהכא פסק דכותבין אונו ע"י נכרי משום ישוב ארץ ישראל ובע"כ דהוי מצוה ובמקום מצוה לא גזרו משום שבות והתם לא חשיב כלל ישוב ארץ ישראל בין מצות בזמנינו ואחרי החורבן (וכבר נתעורר ע"ז הגאון הנפלא מ' יוסף ראזען נ"י מדינאבורג בא' מחיבוריו והניח בתימה על הרמב"ם זל' דהני מילי סתרי נינהו כנז').**

והנה שם בגיטין אמרינן דאפי' בסוריא כותבין אונו על ידי נכרי אפי' בשבת ועיין בש"ע הל' שבת (סי' ש"ו סעי' יא') דהביא רבינו הרמ"א בשם האו"ז¹¹⁸ דכותבין השטר רק בכתב שלהם בשבת והיינו כנראה כשיטות דכתב גלחות אינו מדאורי' לאיזה דיעות כנודע מהתשב"ץ ואכמ"ל, וגם נעשה על ידי נכרי שהוא גם כן רק שבות הוי כמו תרי דרבנן ואכמ"ל, ולענין סוריא עיי"ש במג"א (סק' כ') ומכל מקום קשיא לכאורה על רבינו הרמב"ם כנז'.

אמנם נלענ"ד ליישב בעה"י בטוב טעם לחומר הנושא דיש לחלק בזה דבימיהם סמוך אחר החורבן דאמרו (במגילה דף י' ע"א) שמעתי שמקריבין אעפ"י שאין בית והיינו כמו שנזכר הפלפל בשאלות ותשובות הרעק"א ובח"ס זל' לענין ק"פ בזמן הזה אם ישיגו רשות להקריב בהר הבית מקום הקודש ושפיר העלה והאריך נגד זה וסידר בס' עבודה תמה (עין שם ובפרט בשער טומאה בצבור) שאנחנו כולנו טמאי מתים וגם בטומאת מת בכל הצבור צריכין ריצוי ציץ דביק שאין ציץ וכלי הקודש בעוה"ר בזמן הזה בימינו אי אפשר להקריב שם (טרם ביאגצב"ב) והנה בימיהם זמן התנאים ואמוראים הי' להם אפר פרה וכדאיתא בתוספתא פרה (פ"ג) מעשים אלו עשו כשעלו מן הגולה וכו' אפרן ירדה עמהם לבבל עיין שם ועיין בשאלות ותשובות שאילת יעב"ץ (ח"א סי' פט')

¹¹⁸ האו"ז – ר"ת 'האור זרוע'.

דהתנאים ואמוראים הי' להם אפר פרה כדאמרין (חגיגה כ"ה עמוד א') חבריא מדכן בגלילא עיין שם ובאמת זהו מבואר עוד במשנה למלך (פ"ג מהל' אבל) הוכיח מהא דחבריא מדכן בגלילא היינו בש"ס נדה פ"ק (דף ו') ושם מוכח דהאמוראים הי' להם אפר פרה עיין שם, וכנודע בכהאריז"ל (כי על כן הזהיר האריז"ל שלא להשתמש בשמות הקבלה מעשיות כיון שאין לנו אפר פרה בזמנינו להטהר ושאני הראשונים בזמן התלמוד שהי' להם עוד אפר פרה בצניעות למשמרת אצל יחידי סגולה וכו' וכנודע) דכיון שהיו יכולין להטהר על ידי אפר פרה שפיר אחז"ל כנ"ל שמקריבין אז (כשהשיגו רשות על זמן מה) אעפ"י שאין בית וא"כ יש לומר שפיר עשו חכז"ל תקנה כנ"ל לדירת אחינו בני ישראל בארץ ישראל ובסוריא הקרובה לכתוב על ידי שבות נכרי אוננו כדי לקיים הישוב בירושלים וסביבותיה כדי שיוכלו להקריב קרבנות ולהטהר מקודם משא"כ אם לא ידורו שם מבני ישראל מי יקריב הקרבנות גם כשיתנו להם רשות על זמן מועט כי ביני לביני גם אם יבואו ממדינת הים או ממדינותינו ארץ מרחק (אשר הי' אז כמעט בלתי מציאת האפשרות מפני סכנת הדרכים השוממים והספינות על הים בלתי המכונות רק על ידי אשר ישאום הרוח ביני לביני יהי' חלפא שעתא של הרשיון ולא מסתייע מילתא כי על כן הי' צריכין לבני ישראל לדור שם והתירו שבות מפני תקנת חכז"ל ובאמת אינו מצות עשה מדאורי' ישיבת ארץ ישראל אחר חורבן ביהמ"ק ובגלות הנגזר (עד ביאגצב"ב) רק תקנת חכמים הם אמרו והם אמרו שלא לגזור בכה"ג לצורך מצות ותקנתם כנ"ל ואף שאינו מדאורי' (וכמו כן מצינו שהתירו שבות להדליק נכרי גר לצורך עונג שבת באכילתו גם באופן כשכבר קיים באכילת רשות בסעודתו וכיוצא שאינו מדאורי' עוד לכ"ע) ועל כן שפ"י נוחא דהרמב"ם לא חשבו בס' המצות במנין המצות דאורי' כנ"ל (ולהשבו במצות דרבנן גם כן לא יתכן כי זולת ה' מצות דרבנן ישנם עוד תקנות ואיסורים מחכז"ל שפסקום הרמב"ם וכל הפוסקים ראשונים להלכה למעשה ועכ"ז אין ליתן מספר להם לחשבם במנין מדויק) משא"כ בספר הי"ד בהל' שבת (כנ"ל) שפיר הביא הרמב"ם כדרכו בקודש להביא שם כל הלכות לשעבר וההווה ולעתיד כולם נאספו יחד שמה, הך תקנה דמובר (בזמן חכמז"ל והש"ס) לכתוב אוננו על ידי נכרי בשב' משום ישוב ארץ ישראל שהי' נחוץ אז כנ"ל ולדידן בזמנינו שאין לנו אפר פרה ואסור להקריב שם ע"כ אינו אפי' בכלל מצות דרבנן לחשבו כנ"ל.

והנה לכאורה יפלא על מה שכתבנו לעיל לענין סוריא דהיינו ארס צובה דהרי לעינינו מפורש בטוש"ע יו"ד (סי' של"א סעי' א') דבסוריא הקונה בה שדה חייב בתרומות ומעשרות מדרבנן גם בזמן הזה וכ"כ בשו"ת מבי"ט (ח"ב סי' קצ"ו) אולי (כפי ששמענו וידענו) לא שמענו מעולם שיהיו מפרישים בסוריא תו"מ וכבר תמאנו על זה מרבני קמא ז"ל בשו"ת בית דינו שלמה (האור"ח סוף סי' ב') בתשובות הר"מ גלאנטי (נכד המהר"ם גלאנטי ז"ל).

מדוע לא נהגו להפריש מהגפנים בסוריא תרו"מ עיין שם ובתשו' הרב המחבר בית דינו של שלמה שם (סי' ג') העלה דאין נזהרים שם מעולם בתו"מ בסוריא כלל גם מפן הרבנים הראשונים לא הקפידו ורק כי שאיזה חכמים קצת מחמירים בימיו בזה ועיין בתשובות הרדב"ז (ח"ב סי' תרנ"ט) שכי' דבסוריא אם אין מפרישין תרומות ומעשרות לא חזינן דמחו בהו עכ"ל והגם כי בשו"ת נבחר מכסף (חיו"ד סי' כ"ג) למהר"י פינטו ז"ל נוטה קצת להחמיר בענין הגפנים בסוריא עיין שם מכל מקום טעמא רבה בעי למה כי רבינו הרדב"ז ז"ל שאין מוחין בהם בסוריא אם אין מפרישין תרומות ומעשי' ואם הוא איסור דרבנן ממש למה לא מחו בהם כלל על זה חכמי הדורות א"ו נרא' כדברנו לעי' דהי' רק תקנה מזמן חכז"ל כדי שיהיו מוכני' להקריב ק"פ¹¹⁹ בכנופיא גדולה גם בזמן שאין בית כנ"ל וכשראו שבטל הישוב כמעט לגמרי גם מהמרכז ירושלים עיה"ק כנ"ל ע"כ די במה שהחזיקו תו"מ דרבנן באה"ק ולא בסוריא ע"כ שפיר מנהג ישראל שהי' עוד מקדם בסוריא והנח להם אם אינן נביאים וכו' ועל כן לא מחו בידם כמו שכתוב הרדב"ז כנ"ל ומיושב וא"ש הכל.

ולכאורי' יש לומר דהוי תקנה וגדר שצריך מנין אחר כמותו להתירו, י"ל עפ"י התוס' בביצה (דף ה' ע"ב) ד"ה מכדי וכו' דהיכא שהיה ירק האיסור משום שכינה וכשנסתלקה שכינה משם אישתרי ממילא ולא צריך מנין אחר להתירו מכל מקום הצריך כגון אחר להתירו גם בדרבנן עיין שם בגמ' וסוגיא וה"נ כיון דהי' התקנה לענ"ד רק שיהי' קרובים לירושלים להרבות המון להקריב ק"פ במועדו כשישיגו מיד רשיון כנ"ל וכשנתבטל הישוב ממילא מעיה"ק זה כמה מאות שנים אחרי החורבן עד שבזמן הרמב"ן לא הי' עשרה יהודים בירושלים עיה"ק בעצמה כנ"ל ממכתבו צריכין מנין אחר להתירו.

¹¹⁹ ק"פ – ר"ת 'קרבן פסח'

אך יש לומר דמהסתם הי' כבר מנין אחר בזמן האמוראים או אח"כ שהתירוהו כיון שלא שמענו גם מימות קדם שינהגו איסור לא חשידי ישראל ח"ו ובטח הוי קים להו דחי' מנין אחר שהתירוהו ע"כ מרן בב"י ובש"ע קבעו להלכה כיון שלא נודע לו בטח שהזרו ונמנו והתירו תו"מ בסוריא אבל רבינו הרדב"ז כתב דאין מוחין מי שאינו מפרש ובע"כ מטעם שכתבנו בעה"י.

וטעם סברתם שחשבו וידעו שבטח ובודאי התירו הך תקנה בסוריא כי הנה מצינו שהתנאים שהיו בזמן חורבן בית המקדש ובראשם ריב"ז התקינו תקנות כגון יום הנף כולו אסור מ"ט מהרה יבנה בימה"ק וכו' והראו להם תנחומין ולהחיות נפשם הנדאבה לחכות על היום ומחר לבנין ביהמ"ק בית השלישי וכן רע"ק שהי' חושב את בר כוכבא למלך המשיח, ואמרינן (בירושלמי תענית פ"ק ד' הל' ד') כשאמר רע"ק על בר כוכבא דן מלכא משיחא או ר"י בר תורתא עקיבא יעלו עשבים בלחייך שעדיין בן דוד לא יבא ובפר' בזמן רשב"י שהי' זמן הרבה אחרי החורבן ומצינו כמה פעמים בזה"ק שצווח וי דגלותא איתמשיך א"כ להם גילו כבר מן השמים שהגלות האחרון המר הלו יתמשך זמן זמנים הרב' למאות שנים ואם כן מה להם לישב ולחכות עוד בירושלים ובפרט כי נגרשו מירושלים עד כמעט לגמרי כנ"ל אם כן בטח מסתמא בטלוהו להך תקנה עוד בזמן התנאים והאמור' זהו השערה קרובה לענ"ד כי על כן לא מיחו אח"כ במה שלא נהנו בתרומות ומעשרות בסוריא כנ"ל, ולא תקשי דאם כן מדוע לא בטלה גם כן הך תקנה דריב"ז שפסקה הרמב"ם וש"ע דיום הנף כולו אסור זהו לק"מ דאין מדמין בגזירות ותקנות זו לזו כנודע.

והן הראוני להתייר הגדול מרא דכולא תלמודא דייק וגריס הגאון מ' ישעי' פיק (ברלין) ז"ל במשניות הגדולים דפוס ווילנא ויש סדר למשנה) על חלה פ"ד משנה י"א כתב בענין זה דכותבין עליו אונו אפילו בשבת וז"ל: "והוי יודע דהרי"ף בגיטין ובבבא קמא לא הזכיר מזה כלום גם הרא"ש בגיטין לא הביא מזה אבל בבבא קמא סוף פ' מרובה ז"ל הרא"ש והלוקח בית בא"י כותבין עליו אונו אפילו בשבת וכו' אבל ממילתא דסוריא לא הזכיר מזה כלום גם בטור סימן ש"ו לא כתב כלום מדינא דהקונה בתים בארץ בא"י כותבין עליו אונו אפילו בשבת ולכאורה טעמם ונימוקם עמם דס"ל להרי"ף והרא"ש והטור דמשום ישוב ארץ ישראל אינו אלא בזמן שישראל שרויין על אדמתם אבל עכשיו בעונותינו שרבו מהו ישוב ארץ ישראל שייכי בזה (ועיין בטוש"ע חו"מ סי' ת"ט לענין מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל עכשיו) ולפיכך מדהשמיטו הרא"ש והטור נראה דבזה"ז שזרים משלו שם ובידיהם לגרש את ישראל בכל מקום שהם יושבים ופשיטא לדעת רבינו חיים הכהן דעכשיו אין מצוה לדור בארץ ישראל ע"כ לא התירו לכתוב אונו אפי' בשבת וכו' וכו' איברא בסי' ש"ו ס"י"א כתב המחבר מותר לקנות בית בארץ ישראל וכו' נראה דגם בזמן הזה התירו ולקוצר דעתי צ"ע לדינא מכל הני טעמים האמורים למעלה" עכ"ל הגאון מהר"י פיק עיין שם שהאריך עוד בזה.

וידעתי שיש לפלפל בזה וגם על מה שכתוב הגאון הנז' שזרים משלו שם ובידיהם לגרש וכו' פן ישבו הזרים המכנים את עצמם בשם ישראל (בעוה"ר) ויסמכו על משענת קנה רצוץ הצהרת (כלומר צרו"ת) בעל פעו"ר וסייעתו, הלא כבר איגלא בהיתיתיי הארץ אינו שלנו עד יחזירינו הקב"ה על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו, עכ"פ והחפץ באמת לידע האמת לאמתו יכיר וידע מתוך הדברים האלו לאשורן בעה"י.

והנה לפ"ד המג"א הנ"ל (סי' ש"ו סק' כ'¹²⁰) דלמ"ד כיבוש יחיד שמ"י כיבוש אם כן אסור ליתן לעכו"ם חניי' בקרקע בארץ ישראל מלאו תחנם ע"כ כדי ליזהר בלאו הלז התירו שבות עי"ש במגן אברהם ושפיר התקנה מדרבנן לדור בא"י מטעם הנ"ל כי זולת זה כשלא ידורו שם יהודים ממילא יעברו על לאו דלא תחנם כיון שלא יעמדו הבתים והשדות הפקר וממילא ידורו שם הנכרים אך באמת דהא תליא דכיון דאין מצות ישיבת ארץ ישראל בזמן הזה הראוי ממילא אין מן התורה לאו דלא תחנם לדירת עכו"ם שם כמובן וצ"ע קצת.

ומ"ש לעיל בשם התוספתא דפרה שנראה שהי' להם אפר פרה שוב נראה לומר דיש לפלפל על זה כיון דאמרו שם ר"ש אומר דאפרן ירדה עמהן לבבל אמרו לו והלא נטמא

¹²⁰ עי"ש יד אפרים על המג"א

בארץ העמים א"ל לא גזרו טומאה בארץ העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה בבית שני ובפרט אחרי חורבן בית שני בעוה"ר בגלותנו ובזמן התנאים והאמוראים אם הי' לוקחים עמהם אפר פרה לחוץ לארץ הי' נטמא באויר ארץ העמים אלא שאותן התנאים ואמוראים שהיו בארץ ישראל אחרי החורבן ושם מ"כ¹²¹ י"ל שלהם הי' אפר פרה עוד כפי מה שהבאתי לעיל ונכונתי בעה"י דברינו הנ"ל שהי' צריכין אז לדור יהודים בארץ ישראל מתקנתא דרבנן מטעם הקרבת הקרבן אם שיוכלו כנ"ל.

והנה הראוני עתה בשו"ת האלף לך שלמה להגאון מהרש"ק ז"ל (ח"ב שו"ת מאהע"ז סי' קיח)¹²² שהעלה כד' הרמב"ם דאין מצוה עתה בישיבת ארץ ישראל, והביא רא"י מהרבני הצדיקים וחסידי אשר יש בידם לעלות ואעפ"כ לא עלו לארץ ישראל, ומביא (לדוגמא) את הה"ק מהר"י מריזין ז"ל. ותמהתי מדוע הביא רק את הה"ק הנ"ל שלקחוהו וגנבוהו מבית האסורים לחוץ לגבול רוסיא ממקום אשר אסירי המלך אסורים שם כנודע מסירתם נגדו כמקובל בידינו מפי אבותינו הקדושים ז"ע (אשר זקני הק' מהר"י שמעלקא ז"ל מסאסוב הי' מראשי המשתדלי בממון ובדמי שהוציאוהו ממאסר והעבירוהו לגבול עסטרייך) ומוכן ממילא כי לא הי' יכול לבחור לו לנסוע לאיזה מלכות ומדינה שירצה, כי אולי הי' אז טורקיא מלכות א"י מפני הפוליטיק יראה ממלכות רוסיא, והי' מסוכן שלא ימסרוהו ויסגרוהו בחזר' ליד אדוני הרשעים ברוסיא האדירה, אשר הי' אצלם בכלל ענושים ממורדי במלכות ורוצה לייסד מלכות ישראל, עד שהשיג מנוחה על ידי זכות האזרחי בטשערנאוויץ מלכות עסטרייך, ואדרבה הי' לו (להג' מהרש"ק) להביא משאר הגאונים הצדיקי וחסידי רובם ככולם שלא נסעו לאה"ק אם כי הי' חפשים ויושבים לבטח בארצם ויוכלו לנסוע באין מפריע, ואם היו סבורים שיש מצות ישיבת ארץ ישראל יש מהם שגם על מצוה קלה דרבנן היו מוסרים נפשם כנודע מכ"ש על מצות עשה דאוי והיו עולים במס"נ א"ו דס"ל כנז'.

והן מי לנו גדול מרבינו הגאון זקני הפני יהושע ז"ל (בכתובי בסופו דף קי"א בד"ה שם אמר ר"א כל הדר בארץ ישראל) וכו' שמי שדר שם מפני שבח פירות ארץ ישראל וכיוצא לצורך נגיעתו הי' אינו מכפר עליו וכו'¹²³ עיין שם שהעלה דלא עדיף מיוה"כ דגם כן אינו מכפר רק לשבים ומאמינים בכפרתו, מכ"ש מי שאינו חפץ בישיבת אה"ק מצוה וקדושתה רק לטובת גופו כנ"ל בודאי אינו מכפר עליו ישיבתה, ומזה מוסר גדול נגד העולים עתה לפאלעסטינע אשר לא לבד שאינם מכוונים רק לצורך פרנסתם כפי דבריהם, ואינם מאמינים, אדרבה פוגמים באמונת ביאת המשיח (ובכל יום אחי' לו שיב'), וכנודע אשר ארס צפעוני טמון בלב כל א' מחברי המסדדרים (כלומר מחריבים) האלו (כל שום חניכא דאית להו) בודאי עליהם נאמר ותבואו ותטמאו את ארצי וכמ"ש בפנ"י שם.

¹²¹ מ"כ – ר"ת 'מנוחתם כבוד'

¹²² רבי שלמה קלוגר זיע"א, שו"ת האלף לך שלמה, חלק אבן העזר, סימן קיח

הנה מה שדנני כטועה בדבר משנה דמחוץ לארץ לא"י כופין הנה לא כן הוא ודרכי לכתוב בקצרה לסמוך על המבין מדעתו וכעת אבאר לו הנה בראשון אם הוי סוגיין דעלמא כדעת הסוברים דבזה"י כופין לעלות דמצוה הוא למה אין עולין הרבנים החסידים לא"י אשר בכחם ודאי לעלות והרב המפורסם המנוח מו"ה ישראל מרוזין ז"ל למה לא נסע לא"י הוא ובניו שליט"א ובע"כ סוגיין דעלמא הוי כדעת הסוברים דבזה"י אין מצוה והנה לולי זה אף לדעת הסוברים דכופין לעלות והוי מצוה היינו רק במי שיש לו כדי חייו על הדרך וגם שם שלא יצטרך לבריות אבל מי שהוא עני ואין לו על הוצאת הדרך ולחיות נפשו שם ודאי אין חיוב לעלות דהרי שונא מתנות יחי'.

¹²³ רבי יעקב יהושע פֿלק זיע"א, פני יהושע, כתובות, דף קיא ע"א

שם אמר ר"א כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון כו'. נראה דהיינו דווקא במי שדר בה לשם מצות ישיבת ארץ ישראל שהיא מקום קדושה וכדי שתגין עליו זכות ארץ ישראל שלא יבא לידי חטא ואז אף אם לפעמים חטא בא לידו או אפילו עון שהוא מזיד ע"י שתקף עליו יצרו מ"מ מסתמא גורם לו זכות ישיבת ארץ ישראל שלא לך ועבירה בידו דלאחר שחטא ומצא עצמו עומד במקום קדוש ודאי תוהה על הראשונות ושב ורפא לו מה שאין כן מי שדר שם דרך מקרה או מפני שהוא מקום מולדתו או מפני שבח פירותיה וכיוצא בו ומכל שכן במי שהוא מבעט בה ומזלזל בקדושת הארץ לילך אחר יצרו הרע לא דברה תורה במתים אדרבה עליו נאמר ותבואו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה ומפני כך מצינו כשגברו עונות אבותינו גלינו מארצנו ושם מקום מקדשינו ואיה הבטחת העם היושב בה נשוא עון אלא על כרחך כדפרישית ובלא"ה נמי מסתברא דהכי הוא שאף אם נאמר דארץ ישראל מכפר לגמרי אפ"ה לא עדיף מיום הכפורים שמכפר כפרה גמורה ואפ"ה מי שאומר אחטא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר הרי דעל כרחך הא דאמרינן דהיושב בארץ ישראל שרוי בלא עון היינו דאף שעשה איזה עון מבלי שם על לב קדושת הארץ בשעת יצרו ככה"ג זכות ארץ ישראל גורם שיתחרט לעשיית עון, כן נראה לי :

וגם עיין מ"ש הגאון בשו"ת בית שלמה¹²⁴ (יו"ד ח"ב סי' צ"ד) שהעלה בארוכה דשיבת ארץ ישראל אינה דוחה מצות כיבוד או"א וגם עיין בשו"ת מים רבים הספרד¹²⁵ (חיו"ד סי' מ"ח).

ועיין באוצר החיים על המצות (לחוי"ז הקדוש ז"ע¹²⁶) במ"ע לרשת את ארץ ישראל וז"ל, בענין ישיבת ארץ ישראל, שלא יבא למנין שום מצוה אלא מה שיש כח ביד אנושי לקיים, אבל מצוה שצריך עזר אלקי ונבואה לא יבא למנין. ולא מצינו מצוה שיהי' אדם נביא בעל רוח הקודש וכו' ואיך יצוה לנו ה"א ב"ה מצוה שאין בידינו לקיים אותה וכו', וכן בכל המלחמות, ומצוה כזאת לא יבוא למנין באין פנים, ואסור לנו לעשות שום מלחמה וכיבוש אם לא עפ"י הנביא, ומצוה התלויה בנבואה לא יבוא למנין וכו'. ואדרב' אנו מושבעין שלא ימרדו במלכיות אלא נקבל באהבה עד בוא יבוא משיח צדקינו וזה לא יהי' בדרך הטבע אלא בכמה אותות ומופתים משונים ונפלאים וכו' עכ"ל. וזהו מתאים עם הרבה מדברינו לעיל, דל"ש לומר כדברי הרב אבני נזר ז"ל שיהי' מצוה לעבוד עבודת אדמה בארץ ישראל ושנרויח שיעשה פירות, וז"ש אין מקיים המצוה, והלא זה אין בידינו להכריח ח"ו את המנהיג ובורא ית"ש וכן כיוצא מ"ש שם דברים מתמיהים (במחכת"ג).

וגם י"ל כי בימינו אלו שעשאוהו המתחדשים לבקרים העולים ומתפרצים חוק לעבודתם (כלומר כפירתם), בכה"ג י"ל גם רבותינו הרמב"ן ז"ל ודעימ"י¹²⁷ יודו שאין להשתדל במצוה כזו (ושוא"ת עדיף), וכמו שאחז"ל במצבה אעפ"י שהיתה חביבה עלי בימי האבות שנואה עתה לי מפני שעשאוה חוק לעבודתם.

וכן ראיתי עתה בס' דברי יחזקאל לאדמו"ר הקדוש משינאווע ז"ל במכתבים בסוף הספר (שנדפס עתה), עי"ש מ"ש נגד בעלי התנועה בימינו לייסד שמה קאלאניעס וכיוצא, כי המה מחריבי אה"ק והעיקר לחזק ישוב א"י לשלוח הרבה מרמבה"נ ז"ע כדרך אבותינו ז"ע.

ועי"י בס' דברי סופרים להגה"צ מ' צדוק הכהן ז"ל מלובלין (אות י"ד) שהעלה דהעיקר כהמגילת ספר בספר המצות להרמב"ם דמצות ישיבת א"י רק בזמן שביהמ"ק קיים.

הדרן להנ"ל כפי שבארנו לעיל אשר נקיים מצות אלקינו ית"ש ונושב קוממיות לארצנו בקיבוץ גליות כולנו בביאת גואלינו במהרה בימינו.

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שו"ת מנחת אלעזר ח"ה, סימן ט"ז

וכן גם בזה בפרשתן שנעשית התנועה מבע"ל פעו"ר שר אנגלי (וקבלוהו ברצון החברות והאגודות הטמאות) לתת לשבת אחב"י בארץ ולעשות קאלאניען, אכן עי"ז יתפקרו שם כנודע והארץ לא לנו היא כנודע עד ביאגצב"ב, ע"כ אשמעין רש"י ברוח קדשו כי זהו יהי' הנסיון בדרא בתראה שיתנו לאחב"י לעשות קאלאניען, אבל באמת לא לנו היא כי אם לפוליטיק שלהם **והוא סכ"נ שמה בנפש וגוף לההולכים לישוב שמה** עם ב"ב כנודע ואכמ"ל.

¹²⁴ לרבי שלמה ב"ר יעקב דרימר זיע"א

¹²⁵ לרבי רפאל ב"ר אלעזר מילדולה זיע"א

¹²⁶ כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, בעל **היכל הברכה** זיע"א

¹²⁷ עי' אגרת הרמב"ן לראש השנה, וכן שאר הפוסקים שמביאים את מצות עשה ד' להלכה שעושים אוקימתא של רק מי שירא שמיים מותר לו לקיים מצוה זו ולא לפורקי עול תו"מ, וד"ל

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, רבי **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, שו"ת מנחת אלעזר ח"ה, סימן ל"ו

ובהיותי במארינבאד בעת השחיטה ל"ע לאחב"י בחברון ובירושלים¹²⁸ נתתי אז אנטראג ופלא"ן להשקיט השפיכת דמים על אתר ליסע אז באותו יום לפראג ולווינן לראשי צירי הממשלה האנגלית לפעול מיד בממשלתם בלונדון (ע"י הראדיא) הצלה מיד על אתר ובאופן שיחזרו אלו המפלגות מזכות הבעל פעור שלהם, (אשר הוא ממילא בלי תכלית רק להעלות חימה וקנאה בין הערביים וכיוצא צרות צרורות ר"ל) ולא רצו שום א' מהם ממנהיגי המפלגות הנ"ל שהי' שם (במארינבאד) אם כי הודו שהוא רעיון נשגב, (אין ענין ועת להאריך בפוליטיק כעת) והי' דרך להציל נפשות על אתר, ונתגלה קלונס גם אז ועד עתה כי רק לגרמייהו הוא דעבדי לכבודם וממונם ונצחונם רועי אליל מסיתי כל ישראל אוי לנו שכך עלתה בימינו וכו'.

רבי **שמעון ישראל ב"ר גרשון פאזען**¹²⁹ זיע"א, תורת אלף, ח"ב מכ' כ"ז

וכבר צעק אדמו"ר הגה"ק בעל מנחת אלעזר זי"ע בשנת תרפ"ט כאשר הי' הפאגראם בחברון, **שאם היו אוהבים באמת עם ישראל היו מיד מבטלים כל ההריגות אם יפרסמו שמוחלים על ההבטחה של בעלפזר אשר הרגיזה את הערביים, - אך לא רצו לחוס על דם ישראל.**

ודברים אלו כבר ידועים שהסיבה שהחלו 'מאורעות תרפ"ט' קרה בגלל שהציונים התגרו בערבים ע"י כך שעלו להר הבית כבר אז וכן מצינו בדברי קדשו של רבי **ברוך קאפלאן**¹³⁰ זיע"א בשיחה¹³¹ שהעביר לאנשים ע"מ לתאר להם את המאורעות שקרו אז בישוב היהודי בארץ ובפרט בחברון

בזמן שהייתי בחברון אירע גם זה שנהרגו ר"ל יותר מעשרים בני ישיבה תלמידי חכמים גדולים ועוד ארבעים אנשים מאנשי העיר, מה שהעולם קוראים "הפרעות בחברון".

רציתי להדגיש כאן טעות שנפלה בעולם, טעות גדולה, טעות נוראה, שהעולם סוברים שערבים בחברון היו רוצחים והם נפלו על היהודים בכוונת רציחה, מחמת רשעותם.

אבל אם נברר את הידיעות לאמיתותם אין זה נכון, בודאי ערבי הוא ערבי, אינו יהודי, **אבל אלה ערבים היו שלמים אתנו, היהודים היו חיים עמם בשלום, הגוים היו עושים מלאכה בשביל היהודים, והיו שבעי רצון כזה, ותשקוט הארץ.**

אתן דוגמא עד כמה היה שקט בין היהודים להערבים, בערך מייל או שני מייל מחברון היה אילן אחד שהיה מקובל שהוא אשל אברהם, ששם קיבל אברהם אבינו את פני המלאכים, ומפעם לפעם היה לי הרגש גדול לילך ולבקר אצל אותו אילן (מובא בחוט המשולש תולדות מרן החת"ס שאכן מקובל שזה הי' של א"א), ובפרט בזמן הקיץ שהיה חם. אך לא היה שם ישוב, רק בית אחד בודד לכל 5-7 בלאק, והייתי מדבר עמם, היינו מבינים זה את זה ע"י קריצת

¹²⁸ מאורעות תרפ"ט

¹²⁹ ראה הרחבה אודותיו לקמן

¹³⁰ רבי **ברוך קאפלאן** זיע"א – למד בישיבת חברון בעיה"ק חברון עד למאורעות תרפ"ט. עבר לארה"ב ושימש כמנהל 'בית יעקב' בברוקלין יע"א.

¹³¹ מובא מתוך הספה"ק **אפס בלתך**, שער ט', עמ' תנח-תסב. הערת שולים שם

נעתק מלה במלה מהטייפ ומתורגם ללשון הקודש, בו מספר באריכות כל המעשה איך שנשאר בחיים מהפאגראם המפורסם שהיה בחברון שנת תרפ"ט.

עינים, שלא הייתי מבין בלשון ערבי. ולא אמר לי שום אחד מבני הישיבה, "אל תלך מחוץ לעיר, סכנה היא, ערבים!" **לא עלה על הדעת לומר כן, כל כך חיינו בשלום עם הערבים.**

גם ראיתי אגרת מהאדמו"ר מגור, בו כותב שבאותן השנים נסע לא"י, לפי שראה שה תחילו דרך חדש לנסוע מפולין לא"י, רצה לראות איזה מין עם הם הערבים, כדי שיוכל ליעץ לבני אדם שיסעו או שלא יסעו. **ושם כותב שהערבים הם עם של שלום, עם יפה.**

לכך אני אומר שנפלה טעות גדולה בעולם, כאילו הערבים שבחברון היו רוצחים גדולים, והתנפלו על היהודים. מעשה שהיה לא כך היה. אלא מאי - עתה אגיד לכם איך היה מעשה.

כך היה מעשה, הציונים הרשעים של היום, היו כבר באותם הימים כמו היום, הם הפכו את העולם שם, כשם שעושים היום צרות נוראות אצל המלחמות עם הערבים, כבר נאספו כל כך הרבה יהודים, ה' ישמרנו, ה' ירחם עלינו. כך באותם הימים הוציאו כרוז שהכותל המערבי הוא נחלה לאומית של היהודים, הערבים כמובן סברו אחרת, שכבר 1100 שנים היה ברשותם. מה נעשה, מפני חטאינו גלינו מארצנו. אבל עכשיו נתגלה דרך הציונים, ובאו אנשים רקים בכל אותן השנים השחורות ואמרו "הכותל שלנו" (ובכלל קשה איזה שייכות יש להם עם מקומות הקדושה). ונהיה ויכוח גדול בכתבי העת. ואח"כ רצו לעשות מקום קבוע לתפילה (אף שהיה להם שייכות לתפלה כמו שיש לגורן [הרב הראשון] שייכות לתפלה, הולך על מקום המקדש ועושה מנין), כדי לצער את הערבים ומעט מעט לתפוס את המקום, וזה הביא לידי סכנת נפשות. ר' יוסף חיים זאנענפלד ביקש מהם רחמנות, "הנח להם, דיינו שעושים הערבים עמנו חסד ומניחים אותנו לבוא להתפלל, אבל על קביעות לא היה לנו מעולם חזקה, אין זה המקום שלנו, הוא שלהם עד ביאת גואל צדק".

אבל לא שמעו לקולו, ועשו אסיפה גדולה, אמרו שהיו בירושלים עשרת אלפים איש, כדי להכריז שהוא של היהודים, והם קוראים לעצמם יהודים (אף שכותב החפץ חיים שאינם יהודים, הציונים הם זרע עמלק), אחד מהדרשנים היה הרב הראשי, וכך הכריז "שמע ישראל הכותל כותלנו הכותל אחד", והיה זה בכל הכתבי עת. **ונעשה שנאה ושריפת אש בין הציונים להערבים, ה' ירחם.**

אח"כ פעם אחת היינו יושבים ולומדים בחברון, וראינו צעירים [ציונים] רצים ושבים בעיר עם מכנסיים קצוצים ועם כלי זין, על בייסיקל'ס ומאטערסייקל'ס, והם רוכבים עוברים ושבים ברחובות חברון, פחדנו מהכלי זין, מה זה שלפנינו? אין אנו חסרים אלא זה? בקיצור, קראנו לאותם בחורים לבוא לפני ר' משה מרדכי [עפשטיין, משגיח בישיבת חברון], אבל לא רצו לבוא, הוכרחנו לבוא אליהם, ושאלנו מהם למה באתם, מה ראו על ככה? מה אתם עושים כאן? מה חסר לנו? **אתם מצערים את הערבים במעשיכם! וכבר עוררתם שנאה רבה אצלם! ענו ואמרו: אנו באים להגן עליכם. אמרנו להם: געוואלד! רחמנות! אבל לא רצו להסתלק, עד שהיה מאוחר מדאי.**

עד שבאו ראשי הערבים וקבצו שם מהרבה כפרים המון ערבים (וכמוכן שאותן עשרים מחוצפים חלשים כבר ברחו, התגנבו מן העיר), וכבר היה מאוחר, הערבים כבר התכוונו, המופטי שלהם דרש לפניהם דרשה גדולה, הם סברו שבלי שבת יבואו כל בני הישיבה להתפלל, ואז הם יכנסו ויתנפלו על כל הישיבה.

והלא הישיבה עצמה היתה נגד הציונים, נגד אותם רקים, נגד כל אלה

המעשים! אבל הערבים לא ידעו כל זה, לא ידעו להבחין. הם באו ולקחו קרבן גדול, עולה תמימה, ר' שמואל ראזנהאלץ. כיון שהיה רעש גדול בעיר נשארו הכל בבית, אבל הוא היה מתמיד גדול, מתמיד נורא, היה יכול ללמוד 80 בלאט גמרא ביום, מצאו אותו ובעונותינו הרבים [כאן בכה] הרגוהו ושפכו את דמו על הגמרא הפתוחה שהיה לומד בה, ואז באו הפאליצי והפסיקוס ושקטה העיר קצת.

באשמורת הבקר שמענו רעש בעיר, ובמשך הזמן שמענו יותר ויותר קולות וברקים, הייתי עם עוד אחד, אברהם אושפענער, היינו דרים בדירה אצל יהודי, שהיה שוכר דירה מערבי, היה זה בבנין של שלש קומות, ואנו בקומה העליונה. וכיון ששמענו קולות גדולות באותה שבת, היינו אומרים וידוי, והיו בדעתי מחשבות שונות... אח"כ שמענו איך שדופקים בחוזק גדול על הדלת אצלינו מלמטה, לזמן ארוך. לבסוף נודע לנו מה היה הדפיקה בדלת:

אבוסאלא הערבי לא רצה להניח אותם ליכנס לפי שידע שהולכים על רציחה, שחמתם היתה בוערת בהם, אבל לא רצה, וכן היה בהרכה מקומות שלא הניחו הערבים ליכנס. וכך הספיק להתיצב כנגדם כמה שעות, עד שעזר ה' והיה שקט, אצלינו לא היו דופקים וכן בכל העיר. והיו 65 אנשים ר"ל קדושים וטהורים שהיה אצלם כבר לאחר המעשה...!! אבל שאר העיר רוב רובם ניצולו...

מפני מה מספר אני מעשה זה כאן, רצייתי מאד לפרסמו, **מה שהציונים הרשעים - הציונים של היום וגם אבותם דאז - הביאו עלינו צרות.** רק אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי, כתוב בתורה הקדושה שבלי יראת אלקים יהיה רציחה - פשוט - וכמעשה הזה היו עושים שנים הרבה, עד היום הזה, הם סייעו להנאצים, כמו שכתוב בספרים שהיו שותפין עם הנאצים¹³², שש מיליאן מישראל נאספו, כמו דאיתא **בגמרא כתובות אל תמרדו באומות ואל תעלו בחומה, שלש שבועות השביע הקב"ה את ישראל, ואם לא תשמרו השבועות אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה,** ונתקיים זה באותם שש מיליאן מישראל, ע"י הנאצים ביחד עם זרע עמלק¹³³, ע"י העבירה שהעמידו כל כלל ישראל לילך אחר הטומאה הציונית, אחר הרעיון הציוני, וגם בפועל ממש היו שותפים עם הרוצחים.

ר' משה שאהנפעלד כותב בקונטרס, שפעם אחת בא אל החזון איש לאחר הקמת המדינה, הערבים היו באים מזמן לזמן ומתנפלים על יהודים, וכך אמר: אוי רבי! הלא שמעת? זה כבר כמה חדשים שבכל יום או יומים נופל קרבן מישראל, אוי וויי אוי וויי, מה נעשה כאן?

אמר לו החזון איש: ר' משה שאהנפעלד היקר! דברך נכונים, אבל מתפלל אני על בר דעת שכמותך, בודאי בחדשים האחרונים נפלו כמה עשרות נפשות וכל נפש אחת מישראל היא עולם מלא, אבל כאן עומדים הציונים, המדינה, הרשעים, לוקחים ומעבירים לשמד מאות אלפים יהודים, קטנים, בכל יום - דבר זה צריך להכאיב! גזירת שמד כזאת, שמעבירים מאות אלפים יהודים, וחז"ל אמרו גדול המחטיאו יותר מן ההורגו! כך אמר לו.

נו, כבר עברו כמה שנים משאמר החזון איש דבריו, למשל היום שאני מדבר כאן, הראה לי אחד בכתב עת דבר נורא, יש איש אחד שקורא לעצמו בריסקער, איני יודע אם הוא באמת בריסקער, הוא איש קטן ושגף גדול, רוצח, ועכשיו התחיל לדבר קשות על אמעריקע ועל פרעזידענט רעיגן, מדבר בחוצפה כ"כ עד שנופל פחד, מעולם לא שמענו כזה, ואפשר לבוא חלילה לידי

¹³² מלבד הענין שאמרו חז"ל גדול המחטיאו יותר מן ההורגו

¹³³ **החפץ חיים** זיע"א כותב [מובא בכתבי רבי **אלחנן וואסערמאן** הי"ד זיע"א, בסוף ספר קובץ הערות מאמר אומר אני מעשי למלך] שהציונים הם זרע עמלק.

שמדיות, הערבים יכולים להתעורר, והשלש מיליאן מישראל נמצאים בסכנת נפשות.

מה איכפת ליה לאותו מנובל? כאשר היה להערבים רעאקטאר בבאגדאד, הלך אותו רשע ושברו, אתה יודע שזה סכנת נפשות לכל ישראל, אבל מה איכפת ליה? לפי שרוצה להיות ראש ממשלה - שנה שחורה - אינו מסתכל בשום דבר.

איתא בגמרא בירא דשתית מיניה לא תשדי ביה קלא, (דו פארעך איינער! דו פארעך בעגין!) אתה חי רק מאמערקע, אתה והמדינה הבליעל והחשוכה שלך! לולא אמערקע לא היה לך שום קיום, כל הכח בא מאמערקע, הם נותנים לך הכל, כלי זיין והכל! ואתה הולך, אתה החצוף, לפי שלא מצאו דרכיו [של רעיון] חן בעיניך, בעיניך איש הבליעל... וכל זה יכול לעורר שנהא אצל הערבים, סוף כל סוף יש מאות מינים של ערבים, ורוסלאנד עומד על צדו [של עירק] - אינך מסתכל על כל הדברים האלה, הכבוד שלך והפאליטיק שלך מורים לך הדרך, אפילו אם ע"י זה יאבדו מאות ואלפים נפשות מישראל.

ועם מי, רבותי, כרתו ברית? יש אנשים, באמת מהדתיים, שאמרו "התאהבנו בבעגין"! פחד נופל עלינו! הלא הוא היה ראש המסיתים והמדיחים, ראש הכופרים, ואצל מסית ומדיח הדין הוא "לא תשמע לו, ולא תאבה לו ולא תחמור עליו וגו'" יש שם חמשה לאוין, כך פירש רש"י. וזה נאמר במי שמסית את היחיד, אסור לאהבו.

היום, מי שהוא מסית ומדיח את הרבים, רוצח, רשע, ראש הכופרים של המדינה, שהשמיד יהדות תימן, יהודי מאראקא, ועוד הרבה ספרדים, נהיה מהם ציונים ובני בליעל, בלי תפילין, בלי תורה. וכותב אחד ממפלגות הדתיים, "התאהבנו בבעגין"! איך אפשר לאהוב את המסית? האם שמעתם, לאיזה מצב הגענו? ה' ירחם עלינו!... באמת היינו עוסקים בענין אחר, אבל הלב כואב, כי יחס לבבי, מצאתי פתח להשתמש בו לדבר על ענין זה, **כדי שידעו הכל, ה' ירחם עלינו, מה עוללו לנו הציונים הרשעים הארורים האלה! צריכים לידע שיש טעות בעולם, סוברים שהערבים עשו את הדבר. תדעו שכל מה שהיו הערבים בכעס עלינו - הציונים עשו.**

לפי שהערבים היו עם שלם אתנו, אני עד בדבר, חיינו עמהם בחברון בשלום.

תסתכלו באגרות האדמו"ר מגור, שהערבים היו עם של שלום. וגם מדברי הימים אנו רואים כן, שכל הפאגראמ'ים היו כעיקר כאיראפע, **הלכה היא בידוע [רק] "עשו" שונא ליעקב,** הערבים היו טובים לנו בכל הדורות.

מי עשה זאת שנעשו אויבים עתה? הציונים הארורים! הלא יודעים אנו הבא להרגך השכם להרגו, הערבים היו יושבים שם אחד עשר מאות שנה, והיינו שם בגלות, מפני חטאינו גלינו מארצנו, והם באים עכשיו בכח ובזרוע ומגרשים אותם, הורגים אותם, זורקים באמבעס, מייסרים אותם ביסורים, עד היום הזה בלבנון, משתמשים בעראפלאנען שקבלו מאמערקע למחות כפרים שלמים.

אנו צריכים לדעת מי הם הרוצחים, הם - הציונים, הם הרוצחים הגדולים שבעולם, הם באים על כלל ישראל ואינם מניחים אותם לחיות לא ברוחניות ולא כגשמיות. כל אחד יתפלל כבר, שירחם ה' עלינו!

דברי תורה מהדורא תליתאי

כ"ק אדמו"ר ממונקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, דברי תורה מהדורא תליתאי, סי' י"ג, עמ' שעו-שעח

ממה שאמרתי בבית הכנסת על פי פקודת הממשלה ליום התיסדות הרעפובליק [נועל פי מה שאמרתי כבר המקדים בנו בשנים האלו "ויתהלכו מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר" היינו ממדינה שיש בה מלכות "אל עם אחר" לממשלת העם (פאלקסרעגידונג) שבחרים להם העם את ראשיהם ושופטיהם היינו רעפובליק כמ"ש בחיבורי חמשה מאמרות [במאמר הלכותות אות מ"ח] עיי"ש וזהו בעוה"ר בחבלי משיח האלו זה יניחנו וזה יקחנו עד יענה אל יתברך שמו ויאמר די לצרותינו. ובמהרה דידן יגאלנו. בקרוב בימינו].

והנה הנביא ירמיה [כ"ט ז'] אמר מפי השם יתברך ודרשו את שלום העיר אשר הגליתי אתכם שמה והתפללו בעדה אל ה' כי בשלומה יהיה לכם שלום על כן אנו מחוייבין אנחנו בני ישראל היראים מאמינים בני מאמינים לקיים דברי הנביא דברי קבלה כד"ת דמין כיון שאל א' אמרן כמ"ש בטורי אבן במגילה (והארכנו בזה בכמה מקומות בחיבורנו בעה"י) ובאנו בזה לביהכ"נ להתפלל בעד שלום הממשלה והעיר וכמו שאמרו חז"ל באבות [ג' ב'] הוי מתפלל בשלומה של מלכות אמנם קשה לכאורה ודא בכתוב הנ"ל נאמר רק את שלום העיר ומיירי רק מעיר ושדי'. משמע שבחרו להם העיר לבדה שר ומושל עליהם וכדרך העיירות והממשלות החפשיות שיבחרו להם בכל עת שופטיהם ומנהיגיהם כנ"ל והתנא באבות קאמר רק שלומה של "מלכות" משמע מלך אשר הוא בכבוד מלכותו ומשפחתו ובניו לדורי דורות ולא קאמר לשארי שרים הנבחרים למושלים כנ"ל. אולם לא קשה מידי דכבר ביארנו דשם מלך או מלכות אין הכונה דוקא למלך המדינה מאחוזת אבותיו ומשפחתו (דענאסטיע) רק לכל שר שנתמנה לראש על העיר או על המדינה וגם אם נבחר רק על ימי חייו או לזמן לבד וכמ"ש בשמואל [ב' כ"ד ס"ג] הכל נתן ארונה המלך למלך פירש"י ארונה המלך שר היבוסיה היה וכן משמע כמה פעמים בש"ס [ועיין בדברינו בתשובת מנחת אלעזר חלק ד' סוף סימן ל"ג] הרי דשר העיר היינו ירושלים קרא אותו הכתוב מלך ולפי זה שפיר כונת התנא באבות בלשון מלכות גם לשר הנבחר במדינה או בעיר ולא קשה מהכתוב הנ"ל כנ"ל אולם בזה אשר אנו מכניעין את עצמנו ודורשים שלום כל ממשלה אשר יבואו עלינו במשך שנות גלותנו (וכדאיתא [כתובות דף קי"א ע"א] אשר הוא מהשבועות שהשביע הקב"ה אותנו כשהלכנו בגלות בעוה"ר שלא למרוד באומות ושלא לעלות בחומה). הוא שאנו מקיימים בזה רצון הקב"ה כי כן צוה לנו המלך מלכו של עולם יתברך שמו (דרשו את שלום וכו') כנ"ל וכמ"ש [שיר השירים] השבעתי אתכם בנות ירושלים וכו' (וכדברי חז"ל בכתובות שהשביע אותנו כנ"ל) ובזה יתפרש היטב דברי הזה"ק [פרשת ויקהל כ"ו ע"א] ואנו אומרים זה בעת פתיחת הארון לקריאת התורה בנוסחא בריך שמיא כו' אנת הוא דשליט על מלכיא (היינו אשר לב מלכים ושרים בידו) ומלכותא דילך הוא אנא עבדא דקוב"ה (לעשות מצותו יתברך כדרך העבד שעושה בפקודת רבו) דסגידנא קמיה ומקמא דיקר אורייתא (מה שאנו מכניעים את עצמנו וכורעים קמי מלכי ושרי האומות העולם וכמו שמצינו ביעקב אבינו שהשתחוה ז' פעמים לפני עשו אחיו [ראש גלותנו שורש אדום] והוא גם כן רק משום דסגידנא קמיה יתברך שמו ומקמא דיקר אורייתא יען שמבואר כן בנביא כנ"ל ודברי קבלה כדברי "תורה" דמין כנ"ל ע"כ הוי מקמיה "אורייתא" שצוה להכניע את עצמנו לפני הממשלה מאומות העולם שתהיה בגלותנו) בכל עידן ועידן (היינו שמשנתות הממשלות לפי הזמנים באופנים שונים לפעמים מלכים מיוחדים למשפחותיהם ולפעמים כמו בזמנינו ובמדינותינו שרי רעפובליק הנבחרים וז"ש "בכל עידן ועידן" [אמנם] לא על אינש רחיצנא וכו' אלא באלהא דשמיא יתברך שמו אשר לב מלכים ושרים בידו הוא יטה לבם לטובתנו כרצוננו במהרה בימינו וכמו שאנו מבקשים בנוסח הנותן תשועה וכו' ויתן בלבם רחמנות לעשות טובות עמנו ועם כלל ישראל ובא לציון גואל במהרה בימינו ויוליכנו קוממיות לארצנו בקרוב במהרה בימינו אמן :

דברי תורה מהדורא רביעאה

כ"ק אדמו"ר ממונקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, דברי תורה מהדורא רביעאה, סי' כ"ה, ד"ה אעתיק

ועד מתי אתם מחשים, האם אינכם בכלל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, כשארז"ל. ה' יצילנו מעונש החמור. וכבר ביארתי כי תיבת "למחות" היינו רק פראטעסטירען, כמו מחאה בחזקת הבתים (ב"ב דף ל"ח) בתוך הג' שנים, גם אם השדה עומד ביד חומסיו עדיין, אבל מדשתקו רבנן ש"מ דניחא להו חלילה.

דברי תורה מהדורא שתיתאה

כ"ק אדמו"ר ממונקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, דברי תורה מהדורא שתיתאה¹³⁴, סי' קט"ו, עמ' תתפא-תתפב

עוד שם ברע"מ [בסוף העמוד] עה"כ [חבוק ב' ג'] כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב וכו' ואית אחרנין דנקיבו לה עד דמטי לתהומא רבא ולא סליקו מתמן ובזמנא דנוקבא פתיחא כל מאן דהוי נפיל תמן לא הוי סליק וכו' עכ"ל עיי"ש ובאור החמה, **אמנם נראה כי רומז ומנבא על אותן שבאים לדחוק את הקץ ולהכריח ח"ו בלי התעוררות תשובה להעולם ותפלות ובקשות רק בחזקת יד וכעין שכ' בשם הר' יוסף רילו ריינוס ז"ל שרצה להכריח ולהביא משיח ומה עלתה לו ולתלמידיו רחמנא לשיזבן**, וז"ש ואית אחרנין דנקיבו לה עד דמטי לתהומא רבא (כמעשה זה) של הר"י דילו ריינוס הנזכר ונספח לספר שבחי האר"י ז"ל עיי"ש ולא סליקו מתמן עד שנפלו ונענשו ר"ל (כמו הנ"ל) ועל זה מזהירנו ליזהר ורק על ידי תשובה ותפלות ומצות המקרבות את הגאולה ב"ב (כמבואר בחיבורינו בעה"י בכמה דוכתי) :

כ"ק אדמו"ר ממונקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, דברי תורה מהדורא שתיתאה, סי' ק"י, עמ' תתפ"ב-תתפ"ג

ופן ישיאו אותנו וימסו את לבבנו אותן המעכבים את הגאולה ממה שאמרו חז"ל בש"ס כתובות [דף קי"א ע"א] עה"כ [שיר השירים ב' ז'] אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ ומזה (ח"ו) נראה לא ימהרו כ"כ על ביאת גואל צדק ב"ב, **הנה אמרו שם**

¹³⁴ כריכה פנימית :

ספר דברי תורה מהדורא שתיתאה

כמבואר בהקדמות, מהדורות הקודמות, בעה"י ובחסדו הגדול, ובזכות אבותי הקדושים, אראלים ותרשישים. אדם מוע"ט לעולם.

חיים אלעזר שפירא

בעהמח"ס שו"ת מנחת אלעזר ד' חלקים, אות חיים ושלום, מאמר זכרון צדיקים, חמשה מאמרות, עולת תמיד, מאמר מילי דהספידא, דברי תודה ד' מהדורות, דרכי תשובה על הלכות מקואות (ושארי חיבורים בכתובים). והשלמות והגהות בספרי דבי רב רבנן מר אבא אאמו"ר אבוהון ורבן של ישראל הגה"ק ציס"ע וכו' וצללה"ה זי"ע :

דרכי תשובה על הלכות נדה, תפארת בנים על התורה ומועדים, באר לחי ראי על התיקוני זהר הקדוש ח"ג, דרכי אמונה. וגם קצת הגהות בסידור חמדת ישראל למרן רבינו הגה"ק ציס"ע וכו' מהר"ש וויטאל וצללה"ה זי"ע.

בהשבעות שהשביע הקב"ה לישראל שלא יחזקו את הקץ פירש"י בעונם וזהו בש"ס שלנו בלי גירסא אחרת [וכן הוא האמת כי כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה וכן פסק הרמב"ם [בהלכות תשובה] אין ישראל נגאלין אלא על ידי התשובה וכיון שעושין התשובה מיד נגאלים עכ"ל] וממילא כשאין עושין תשובה מרחקים את הקץ על ידי עונותם כדברי רש"י [אולם רש"י הביא [בכתובות שם] נ"א שלא ידחק"ו [במקום שלא ירחק"ו] היינו לשון דוחק שלא ירבו בתחנונים על כך יותר מדאי עכ"ל רש"י ז"ל והנוסחא והפירוש הבי' הנזכר הוא באמת לשון חוזק מאוד כי מאן פליג לן איזהו מרבה בתפלה יותר מדאי על זה וכמ"ש כבר בעה"י במק"א בארוכה ועיין מ"ש בספר משמיע ישועה [שנדפס בעת הצרה הזאת] [מאמר ב'] כי הלא עינינו רואות כי גם אחרי התפלות ג"פ בכל יום תיקנו אח"כ רבותינו ז"ל סליחות ופיוטים המתחננים ומבקשים על הגאולה קרובה וכן תיקון חצות ואין לומר דהוא רק כמו קינות וצועק על לשעבר ח"ו דאם כן הרי זה בכלל מהרהר אחרי מדותיו יתברך שמו וכמ"ש השלי"ה הקדוש [במסכת תענית] והובא במחצה"ש [הלכות ט"ב סי' תקמ"ט] לענין הדי' צומות שהוא רק בקשה ותיקון על לעתיד שנוכה לגאולה ב"ב על ידי התשובה ותיקון מעשינו וכן מ"ש בטוש"ע או"ח [סימן א'] שראוי לכל ירא שמים להיות מיצר ודואג על חורבן ביהמ"ק אינו בדרך עצבות ח"ו בלבד וצועק על לשעבר רק בקשה ותחנונים כמ"ש [ירמיה ל"א ט'] **בבכי יבואו וגו' על לעתיד להתקרבות הגאולה כנ"ל ועוד הארכתי במק"א כנ"ל.**

ועיין בתיזוה"ק תיקון כ"ב [דף פ"ח ע"א] ובבאר לחי רואי (לאאמו"ר זי"ע) שם בד"ה השבעתי אתכם דמה שפירש"י זי"ע להך גירסא שהביא שלא ירבו בתחנונים על כך יותר מדאי היינו רק תפלות בלא דחילו ודחימו וכו' עיי"ש וכן המהרש"א שם בכתובות פי' לפי גירסא בש"ס דילן שפירש"י שלא ירחקו את הקץ בעונם, כתב על זה ועוד יש לפרש שלא יהיה בעיניהם הקץ דחוק דהו"ל כאלו מתייאשין מן הגאולה אלא יהיה בעיניהם זמן הגאולה קרובה כמ"ש [ישעיה נ"ו א'] כי קרובה ישועתי לבא וגו' וק"ל עכ"ל מהרש"א ז"ל והרי זה כדברינו בקי"ו בכ"ע (כמו שהוא באני מאמין ב"י עקרים אחכה לו בכל יום שיבוא) ובתפלה ומעשים טובים להתקרבות הגאולה על ידי השתוקקות עליה כמובן בפשיטות, **וכן לפי הגירסא הבי' שהביא רש"י לדחוק את הקץ יש לפרש שפיר היינו שלא ידחקו את הקץ לחזותו להלאה כמו שהוא הפי' בברכות [דף מ"ג ע"ב] המהלך בקומה זקופה אפילו ד' אמות כאילו דחוק רגלי שכינה דכתיב [ישעיה ו'] מלא כל הארץ כבודו יתברך שמו, והוא דוחקה ומחזקה מלפניו הלאה ועיי"ש במהדש"א והכי נמי שלא לדחוק היינו להרחיק הלאה לעתיד את הקץ כנזכר, וממילא העיקר וכגירסת הש"ס דילן בלי שום נ"א כנ"ל היינו שלא לרחק את הקץ וזה פשוט, מה דאמרו ליזהר בזה הוא שלא ילכו על ידי השבעות ושמות להכריח ח"ו בלי תשובה ותפלה כנ"ל [באות הקדום] רק בתחנונים אובילים ב"ב וכן"ל:**

כ"ק אדמו"ר ממונקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זי"ע"א, דברי תורה מהדורא שתיתאה, סי' קיא'

אמנם כן הוא ומוכן בזה מה ששמעתי בשם קדושי עליון מרבותינו זי"ע ובפרט משם זקניי הה"ק מהרצ"א זי"ע בעל בני יששכר שאמר פ"א בעת צרה והתמרמר מאוד באמרו רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאודות הגאולה שלימה אם היינו רוצים יכולים אנחנו לשבור החומות המפסיקות לפתוח המנעלים ומסגרות וכך אמר בל"א (מיד וואלטען מויערן געבראכען שלעסער אויף געריסען) **ואך מה נעשה ואתה יתברך שמו השבעתנו שלא לילך בחוזק יד כמ"ש [שה"ש ב' ז'] השבעתי אתכם וגו' עכ"ל** (והיינו שלא לילך בכח ההכרחי ח"ו נגד רצונו יתברך שמו קודם הזמן כנ"ל אבל לא שלא להרבות בתפלות כי אדרבא ידוע דרכו בקודש כי כל ימיו הרבה בתפלות ובכיות ומעורר אחרים רק על הגאולה שלימה) ולכאורה קשה מהו המעכב השבועה הזאת גם אם היה כונתו לפי גירסא שלא לדחוק את הקץ לשבור מפתחות וחומות והיינו כנ"ל [אות ק"ט] הלא סוף כל סוף (שבועה) גם אם נאמר שחל שבועות אבות לבנים מה שהשביעו את כנסת ישראל בעת צאתם לגלות מ"מ גם אם השבועה היה איסור סקילה היותר חמור הרי אדרבא מחוייבים לעבור על השבועה כדי להציל את כנסת ישראל וק"ו משבת ויוה"כ דנפל עליו הגל על אחד ומצאוהו חי ואמדהו רק לחיי שעה בלבד דמחללין שבת על חיי שעה של אחד כדפסקין ביומא [דף פ"ג ע"א] **וברמב"ם וטוש"ע, ק"ו**

בן בנו של ק"ו לאלפי אלפים מישראל אשר נתונים בצרה ובשביה כל קהל ישראל בעולם והורגים מהם כ"פ בכל יום ויום מרוצחי העכו"ם למאות ואלפים האם אינו מחוייב על פי התורה לעבור על השבועה אלא ודאי כיון שנאמר מפי קבלה מהשם יתברך השבעתי אתכם וגו' ע"כ גם אם ילכו בחיל ובכח כנ"ל לא יועילו לכלל ישראל ואדרבא יזיקו א"ע (כהאי מעשה דמובא לעיל אות ק"ט)

ולמה יעברו על השבועה לחנם לבלי תכלית הנרצה מאתו יתברך שמו ושפיר אמרו כיון שנאמר השבעתי אתכם וגו' ע"כ לא יעשו בכח ההכרה כיון שלא יועיל שהוא נגד רצונו יתברך שמו כיון שאמר השבעתי אתכם וגו' כנ"ל והבן. אך על ידי תפלות ובקשות ותשובה תורה ותפלה ומצות המקרבות את הגאולה בודאי מצוה וחיובא איכא כנ"ל וכמ"ש [ירמיה ל"א ט'] בבכי יבואו ובתחנונים אובילים וכמו שאמר הנביא בישעיה [כ"א י"ב] אמר שומר אתא בוקר וגם לילה (הגלות כשנתעכב הבוקר של מלך המשיח, אז) אם תבעיון בעיו וגו' (להרבות בתפלות ובקשות וכפ"י הפשוט שם אז ישוב ויבא אלינו וכיוצא מקראות מפורשים ובכל הספרים הקדושים) יעזור השם יתברך שנמצא העת רצון לגאולה שלימה ב"ב בעת תפלתנו על זה וכמ"ש [תהלים ס"ט י"ח] ואני תפלת"י לך ה' ע"ת רצו"ן (על זה נבקש שנמצא העת רצון לתפלתנו וכמ"ש בסה"ק) אלקים ברוב חסדך ענני באמת (כיעק"ב שקראו ב"ת כדאמרינן בפסחים [דף פ"ח] והיינו) ישע"ך (האמתית כדאיתא בתנוד"א [א"ר פרק כ"ז אין ישע אלא לימות המשיח] כיה"ר בב"א:

רבי ישראל זאב גוטמאן (רייד)¹³⁵ שליט"א, חבל הכסף¹³⁶, עמ' מב-מג¹³⁷
...ספרי רבינו¹³⁸ מלאים וגדושים מתורת הקבלה עליהם בנה הרבה מחידושי, כי רבינו ה' מהמיוחדים בדורו שעסקו בקבלה בפרסום, והשימו על זה דגש גדול, בניגוד לאלו שלא גרסו שיטה זו, וכמו שמובא בספר דברי תורה (חלק ו' אות מ"ג) וז"ל: "וכבר הכו על קדקדם של אותן שאמר שאלו ללמוד ולהפיץ ולגלות חכמת הקבלה כלל הני תרי סרסורי דמלכא דשכינה הקדושה וחכמת האמת, ה"ה הגה"ק מהרצ"ה זי"ע וזקני הגה"ק מהרצ"ה מדינוב בס' סור מרע וע"ט והוספות מהרצ"ה א", עכ"ל רבינו בספריו הק' מבטא בכל עת את גודל געגועיו וכיסופיו לישועת ה' בהגאולה והישועה שלימה. ובכל עת ה' מכין עצמו להיות מוכן לעת מצוא, אולי נזכה עתה לביאת משיח (84)¹³⁹.

רבינו¹⁴⁰, אף על גודל השתוקקותו להגאולה שלימה שיקדה בקרב לבו, עכ"ז אחז הצדיק דרכו ושיטתו בקודש, שבזה"ז כל זמן שאנו נמצאים בגלות, בהשגחתו ית', ועוד לא הגיע עת פקודה להגאל ע"י משיח צדקינו, אסור לנו לעשות שום פעולה לגאולה מעצמינו וכה מספר נכדו רביה"ק המנח"א בספרו דברי תורה (ח"ו אות ק"א) וז"ל "זקני הה"ק

¹³⁵ תלמיד משיבת מנחת אלעזר מונקאטש, ברוקלין.

¹³⁶ מתוך כריכה פנימית:

קונטרס חבל הכסף

ספר היוחסין

אשר לא ירותק חבל הכסף זו שלשלת היוחסין (פתיחתא דאיכה רבתי כ ג)

***

יו"ל

רגל השמחה בבית רבינו נישואי בנו החו"ב בנש"ק החתן הרב ירוחם פישל שליט"א

עב"ג

הכלה הבתולה המהוללה מ' מלכה שתחי' בת הגה"צ חנוך העניך טייטעלבוים שליט"א, אב"ד קירלהאזא.

¹³⁷ ראה גם כ"ק אדמו"ר ממונקטש, רבי אלעזר שפירא זי"ע, דברי תורה מהדורא שתיתאה, ס"י קיא'

¹³⁸ כ"ק אדמו"ר מדינוב, רבי צבי אלימלך שפירא זי"ע, בעל הבני יששכר.

¹³⁹ הערה 84:

רביה"ק המנחת אלעזר מספר (בנמוקי אורח חיים סימן תרע"א דף קכ"ב ע"ב) וז"ל: "שמעתי בשם זקני

הגה"ק מהרצ"ה ז"ל שהיה לו עששית (לאטערנע) של כסף עם זכוכית מדי' צידיה ובתוכה מנורת כסף

להדליק נר של חנוכה, ואמר כי תהי' לו לצורך בעת ביאג"צ שאז ידליקו מבחוץ ויש חשש שיכבה הנ"ח

מחמת הרוח המנשבת בחוץ, ע"כ עשה הכלי לאנטערנע הלז", עכד"ק.

¹⁴⁰ דהיינו בעל הבני יששכר

מהרצ"א זי"ע בעל בני יששכר שאמר פ"א בעת צרה, והתמרמר מאוד באמרו
 רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאודות הגאולה שלימה אם היינו רוצים יכולים
 אנחנו לשבור החומות המפסיקות לפתוח המנעלים ומסגרות וכך אמר בל"א
 (מיד וואלטען מויערן געבראכען שלעסער אויף געריסען) **ואך מה נעשה**
ואתה ית"ש השבעתנו שלא לילך בחוזק יד כמ"ש השבעתי אתכם
וכו'"

דברי תורה מהדורא תשיעאה

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, רבי **אלעזר חיים שפירא** זי"ע, דברי תורה תשיעאה, אות י', עמ'
 א'מ-א'מג

הן (שאלוני זה כביד, ועתה נזכרתי כי העירונני) הראוני בילקוט שמעוני [איכה תתשלן]
 (בדפוס הראשון. אבל בדפוס האחרונים [תתרחל]) ורבותיה [יחזקאל ל"ו י"ז] **בית**
ישראל יושבים על אדמתם ויטמאו אותה אמר הקב"ה יהוון בני עמי בארץ ישראל אף
על פי שמטמאין אותה עכ"ל והנה זהו לקחו כנראה הציונים הכופרים (שר"י)
וכל שום וחניכא דאית להו (ובפרט הצבועים והלומדים החגרים והעקומים
שבתוכם) לחץ מטרתם להכשיל בני ישראל, כי זהו ח"ו רצון השם יתברך
שהמה (הפושעים וכופרים ומחללי שבת וכל התועבות אשר שנא ה' המה
יעשו) יתיישבו בארץ ישראל אף על פי שמטמאין אותה כנזכר אבל באמת
זהו טעות גמור וגם כפשוטו אין הפירוש כן בעל כרחו. דאיך הביא מהמקרא דכתיב
 [יחזקאל ל"ו י"ז] בית ישראל יושבים על אדמתם ויטמאו אותה שזהו הרצון כפשוטו
 והלואי וכו' **הלא שם כתיב להיפך וכמ"ש בית ישראל יושבים על אדמתם**
ויטמאו אותה בדרכם ובעלילותם כטומאת הנדה היתה דרכם לפני ואשפוך
חמתי עליהם וגו' (עיי"ש עוד) ואיך יהיה זה הרצון למעלה אם אומר עליהם שהם
כטומאת הנדה מרוחק מהשם יתברך ויענישם כמ"ש שם להלן ואפי' אותם בגויים ויזרו
בארצות וגו' [כמו שמקויים בעוה"ר וגם עתה הבטיחנו רבותינו הראשונים וגם
האחרונים כמ"ש הגאון באהבת יהונתן [בהפטורת ואתחנן] כי גם אם יסכימו כל
הממלכות שנלך לארץ הקודש טרם ביאת גואל צדק ב"ב לא נלך לשם טרם יקראו אותנו
מן השמים על ידי משיח צדקינו. ואם ילכו מקודם יגרשום משם אח"כ בחרי אף ומרה
תהיה אחריתם ד"ל עיי"ש]

וגם מ"ש בזה יהוון בני בא"י (אעפ"י שמטמאין אותה) והוא כמו שאמר בסמוך (לעיל)
 עה"כ מי יתנני במדבר וגו' הלואי יהוון בני עמי כמו שהיה במדבר שהיה מלינין עלי וכו'
קס"ד שזהו רצונו יתברך באמת ובפשוט הלואי שיהיה במדבר (והלא שם חו"ל ולא
א"י) וזהו מלינין עלי והלא בשביל החטאים האלו שהיו מלינין לא נכנס משה לארץ
הקודש ועל ידי זה היו כל אלו הגליות והצרות צרורות עד הביאה שלישית ב"ב לעולמי
עד. וגם כעין זה במד"ר [פתיחתא דאיכה] הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו (וכן הוא
בירושלמי חגיגה [פ"א הלכה ז']) וכי קס"ד שהוא כפשוטו וכי חפץ בזה השם יתברך
שיעזבו את השם יתברך היינו שיכפרו בו לגמרי (חלילה) או יאמינו וימרדו בו (ח"ו) רק
שיהיה לומדי תורה הלא אז התורה נעשית לו סם מות ר"ל והלא גם הכומרים ויש חכמי
או"י שלומדים בתורה והלומד שלא על מנת לעשות וכו' [ירושלמי פ"א ה"ב] וק כל
מאמרי חכז"ל מלאים מזה. אלא ודאי שזהו (בילקוט) הגדה פליאה. ולקרב קצת
אל השכל הוא כמו אגדות הנ"ל וכהנה רבות שהתמרמר הקב"ה על חורבן ביהמ"ק ועל
גלות בניו (וכמ"ש שם בילקוט המשל למלך שלא לקח בנו עמו עיי"ש) עד כביכול שאמר
כעין האדם המתמרמר בקינתו ומליצתו בהפלגת דבבים הלואי היה עמי בני אעפ"י שהיה
מקניטני.

ומ"ש בזה אעפ"י ש"שטמאין" אותה היינו כמ"ש בתשב"ץ קטן ל¹⁴¹ רבינו מהר"ם מרוטנבורג ז"ל (והובא בחידושי עולת תמיד עיי"ש) על הבאים לארץ הקודש שלא על מנת לעסוק בתורה ועבודה כי עליהם נאמר [ירמיה ב' ז'] ותבואו ותטמאו את ארצי החטא הקל נחשב שם במקום הקודש (כמו בהיכל מלך) לעון גדול עיי"ש והיינו אף על פי שנחשב שם החטא הקטן לגדול כנ"ל והם כאשר חוטאים שמה בבחינת ותבואו ותטמאו כנ"ל עם כל זה היה יותר טוב מאשר הגלתי אותם בחורבן ביהמ"ק [כמו בבחינת שאמרו חז"ל [סוכה נ"ב ע"ב] ארבעה הקב"ה מתחרט עליהן בכל יום אשר בראם ואחד היצה"ר ועם כל זה אסור לשמוע לעצת יצה"ר ולומר כיון שהקב"ה מתחרט על מה שבראו אם כן איני חייב רק להיפך ח"ו והבן] וגם ראה מזה הכתוב [ירמיה ב' ז'] ותבואו ותטמאו את ארצי שחשב הנביא בשם ה' להחטא היותר גדול שמחטיאים ארצי בעונותם. ואיך יאמר המדרש (ילקוט) להיפך אלא ודאי פשוט דהרי זה מימרא רק בדרך התמרמרות וגעגועים כביכול כעין אדם על בניו כנ"ל ובאמת כיון שכבר גלינו מארצנו זה זמן רב הוא כמ"ש הרמב"ם [בהלכות תשובה] אין ישראל נגאלין אלא על ידי תשובה וכיון שעושין תשובה מיד נגאלים.

ואלו הרשעים הנ"ל עושים להיפך חוטאים ומחטיאים את הרבים בבתי ספר וספרי מינות שלהם ובאים לארץ בדרך כפירה בלי אמונה ותורה הם בודאי מעכבי הגאולה ומבלי עולם ומטמאים את הארץ ואת ישראל. ואין הקב"ה כביכול בוכה ומתמרמר רק על בניו אף על פי שחוטאים בכלל ישראל הם אבל לא על מינים וכופרים שעליהם נאמר [משלי ב' י"ט] כל באיה לא ישובו. וקיי"ל בירושלמי [פאה פ"ב ה"ד] שאין למדין הלכה מן המדרש, ורק הלכה ברורה בעה"י בדינו בטוש"ע כי הכופרים ומינים דינם כנכרים גמורים ועוד גרועים מהם כי המה מומרים להכעיס כנודע לכל ע"כ המה וכל הדבקים בהם לא נחשבו (בשמים ובארץ) בכלל בני ישראל וממילא לא שייך כלל עליהם דברי הילקוט הנ"ל שמיידי בבני ישראל והשם יתברך ינער ב"ב רשעים מן הארץ וישיבנו לארצנו על ידי משיח צדקנו בב"א:

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, רבי אלעזר חיים שפירא זיע"א, דברי תורה תשיעאה, אות יד', עמ' א'מה-א'מו

שמעתי מפי הסבא קדישא הגאון הנורא לו דומיה תהלה מהרש"א אלפאנדארי זי"ע מ"כ בעיה"ק ירושלים תוב"ב (וכך ידוע וראיתי גם כן מנהגו בקודש) שלא היה נותן ידו לשלום רק וכמו בהכרח) לאיש מפורסם ת"ח נכבד. ורק היה אומר בפיו שלום ואמר כי זהו דרך התחדשות לא שערום אבותינו ורק זה הנהיגו במדינות אירופא. אבל מקודם לא הנהיגו אבותינו רק לומר בפה ולהשיב שלום. [והוא לגרמיה עבד שנוהר ביותר בזה על פי מעשה שסיפר וכו' אך מי יודע אם לא היה לו זה שאירע פ"א לתירוץ (אמת) גם במקום שלא שייך לגזור וכו' כדי שלא יצטרך ליתן לכל אחד ידו לשלום כי בגודל קדושתו אולי היה קשה לו לסבול כאשר הרגיש ביד כל אחד (אם היה נותן לו ידו) את העונות ונגעי נפש מבחינת יד ליד לא ינקה וכו' ואין חקר למדרגתו ומה עמק מחשבותיו ונפלאותיו של הס"ק שר התורה זי"ע] וגברא רבה (זצללה"ה) אמר מילתא אין לדחותו אך ארשום בזה. כי הלא מצינו [באבות פ"י] אר"י בן קסמא וכו' ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום אמר לי וכו' משמע דהנתינה של שלום היה מיד ליד על זה קאמר "ונתן" לי שלום ואח"כ נאמר אמ"ר ל"י שהתחיל הדיבור ביניהם וכדמצינו בלשון התורה [ויקרא י"ד י"ד] ונתן הכהן וגו' כ"פ בהזאות שזהו נתינה ביד ולא בדיבור כלל וזה פשוט. וכן בזה"ק סוף פרשת מקץ [דף ר"ה ע"א] ברי"ח ור' יוסי כיון דחזי האי ב"נ וכו' קריב לגביי ויהיב לון שלם משמע גם כן דיהיב בידיה ע"כ צ"ע קצת. [ועיין בדברינו בד"ת מהדורא ד אות קי"ז] עיי"ש:

¹⁴¹ צ"ל 'לתלמיד רבינו מהר"ם מרוטנבורג'

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, משמיע ישועה על מגילת אסתר, עמ' כב-כה

אמנם כאשר נביט בראשונים ועוד בדברי חז"ל נמצא כ"ז מפורש ג"כ פתרון שאלה שצריכין להתאמץ להתפלל רק על הגאולה בעת כזאת כנ"ל כי הנה מבואר במדרש ומובא ברשיז"ל (הושע ג, ה), אר"ש בן מנסיא אין מראין סימן טוב לישראל עד שיחזרו ויבקשו שלשתן אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלקיהם זו מלכות שמים ואת דוד מלכם כמשמעו ופחדו על ה' ואל טובו זה בית המקדש וכו' עכ"ל והאיך קס"ד שישראל לא יבקשו את מלכות שמים ומלכות בית דוד ובהמ"ק אלא דמירי בע"כ בימים האלו ובזמן הזה בחבלי משיח ופן יקוצו בהם וישאלו ויבקשו אך מנוח ושלום אף שישארו עודנה בגלות בין האומות לזה הזהיר ר"ש בן מנסיא שאין מראין להם סימן טוב רק כשיבקשו את ה' ודוד מלכם ובנין ביהמ"ק ושתהי' בקשתם רק על זה כנ"ל.

אמנם באמת מה שנקבע ב"ג עקרים אמונת ביאת משיח צדקינו ושנחכה עליו בכל יום שיבא ה"ז מפורש בתורת משה בק"ש בפסוק שמע ישראל ה"א ה' אחד פירש"י [שם בפ' ואתחנן] ה' שהוא אלקינו עתה ולא אלקי האומות הוא עתיד להיות ה' אחד כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה יחד לקרוא כולם בשם ה' ונאמר היום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד עכ"ל נמצא לפי"ז שזהו בכלל הי"ג עקרים בגי' אח"ד שמי שפוגם באמונת המשיח שאינו מצפה לביאתו ה"ז כפוגם ביחודו ואחדותו ית"ש כי מלת אח"ד מורה רק על לעתיד לימות המשיח שאז יהי' ב"ב (כפירש"י) ואם רוצה להשאר עוד זמן בין האומות הלא על אותו זמן ה"ז מורד ביחודו, האומות, ואחדותו ית"ש כפי שהיא עתה טרם הגאולה כנ"ל.

והנה יש חוכים לומר שיש חשש אם מתפללים על הגאולה ביותר אם אינו בכלל מה שאחז"ל בכתובות [דף קי"א ע"א] עה"כ אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ וכו' שלא ידחקו למהר את הקץ יותר מדאי הנה מלבד שאין זה ענין לזמן צרה כזאת אשר ניכר לעין כל שזהו רק חבלי משיח כנ"ל מש"ס מדרשים ותיזוה"ק אז עתה בודאי צריכין להתפלל ביותר למהר לתת קץ לחבלי משיח ע"י הגאולה כנ"ל וביאור הענין תוכל להבין כמצ"ץ בין החרכים מדברי התיקוני זוה"ק תיקון כ"ה (דף ע, ע"ב) אם תעירו ואם תעוררו וכו' ועם כל דא מרעא בגלותא אתארך ובבאר לחי ראי [בכתב יד קדש] בתיזוה"ק ח"ג שפי' בזה וז"ל [הנצרך לענינינו אעתיק איזה דברים] בד"ה ועם כל דא מרעא בגלותא אתארך ר"ל דאם לא תהי' הגאולה לצורך השכינה דשכיבת לעפרא כנ"ל אז הגם שתהי' הגאולה בבחי' מטה כלפי חסד ולא יהי' היסורים בקצף גדול כדי שיוכלו לסבול ודפיקו אתארך כנ"ל לעומת זה יש בזה חסרון שיתארך הגלות ולא יהי' במהירות כ"כ כנזכר עכ"ל ושם בבאר לחי ראי בד"ה כד דפיקו איהו בתרועה במהירו דוחקא בתר דוחקא ייתי פורקנא פי' ח"ל דהיכא שהדפיקים והחבלים של משיח הם ברזא דתרועה אז מובטח לנו שתהי' הגאולה וכמ"ש כרע"מ פי' פנחס (דף רי"ט ע"א) תקיעה אחזי אריכו דגלותא שברים קריבו דגלותא תרועה ב"י ייתי פורקנא דאחזי דוחקא בתר דוחקא ולית רווחא בין דא לדא דודאי כיון דשאר עמין מעכבין לון לישראל בגלותא דוחקא דלהון מקריב לן פורקנא עי"ש וביאור הדברים כי הנה במד"ר פי' וישלח [פי' ע"ה-י"ג] מה ורוח תשימו בין עדר לעדר אמר יעקב לפני הקב"ה רבונו של עולם אם יהי' צרות באות על בני לא תביא אותם זו אחר זו אלא הרווח מצרותיהם ועי"ש במפור' דזה קאי על הגזירות רעות שבזמן הגלות בעוה"ר אמנם זהו רק בזמן הגלות אבל כשאנו רואין שיסורים הם דוחקא בתר דוחקא שהן תכיפות ואין רוח בין צרה לצרה אזי הוא בודאי סוף וקץ לכל צרותינו וייתי פורקנא במהרה וכמ"ש בש"ס סנהדרין (דף צ"ח ע"א) אר"י אם ראית דור שצרות רבות באות עליו כנהר חכה לו עי"ש, ועיין כמהרש"א שהיסורים הם כנהר שאינו פוסק עי"ש והיינו בבחי' דוחקא בתר דוחקא ואמר שלעת"ל תהי' הגאולה מסטרא דגבורה שהיא ברזא דתרועה קולות קצרות תכיפות זה לזה וכמ"ש במאורות נתן (ערך גאל) דלעת"ל תהי' הגאולה מסטרא דגבורה דז"א עצמו וכמ"ש ה' כגבור יצא עי"ש עכ"ל הבאר לחי ראי.

ובדרך זה שמעתי משמי' דהגאון הקדוש איש אלקים כקש"ת מרן אלעזר שפירא זצלה"ה האבדק"ק לאנצהוט זי"ע בביאור המסורה בפ' וישלח ורוח תשימו בין עדר ובין עדר לית ורוח אית רוח רוח והצלה יעמוד ליהודים היינו שיעקב ביקש לפני הקב"ה שלא

יהי הצרות באות דוחקא בתר דוחקא רק שיהי רוח בין צרה לצרה כדברי המדרש ובא המסורה לומר לית ורוח היינו כשאנו רואין שאין רוח בין צרה לצרה רק שהם דוחקא בתר דוחקא בתי נפלה ולא תוסיף לנפול אז בטח אית רוח רוח והצלה יעמוד ליהודים דייתי פורקנא במהרה כי בודאי הוא הסוף וקץ לכל צרותינו דכיון דנפלה ולא תוסיף לנפול אזי קום בתולת ישראל וכנ"ל עכדה"ק.

דברי קודש

כ"ק אדמו"ר ממונקאטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, דברי קודש, עמ' יא-יב
כי תפארת עזמו אתה הוא יעקב אבינו ע"ה מדת תפארת"ת בחיר שבאבות הקדושים, ואנו מעוררין אותו כעת [ובקול גדול צעק בבכי ודמעה היורד לחדרי בטן]

יעקב יעקב אבינו הקדוש אשר צורתך חקוקה בכסא הכבוד איך תחריש לראות בצרות בניך עד כזאת! הלא הגאולה העתידה הוא הבית השלישי מכון לשבתך ביעקב שקראו בית כידוע דחז"ל (פסחים פ"ח ע"א) וכעת הגיענו לנסיון האחרון הגדול ממש, ומי יעמוד עוד, והנה מצינו בגמרא ברכות בסיפי דברי ר' אבין הלוי במאי דכתיב (תהלים כ') יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלקי יעקב: אלקי יעקב ולא אלקי אברהם ויצחק? מכאן לבעל הקורה שיכנס בעובי הקורה ופירש"י יעקב שכל הבנים (כלל ישראל) שלו וטרח בגידולם יבקש עליהם רחמים עכ"ל, ועליו נשען כלל ישראל שהוא ירבה לבקש ולהפציר בעדינו, להושיענו ובאמת יש להצדיקנו במשפט, כי זה ברור שכל האומות הם גרועים יותר מישראל עם קרובו וכי בשבילם הי' בריאת העולם ח"ו וכי עליהם יסד הקב"ה מדרי בראשית הלא בודאי רק בשביל התורה ובשביל ישראל שנקראו ראשית, ובסוף יומיא אלה ע"י ממשלת הרשעים נתרוקנו מוסדות היהודית תורה ועבודה הקדושה עד שאין כח להתחזק עוד, וכי זהו תכלית הבריאה? **ובפרט והעיקר אשר עיר אלקינו מקום הקודש מושפלת חרב ונחרב ע"י כל המפלגות שונות הציונים וכו' והאגודים כולן כאחד נדמו לנו כל אלה הצרות יגון ואנחה אשר נשמעת ממקום ההוא ההרוגות והשריפות וכיוצא וכיוצא.**

אבל הלא גם על זה יש לימוד זכות ומליצה שהכל גרמו הצרות הגדולות וע"יז באו לכל זאת ולא מדעת צלולה וברורה ושע"כ אין לחייב כלל ישראל **ואדרבא בשביל זאת צריכין לרחם על הבנים אפי' על הרעים כי בין כך ובין כך קרואין לך בנים**. ויש להבין גם זאת ע"י משל קצר למלך שהי' לו בנים הרבה שלא התנהגו כראוי לגמרי אבל לא עשו ח"ו כדי להכעיס לאביהם, **זולת איזה מהם שהי' רעים וחטאים שהתכוונו למרוד במלך ולפגום בכבודו, יפה עשה המלך בחרון אפו עליהם השליכם מעל נפשו אפי' אותן שלא מרדו בו להכעיס זרקן כולן על לילה אחת ללון בראש כל חוצות ובלי בגדים להגן מפני הקור הגדול אשר בחוץ וכוונת המלך הי' בזה כדי שייטיבו דרכם ויתנו ללבם ואז יביאם חזרה לבית אביהם**. והנה הטובים שבהם אמרו זה לזה שדבר ברור כשמש שאם היתה מצבינו ככה בלילה פה דבר סכנת נפשית אז בודאי לא הי' אבינו מניח אותנו אפי' על לילה אחת אלא ודאי מסתמא יודע ומכיר עפ"י ידיעת הרופאים שלא יזיק הקור לגופינו, וע"כ נמתין ללון פה בחוץ הלילה, ובבוקר יתגוללו רחמיו של אבינו עלינו וישוב אותנו לביתי ונתנהג בדרך ישר וטוב.

אבל אותן שארי הבנים הרשעים שביניהם הוסיפו חטא על פשע וחרה אפם באביהם והתחילו להכות בהדלת של בית אביהם, ובעת שראו בנים הכשרים מעשיהם התחילו לצעוק עליהם ולבכות, למה תעשו כאלה? הלא עוד תגרעו ותשפילו המצב יותר ויותר ח"ו עד למאוד, והמה לא השגיחו על כל זאת רק עשו את שלהם.

ומובן ממילא שלא פעלו כלום במעשיהם הרעים אדרבא הגדיל חרון אפו של המלך כל כך עד שאמר להמלכה כי גם אחרי עבור הלילה אחת לא יניחם חזרה לביתו עד זמן ארוך יותר שישבו מדרכיהם לגמרי כי לעת עתה אין כדאי לטפל עמדם כי גדלה רשעתם עד מאוד. והנה הבנים הנ"ל בעת שראו את מעשי אביהם עמדם שגם עכשיו לא יניח אותם לביתו. עוד לא נחו ממעשיהם רק פרצו ביותר ובקצף גדול הלכו לזרוק אבנים לפני ולפנים להחליק של אביהם המלך ונפלו האבנים בביתו וחדרו ממש, והי' כעמו של המלך גדול מאד מאד. וכראות המלכה כל זאת התחילה לבכות לפני המלך ואמרה לו למה תעשה ככה שלא לרחם על בניך ועל מה אתה צופה ומה אתה רוצה, הסכנה עצומה, ואם תעשה עוד עמם כזאת איזו לילות אז יוכל להיות שגם הבנים הכשרים יעשו לך כן אם לא תרחם תרחם שתביאים לביתך, והאב על זה אתה מצפה ח"ו! שגם הטובים יתהפכו לרעה חלילה!

והנמשל מובן, המלך הגדול היא מלך ישראל וגואלו יתב"ש ויתעלה, ובני המלך המה ישראל עם קרובו **והבנים ההולכים בתקיפות בחוזק יד המה הציונים והאגודיים וכיוצא אשר רוצים בע"כ לפרוק מעליהם עול גלות, והבנים הכשרים צועקים שלא לעלות בחומה וע"י הבנים הרעים נתוסף ונתארך זמן הגלות** ועד שזרק, אבנים לבית המלך אל מקום הר מרום קדשינו כנודע שעשו מה שעשו בעזר ה' שמה קודש הקדשים ומי יוכל לשער ולערך גודל הצרות והאנחות ר"ל.

ובעבור זאת צווחה כנסת ישראל שנקראה בבחי' מלכה לפי המלך מלכי המלכים הקב"ה יתב"ש ויתעלה רבש"ע! על מה אתה ממתין הלא הסכנה גדולה מאד שילכדו ח"ו גם מהכשרים מגודל הצרות והאנחות, וטירוף ובלבול הדעת והמוח משוטט לכאן ולכאן בתוך הנסיונות הגדולים ואם תמתין עוד מעט בגלות המר הלא גם בניך הטובים בישראל יזרקו אבנים לשבור החלונות ח"ו! לכן חוס וחמול עלינו ביומא דידן ואתה תקום תרחם ציון וישראל להושיעם ולגאלם לטובה. ויעקב אבינו יעמוד בעדינו לעזרתנו שלא נשאר עוד יותר בגלות המר הזה ח"ו רק לקיים וברצונך תרום קרננו לשנה טובה בביאת המשיח במהרה דידן ברוב רחמיו וחסדיו.

כ"ק אדמו"ר ממונקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, דברי קודש, עמ' יב-יד
סנמן א' מהדרשה בביהכ"נ דפה"ק מונקאטש בשבת שובה דהאי שתא שנת תרצ"ז (פ')
האזינו) בו בלשון שדג"ד רבה"ק (שליט"א) [זיע"א].

האזינו השמים ואדבדה ותשמע הארץ אמרי פי, כי השירה הזאת שירת האזינו כבר כתב רבינו הרמב"ן ז"ל בפרשתן¹⁴² וז"ל ואלו היתה השירה הזאת מכתב א' מן החוזים בכוכבים שהגיד מראשית אחרית כן, הי' ראוי להאמין בה מפני שנתקיימו כל דבריו, עד הנה לא נפל דבר א' ואף¹⁴³ כי אנחנו נאמין ונצפה¹⁴⁴ בכל לב לדברי האלהים מפי נביאו הנאמן בכל ביתו, אשר לא הי' לפניו ואחריו כמוהו ע"ה עכל"ה, שימו לב לכל דבריו הקדושים ונחמדים ובפרט אשר ראינו בפרשתן ופי' הקודמים נאמרו בפרטות "רק לדור האחרון" וזהו הדור האחרון כנראה בכל סימניו החבלי משיח והנסינות הרבים ובפרט צרת הבע"ל פעו"ר¹⁴⁵ חטף ומקלקל גם המאמינים קצת בביאג"צ ע"כ יתכן שפי"ד בעה"י ביאורנו כי כל הפרשה (כמעט) נאמרה לתוכחת מוסר על ככה וישמע חכם ויוסיף לקח. הנה כבר דרש ופירש"י בזה שהוא להעיד על קיום התורה שהוא חי וקיים לעולמי עד ומובן ממילא **כי ביאת הארץ היינו (נאציאן) בלי דת של תורה ושמירתה אינו כלום ואדרבא הוא מגרע ומקלקל ומחריב את העולם ובפרט א"י** כנ"ל וכבר הזהרנו זה מאז בבואנו מאה"ק תיב"ב וכ"פ בדרשותינו בשם השר הידוע איש חסד וחכם

¹⁴² חומש דברים, פרק לבי פסוק מ'

¹⁴³ במקור הדרשה נכתב אולי בטעות 'אף', ואני הבאתי את לש' הרמב"ן.

¹⁴⁴ במקור הדרשה נכתב אולי בטעות 'ומצפים' ואני הבאתי את לש' הרמב"ן.

¹⁴⁵ בע"ל פעו"ר – דהיינו בעלפור

שהי' אז קינזול המשי' בירושלים לבל יבואו שמה מאחב"י הגם שנשתק אז (לפנים ולמראה) השערורה (של שנת תרט"פ מהר"ג חבורן הי"ד) מ"מ הבא שמה הי"ז כהולך על אפר שחיסו קצת על הנחלים הבורעות למטה שמה וז"ל **והודעתי זאת בבואי מאה"ק כנז' משום לא תעמוד על דם רעך ולא הועילו דברינו לרשעי עמינו אשר עשו**

מהם מסחר כמו סוחרי הבהמות מנהיגי הבאלפיריסטען (הציונים)

(האגודיים) והלכו לשם לטמיון ר"ל. כי אמרו ההמק נם אם הרבנים היראים צועקים ומזהירים למנוע מללכת לשם אבל לא הבינו הסכנה והוא רק בבחי' האזינו השמים (עניני שמייים באמרים שיכולים אנחנו הרבנים להזהיר יען כי אין לנו מסחר עולמי וארצי וחסרון פרנסה רק מקבלים פרס מהקהל וכיוצא כפי' דבריהם ודעתם, הנכזבה ע"כ רק מבחי' שמייים) ואדבר"ה, קשות ומוסר להזהירם כנ"ל, אבל מבחי' ארציית' יאמרו השוטים והרשעים אשר הצערטיפיקא"ט [כלומר השמד-צעטיל או טויטענשיין ר"ל] בידם כי הוא אוצר נחמד וכסף תועבות ישינו שם עפרות זהב.

אמנם עתה נודע להם שהוא עפרות קברות ושאל תחת"י על פתח גיהנם שם ר"ל אז יודו ויאמרו ותשמע (גם) הארץ (הארציות כנ"ל) אמר"י פי (האמיר"ה לשון רחמים ולטובתנו גם בגופניות נאמרו הדברים למען התורה ולמען הצלתנו, וכמו שמבאר הכא) יערוף כמטר לקחי וגוי' (פירש"י לפי שהמטר יש בו עצבות לבני"א שהי' בורו מלא יין וכיוצא, כן יש גם עתה אותן שחשבו לעשות שם חיל ועושר, היו להם הדברים לקול מכאיב בתחלה, ועתה) תזל כטל אמרתי (שהכל שמחים בו כפירש"י כאשר יראו שהצדק אתנו באמת, מפני) כי שם ה' אקרא (לכבוד ה' ואמונתו ועפ"י תורתו יתב"ש) הבו גודל לאלקינו (יתקדש שמו ית' בהתגלות מלכותו) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא (כדחז"ל שזהו צדוק הדין, **רומז על אותן שנהרגו שמה ר"ל למכביר אם כי רובן מהם היו אינם שומרים ש"ק מ"מ אחז"ל בסנהדרין שהקב"ה מצטער על**

דמן של רשעים שנשפך ק"ו על דמן של צדיקים שהי' ביניהם כיון שניתן רשות למשחית ח"ו) שיחת לא לו (כפשוטו כי כביכול אותו ית"ש לא הרעו לו. כי יום נקם בלבי כתיב בעת שירצה להופיע בחרב גאותו, היינו גאותו, ולא כאותן שהכעיסוהו במעשיהם לילך בכח ובחיל ובקראם ישוב [כלומר חורבן] הארץ ולהם בעצמם הרעו) בניו מומם דור עקש ופתלתל (לא הועיל שום תוכחה ושום ראיות שהראו לנגדם להכנות הנ"ל רק המה החזיקו בעקשותם באולתם ורשעתם כי הוא גאותם בארץ והתפתחות (עליו) וכיוצא בלשונם הבדוי' כלומר שאול תחת"י) הלה' תגמלו זאת (כפשוטו וכנ"ל) עם נבל ולא חכים, תרגומו עמא דקביל"ו אורייתא ולא חכימו, והיינו בראשיית' בחוכמתא כתרגום ירושלמי שזהו התורה (היינו שאי אפשר להיות האומה הישראלית בלתי התורה ושמירתה והיינו אורייתא שקיבלו עליהם, ולא יועיל שום עצה ושום תבונה לנגד התנה"ק ומבלעדה, ובפרט באה"ק) הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוננך **(פירש"י היא עשך אומ"ה באומות"ה היינו האומ"ה הישראלית המיוחדת באומות**

בשמירת התורה ולא יועיל שום רוח לאומי"ת בלתי תורת ה' בקרבינו) זכור ימות עולם בינו שנות דוד ודוד שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך (היינו שאנחנו נלך רק בדרך המקובל מאבותינו ולא בדרכי החדשים וגם כתות הירודים במשאות שוא ומדוחים התולים עצמם בשוא תשועת אדם והבטחתו **כי אבותינו לא ציוו לנו כן גם לא**

בדרך הצבועים האגודיסטען מהכתות האלו (וא"צ להזהיר על הציונים הפושעים)

כמו שאמרנו בזה [בפ' ראה] עה"כ כי ימיתך אחיך בן אחיך שדרז"ל כבד וכו' אמ"ך זה תורה שבע"פ נלכה ונעבדה אלקים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך בזאת תדע כי הוא דרך ע"ז וס"א יען כי אבותיך לא הלכו ולא ידעו מדרך כזה ואכמ"ל) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים (שחלקי העמים והמדינות כפי מפעלם ועפ"י הפעלקער-בונד ואין רצוני להאריך בפוליטיקיי"ן שלהם אך העיקר כי החלק) למספר בני ישראל נחשבו רק המאמינים בהש"י ושומרי ש"ק ותורת ה' ולבני"י ישראל נחשבו כי יש להם חלק אלקי ממעל משא"כ מי שמחלל ש"ק דינו כנכרי כמבואר בש"ע ואינו מבני"י, ורק אלו המה) יעקב חבל נחלתו (אותן שהם מחזיקים בתורת אבותינו תודה צוה לנו וגוי' קהלת יעקב, ויעקב"ב בחיר שבאבות יושב אהלים של תורה ועל שמו יעקב וישראל, יקראו בני ישראל) וכן יוכל לראות בל מבין קצת בדעתו בכל השירה הקדושה הזאת איך הוא להוכיח ולהזהיר **נגד כל מפלגות הבע"ל-פעו"ר וכל**

דעות הנפסדות ר"ל על הדור האחרון הלז כמ"ש חדשים מקרוב באו לא שערס אבותיכם פירש"י שאפי' האו"ה לא ידעו מכאלו וכל הרואה אומר זהו צלם

יהודי היינו (בדרך צחות קצת, אכן היא האמת) הצלם הציונים הלאומ"ים

והאבצייכניגנען של לאותיותם סימני טומאה של האומה (נאציאנאל) שלהם, ה' ישמרנו ויגאלנו ב"ב.

והנה קצת או הרבה מפתאי עמנו, בעונותנו. יחשבו להחניפנו, או מפני הצרות הגדולות והנוראות, יבואו ויאמרו **אולי עתה נתגלה כי הצדק עם הרבנים החרדים מנגדי הבעלפערסטעין** והשבתי להם ע"ד משל שהי' חולה מסוכן ר"ל והלכו הרבה דקטורים לרפאותו ונתנו עצה יחדיו בקינז"ליז"ם וכת א' מהרופאים אמרו לרפאותו בתרופות כאלו אשר יחמו אותו, ולעומתן הרופאים אחרים אמרו כי רק בתרופות אחרות ירפאום, ולעומתם אמרו ז"ל כי התרופות של אחרים המה סכ"נ ר"ל ועשו כד' האחרים והודע מצב החולה עד כי באו מים עד נפש, ובאו קרובי החולה להרופא שאמר שכן יהי' אם ילכו בתרופות שאמרו שכנגדו בזה; איך הי' הצדק אתו. והשיב להם למה לכם בדבריכם כעת אשר צריכין לחשוב אולי תוכלו להציל עוד החולה מסוכן אשר הריעותם במעשיכם (כלומר תרופותיכם), **והנמשל מובן כי הרמב"ם ז"ל קורא לחכמי הדור רופא הנפשית, ואם המנהיגים אשר נלך עכ"פ במקצת בדרך אמונת אבותינו צווחנו ככרוכיא כי לא טוב הדרך לבא לא"י כעת בדרך הבעלפער"ר וצרת"ו (שקורי' המה הצהרת"ו) ולנגדנו במה מנהיגים שהלכו בדרך הכתות הנ"ל ואשר התדבקו בהם וטעו בשוגג או קצת מהם בזדון ועכשיו בראות האסון את גודל הכאב והצרה והריגות ר"ל שם אז יאמרו כי הצדק אתנו, ולמה לנו לדבריהם (או אולי לחנופה נתביונותם) הלא העיקר צריכין לחשוב כעת אולי נוכל להציל כלל ישראל החולה ונכאב בצרותיו - ע"י התשובה וכמו שפסק הרמב"ם (בהל' תשובה שאין ישראל נגאלים אלא ע"י התשובה וכיון שעושין תשובה מיד נגאלים ובפרט בימי התשובה הקדושים והנוראים האלו לטובה: (ועוד איזה ענין אזהרות ומוסר ואכמ"ל) ונשוב אל ה' וירחמינו ויגאלנו גאולת עולם ב"ב.**

דברי קודש תרצ"ד

כ"ק אדמו"ר ממונקטש, רבי **אלעזר שפירא** זיע"א, דברי קודש תרצ"ד, אות א', הושענא למענך אלקינו וגו'

א) הושענא למענך אלקינו וגו', צריכין להבין למה פתח בעל הפייטן הקדוש את ההושענות שאנו מרבים בתחנונים בפרט ביום הזה הו"ר שכל העולמות תלויים ועומדים על החתימה טובה לכל ב"י חותם בתוך חותם חיים ולדוד מלך ישראל חי וקים שיבא ויגאלנו ב"ב, - בשם "אלקינו" דייקא, והלא לפי"מ שפי' רש"י (בפ' ואתחנן) עה"כ שמע ישראל ה' אלקינו (שבגלות הוא רק נקרא אלקינו כי האומות העולם אינם מודים באלקותו ית"ש, ולעתיד לבא יהי' ה' אחד שיכירו וידעו כל יושבי תבל שאין עוד מלבדו, ולפי"ז ביותר הלי"ל להתחיל - לפני הבקשות להגאולה שלימה בכל סדר ההושענות - בלשון הושענא "הוי" שם הרחמים, אמנם י"ל דהנה יש לנו ערב והבטחה מהרמב"ם הקדוש שפוסק (בהל' תשובה) כי אין ישראל נגאלין אלא ע"י התשובה וכיון שעושין תשובה מיד נגאלין עכ"ד, והיינו מי דבאותו שעה אחרי התשובה שלימה וא"כ הלא נוכל להגאל ולצאת מהגלות עוד כהיום הזה ממש באם נשוב עתה לה' בכל לבבינו ונפשינו.

אך יש להליץ זכות בעד כלל ישראל שהם מפוזר ומפורד בין העמים ומצירים להם מכל צד דווים סחופים ומדולדלים בפרט באחרית הימים ההם שהעניות גברה למאד באין מזון ומחיה וזה שיש לו אינו שלו כי לוקחים ממנו בעד מסים וארגונית ככל המדינות עד שנעשו מבולבל ומטורף לגמרי ואובד עצות המה, ובמצב מר כזה אי אפשר לצמצם ולצחצח המוח לתשובה כראוי! כי מה יעשה הבן ישראל כשר שרוצה לנהל עוד את ביתו ברוח ישראל סבא אם אין לו לחם לפי עולליו כפרט להשיא את בתו וליתן לה נדוניא,

וזאת אומרת לו ליסע למדינת אמעריקא להמציא טרף הלא שם מסוכן בנפשו הרוחני ולא יוכל לעמוד בנסיון לשמור מחילול שבת וכהנה בעוה"ר, בפרט שגם שם כבר כלה פרוטה מן הכיס, וממדינת הסאווייט שומעין קול ענות של שני מיליאן יהודים בגזירת שמד ר"ל והבאלשעוויקען מחרפים ומגדפים מערכות אלי חיים, רבש"ע! העל אלה תחרש? על שריפת קדשים ששורפין שם תפילין, וספרי תורות ומחללים שם קדשין כ"כ אוי ואבוי! איך אפשר לסבול כזאת? הלא הלב תתמוגג ונמס... ובמדינת דייטשלאנד מכים והורגים את היהודים, באין מנוס ומחסה, והנה רעשו וגם נתגעשו מכל המקומות ועשו את ארץ ישראל למקום מקלט ופליטה לברוח שמה. ומה נאמר ומה נדבר הלא האמת מוכרח לומר שאין הללו בורחים לאה"ק! כי אם ל"פאלעסטינא" לחלל את הקודש לאשר שם בעו"ה ביותר התנכרות הקליפות הם כתות הציונים המזרחים באו וחללו בהעדר שמירת הדת זה בכה וזה בכה ואחריהם החזיקו האגודיים שגם המה פגמו ומעלו בקודש ובפרט באמונת ביאת המשיח אחכה לו בכל יום שיבא שזהו אי מאמונת י"ג עקריי והם עושין קאלאניען חדשים לא שערום אבותינו, **לכן בא"י צריכין ביותר שמירה להנצל מרשת הכפירה ואשר כבר ישנו כהיום אולי לאלפים בורחים מפליטים ממרחקים שהמה מחללי שבתות בפרהסיא בארץ הקדושה!** וכ"כ עלתה בימינו והגיענו לדורו של שמד ממש. אין מי יקרא בצדק מתעורר להחזיק כראוי בהתורה והמצות ואמונת אומן בפשיטות בדרך אבותינו, ה' ירחם.

אמנם אהוביי אחיי! הלא הבטיחה לנו התוה"ק בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה"א וגו' והיינו שגם מתוך הצרות צרורות ההם יתן ה' בנו כח לשוב אליו ולאשר גם פסק הרמב"ם כנ"ל שמוכרח רק לעשות תשובה והוא עוד מהגמ' (סנהדרין פ' חלק) דכלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, ובכן נתאמץ נא בכל מאמצי כוחינו ולבינו לקבל עלינו עול מלכות שמים באמת לעשות רק רצונו ית"ש ושלא לעשות כלל נגד רצונו ח"ו ובמסירת נפש אפי' על מילי דרבנן וקוצו של יוד וגם שנמסור נפשינו בעד הגאולה שלימה שיבא משיח ביומא דידן והבא לטהר מסייעין אותו הוא ית"ש יתן בנו כח לשוב אליו באמת וזהו שאנו מבקשין ה' למענד "אלקינו" היינו בעוד שהוא נקרא רק אלקינו (כד' רש"י הנ"ל) בגלות החל הזה שאין לנו שום כח ואומץ מעצמינו הוא לבדו יחזקינו ויושיענו שיתאמץ בנו הידיעה שהוא אלקינו אלקי עולם ולשוב בתשובה שלימה כראוי אליו, ולזה אומרים בסמוך למענד בוראינו היינו שנדע שהוא ברא אותנו (וכמו שכ' בסה"ק חובת הלבבות דהחיוב על הפעולה להיות משועבד לפועלה) וא"כ החוב עלינו להיות משועבדים אליו בכל לבבינו ולעבדו כראוי וסמוך לזה למענד גואלינו היינו כד' הרמב"ם הנ"ל דאם עושין תשובה מיד נגאלין ונעשה תשובה כדי שנזכה לגאולה שלימה שבעבור זה הי' כל בריאת העולמות כי שמו של משיח קדמה לעולם ונברא הכל בשביל התורה הנקראת ראשית ואין לנו בגלות לקיים מצות רק ר"ע כל היום (כמבואר במגלה עמוקות) ורוב מצות התורה תלויות בארץ ובביאת הגואל ב"ב, וא"ת בשיטת המפלגות הטמאות שבשביל הגאולה צריכין לעשות מעשה בידיים בקניית קאלאניען וכיוצא? לזה אומרים מיד למענד דורשינו הכוונה דהנה בגמ' (מיכה מ"א) איתא ציון דורש אין לה מכלל דבעי דרישה וכמו דאמרין שם דהתקין ריב"ז שיהא יום הנף כולו אסור מ"ט מהרה יבנה ביהמ"ק וכו'. ורק דרישה כזו צריכה להיות לציון וירושלים לחכות שמהרה יבנה ביהמ"ק ויותר אין לנו לעשות מאומה כי אם לצפות שהשי"ת בעצמו ידרוש את ציון ולא זולתו וע"כ מבקשין למענד דורשינו שהוא ית"ש ידרוש את ציון ואותנו לטובה וכמ"ש תעיתי כשה אובד בקש עבדך היינו שאנחנו תעינו ואבדנו ולא נוכל לעשות כלל רק, הוא יבקש ויחפש וידרוש אותנו להוציאנו מגלות המר הזה בביאת בן דוד ב"ב.

כ"ק אדמו"ר ממונקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, דברי קודש תרצ"ד¹⁴⁶, אות י' הושענא נשי' לקיימה

הושענא נשי' לקיימה שיחים לקוממה, י"ל עפ"מ שפרשתי כבר דברי הפייט (לר"ה) שומרי מצותיו עוד ישובון לבצרון נדברים יראיו בהכשר ויתרון ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר זכרון דהנה דרך הצדיקים שהגידו רמזים לזמן הגאולה הגם שאין להיות ממחשכי קיצין וגם כי יש חשש שלא להרעיש כ"כ לגאולה מפני השבועה שלא ידחקו את הקץ ושלא יעלו בחומה אבל הצדיקי אמת מגודל סערת לבם ותשוקת נפשם במס"נ להגאולה עברו והגידו רמזים וסי' בכדי לעורר למעלה עת רצון בדרך "אבא כך כתוב בתורה" כי בא מועד ועת לחננה ובאמת יום נקם בלבי אמר ה' והוא בעצמו יודע הקץ לטובה, וזהו הפי' שומרי מצותיו עוד ישובון לבצרון (ובענין זה שישבו לבצרון ויזכו לגאולה) נדברים יראיו (מדברים מזה ברמזים) בהכשר ויתרון (היינו עוד יותר מההכשר וההיתר לדבר ולהרעיש לזה כנז'), והוא בכדי ויקשב ה' וישמע וגו', היינו שיתעורר עת רצון לעילא לכתוב בספר זכרון שיאמר ה' כי בא קץ הגאולה, והנה כי כן צריכין לעשות כי זה כל האדם יתן ללבו תמיד שלא לבלות הזמן בדברי הבלים של מדינה ומדינה ועיר ועיר בהפוליטיק והעתונים כי מהם לא יגיעו לשום תכלית והעיקר הוא נשי' לקיימה בזה יוכלו לקיים העולם אם שיחים היינו ל' שיח ודיבור לקוממה שידברו ויעסקו כל א' בשיחות קדושות איך לקומם העולם בקומה שלימה ולאקמא שכינתא מעפרא ב"ב וככה נדברו איש אל רעהו למען התכלית האמיתי בלימוד תורה וגידול בנים לתורה ובפרט בתיקון הכלל ולזכות את הרבים.

לקוטי ד"ת

כ"ק האדמו"ר ממונקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, ליקוטי ד"ת

שמעתי בשם קדושי עליון ובפרט משם זקניי הגה"ק מהרצ"א זי"א שאמר פעם אחת בעת צרה והתמרמר מאוד באמרו, רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאודות הגאולה שלימה אם היינו רוצים יכולים אנחנו לשבור החומות המפסיקות לפתוח המנעלים ומסגרות, וכך אמר בל"א "מיר וואלטן מויערן געבראכן שלעסער אויף געריסן " ואך מה נעשה ואתה ית"ש השבענו שלא לילך בחזק יד כמ"ש השבעתי אתכם וגו' (והיינו שלא לילך בכח ההכרחי ח"ו נגד רצונו ית"ש קודם הזמן כנ"ל וכו'), [ועיי' בד"ת ח"ו קי"א מ"ש בזה].

¹⁴⁶ מתוך כריכה פנימית:

ב"ה

קונטרס דברי קודש

רשמי התעוררות אמרות ה' אמרות טהורות שנאמרו במקלות בעת רצון של סדר ההושענות ביום הושענא רבא שנת תרצ"ד מפי קודש הקדשים מרנא ורבנא רב האי גאון אדמו"ר האב"ד ור"מ דפה"ק מונקאטש והגליל שליט"א

ונשיא כולל מונקאטש ועשרה גלילות באה"ק תובב"א.

בעהמח"ס, שו"ת מנחת אלעזר, עולת תמיד, חמשה מאמרות, דברי תורה, אות חיים ושלוש, נימוקי או"ח, דרכי תשובה (על הלי' מקואות). ושאר חיבורים.

נכתב ומסודר בעזה"י ע"י א' התלמידים, אוזן שמעיה מפ"ק דברים כהווייתן ובצורתן, להשביע נפשות שוקקים לשמוע דברי אלי' חיים חקוקים לזכרון טוב.

יצא לאור בהוצאות:

ח"ב חיים פאלקאוויטש מסאטמאר

הלומד בישיבת אדמו"ר שליט"א.

שנת ביומ"א הושענ"א רב"א לפ"ק (ה'תרצ"ד)

דפוס "גראפיא" מוקאטשעווא.

שער יששכר

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שער יששכר, מאמרי חודש תשרי, מאמר תקע בשופר

ובראות הבן יחיד (כנס"י) כי אין קץ ותכלית ובאו מים עד נפש **יאמר הבן חביב יעבור עלי מה אם כי השבעתי אתכם וכו' כשארז"ל בכתובות (קי"א.) אך אנחנו לא נעלה כחומה ח"ו**, רק באנו לבקש כמשפט אמת וצדק איך יוכלו המה הע' שרים לפסוק לטעין או אפילו להגיד נגדנו הלא המה נוגעים בעדותן ובדיינותן כי ממשלתם וכל חיותם הוא רק בהיותנו בגלות תח"י כנז'. ע"כ אמרתי ארוצה עד המלך ית"ש בעת המשפט ר"ה ורק נבקש כי המלך אבינו בעצמו ידוננו כמ"ש מלפניך משפטי יצא עיניך תחזינה מישרים והוא יראה אמת לאמתו כי הלשינו עלינו יותר מדאי ורק כבודו ית"ש יתגלה על ידינו ואנחנו אוהבים באמת לאבינו מלכנו גם אם חטאנו אנחנו שוים יותר גם כחטאתינו יותר מכל חסד לאומים אשר הוא חטאת וזדון **ורק לגרמיי' הוא דעבדין וכמו ששייב להם הקב"ה כדאמרי' בריש מס' ע"ז.**

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שער יששכר מאמר ישע רב אות נ"ז

והנה מה אומר ומה אדבר זחלתי ואירא מחוות דעי ואבוי בימינו אלה, אשר שועלים הלכו בו בארץ הקודש וירושלים עיר הקודש באו פריצים וחללוה, **המה הציונים הפושעים המכעיסים שם את הבורא ית"ש ע"י תועבותיהם ר"ל**, והלא אמרו חז"ל כל העובר עבירה בסתר דוחק רגלי השכינה, ואם כי כתיב השוכן אתם בתוך טומאתם, **אמנם ברשעים להכעיס המורדים בו בהר מרום קדשו בודאי המה דוחקים רגלי השכינה ולא תסבול אשר סביב רשעים יתהלכון למשכן כבודה ותפארתה**, ובכן מי יודע אם השכינה הקדושה לא זזה עתה מן שריד פליטתינו הנה זה כתלינו כותל המערבי הקדושה ונסעה מסעות למעלה, **וכביכול לא תדור במדור א' עם המורדים הללו, או לנו שכך עלתה בימינו הביטו וראו אם יש מכאוב כמכאובינו.**

רבי שמעון ישראל ב"ר גרשון פאזען¹⁴⁷ זיע"א, תורת אלף, ח"ד מכ' כ"ז

והנה אחיך היקר מו"ה... נ"י יש לו בודאי ספר שער יששכר מאדמו"ר הגה"ק ממנוקאטש זי"ע, ועיין שם מה שכתב במאמרי סוכות מאמר ישע רב אות נ"ז ואות י"ב, **אשר הי' עוד קודם התייסדות המדינה הרבה שנים, ובהיותו בארץ ישראל בשנת תר"ץ הי' אצל הכותל והי' אז, כאשר הגידו אנשי ירושלים, התעוררות כמו שלא ראו עד אז תושבי ירושלים הישנים, ובהתרבות טומאת הציונים, נסתפק אם עוד השכינה שם.**

¹⁴⁷ ראה הרחבה אודותיו לקמן

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שער יששכר מאמר
ישע רב, אות פ"ז

**בכח הצדיקים להביא הגאולה אך סובלים הסבלנות של הקב"ה וי"ל על פי מה ששמעתי
בשם קדוש זקני מרן בעל בני יששכר זי"ע שהגיד פעם אחת, סובלת סבלך, גלוי וידוע
לפניך ית"ש כי הי' בכוחנו לשבור מסגרות ולסתור מחיצות ברזל שביני כביכול ולהביא
הגאולה, אך מה נעשה וכתוב השבעתי אתכם וגו', וכיון שאתה סבלן כביכול
ורואה בצרות גלותינו ע"כ אנחנו סובלים הסבלנות שלך, וזהו שאמר סובל"ת סבל"ך,
עכד"ה.**

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שער יששכר מאמר
ישע רב אות פ"ז

**בכח הצדיקים להביא הגאולה אך סובלים הסבלנות של הקב"ה וי"ל על פי מה ששמעתי
בשם קדוש זקני מרן בעל בני יששכר זי"ע שהגיד פעם אחת, סובלת סבלך, גלוי וידוע
לפניך ית"ש כי הי' בכוחנו לשבור מסגרות ולסתור מחיצות ברזל שביני כביכול ולהביא
הגאולה, אך מה נעשה וכתוב השבעתי אתכם וגו', וכיון שאתה סבלן כביכול ורואה
בצרות גלותינו ע"כ אנחנו סובלים הסבלנות שלך, וזהו שאמר סובל"ת סבל"ך, עכד"ה.**

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שער יששכר, מאמרי
חודש ניסן, מאמר אגדתא דפסחא, אות נט

"ויהי שם לגוי מלמד שהיו ישראל מצויינים שם... י"ל דהנה היצה"ר מפתה לב האדם
בפרט במרירות סוף הגלות האחרון הלז כי נתחבר לעצת הציאניסטאן הכופרים ח"ו
ולילך בדרך גוי (שהוא נאציאן) היינו לאומיות בלא הדת כראוי ואם כי כחשם על
פניהם יענה בלי זקן ופאות ואין להם צורת יהודי יאמרו הרשעים האלו כי
לאומות ישראל הוא תקוע בלבותם ואין כדאי להתגרות באומות וברשעי ישראל
לילך בזקן ופאות ומלבושי ישראל רק העיקר טמונת הלב וכיוצא בטענת
היצה"ר... ונגד כל אלו הטענות הזרות של היצה"ר נאמר בזה כי ישראל קדושים נזהרו
בזה במצרים בעצם שורש קדושתם הגם כי היו ערום וערי' וידעו קט כח עצמותם בנפשם
עכ"ז החזיקו א"ע בכל האפשרות וזה שכתוב ויהי שם לגוי (אבל לא גוי נאציאנאלער
יו"ד בלבד שהוא פתרון מלת גוי כנ"ל, רק) מלמד שהיו ישראל מצויינים שם
(בזקן פאות ומלבוש כשארז" במדרש [פס"ז שמות פ"ו] שבזכות זה נגאלו
שלא שינו שמם ומלבושם וכל רואיהם הכירום כי זרע ברך ה' המה בני
ישראל...".

ועיי"ע דברי קדשו בספה"ק 'הדרת פנים - זקן'¹⁴⁸, עמ' רצו-רצז, ועיי"ש עוד דברים
לגבי החיוב של גידול זקן, שבזה מובדלים אנו מהעמים.

¹⁴⁸ לרבי משה ניסן ב"ר זאב וולף וויגער זיע"א (ניו יורק, ה'תשל"ח).

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שער יששכר, מאמר חג הבכורים אות נ"ב

כי התוה"ק בראשיתה מהמגיד מראשית אחרית ית"ש נותן התורה, הזהירה על סופה בסוף יומיא אלן אשר הוא התגברות הס"א ר"ל והתנגדות הקדושה, כמאמרם ז"ל בסוף סוטה ובפ' חלק ובסוף כתובות, וכן בזוה"ק ובתיקוני זוהר הק' בכמה מקומות וכן בכתבי האריז"ל ובשאר ספרי קודש אשר נתנבאו על הנסיונות שיהי' ליתר הפליטה השרידים אשר ה' קורא, להלחם בהם, ונפרדו לכתות שונות, קראו בשמותם עלי אדמות, הצד השוה שאין בהם רוח חיים, ולא בזו הדרך נשוב לירושלים, (כאשר ביארתי במק"א כי לאה"ק נשוב רק בקיבוץ גליות ע"י נס, בביאת גוא"צ בב"ב)¹⁴⁹. אבוהן דכולהון דם טמא המה הציאניסטע"ן, שאומרים רק הלאומי"ת היינו גוי ישראל (נאצינא"ל) זהו העיקר, ועוברים ומהרסים דת תוה"ק ובפרט באה"ק אשר שמה ישתוררו בעוה"ר ויחריבו קדושת תורתנו ואמונת דתנו, והן שקר בימינם והמה מסיתים ומדיחים את כלל ישראל, כי באמת האומה הישראלית נבנית ונולדה מעיקרא רק על שמירת התוה"ק ולא זולת, ואי אפשר ללאומיות ישראלית בלתי שמירת תוה"ק שבכתב ושבע"פ בכל פרטותיה ודקדוקיה כמו שאי אפשר לגוף בלי נשמה.

אך גם אותן שחשבו במדינת הגר וכיוצא, גם היראים, בטעותם חשבו להיות אטריאטע"ן מפריזים על המדה כ"כ עד שאמרו (בתחלתן באונס, ורק לפנים, וסופן ברצון) כי המה בעצם הונגארי"ם ויכחישו את קדושת האומה הישראלית מקור מחצבתם, ורק אמרו שבעניי הנהגת הדת המה הונגאריים - יהודים, ועי"ז התערבו בגויים וילמדו מעשיהם וכו', וגם זה איסור להכחיש את קדושת אומתנו, רק להוציא מלב המינים הציאניסטע"ן צריכים לפרסם כי מנגדי ציאניסטע"ן אנו, ושנאמר בפירוש שקדושת אומתנו תלוי רק בשמירת הדת כנזכר... ובזה שכתבנו כי הלאומיות והדתיות באומה הקדושה כמו גוף ונשמה אשר א"א להפרידם שיהיו בחיים חיותם, ואמרתי בזה ע"ד צחות כי הציאניסטע"ן שאומרים שהם נאציאל"ע ולא מאמינים ודתיים, הלא המה כגוף בלי נשמה וזהו פגרים מתים היינו שאמרו חז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים, והם מטמאים כמת כל הנוגע בהם שהם אבי אבות הטומאה, ומהם נצמחו הענפים תולדות הטומאה כמו המיזראכיסטע"ן יושביבסטע"ן, וגם אגודיסטע"ן, ודומיהן אשר התלבשו באדרת שער למען כחש, ובאמת גם המה נגד התוה"ק בלימודי החיצוניות אשר ירצו ח"ו להפיץ, אשר בילדי נכרים ישפיקו בין בחו"ל בפרט באה"ק ותבאו ותטמאו את ארצי בהשולע"ן שלהם, גם המה נוטים בזה לשיטת הציאניסטע"ן, ולא זו הדרך לביאת גוא"צ ולישועת ישראל האמיתית, ה' יצילנו מהם ומזימותם.

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שער יששכר, מאמר חג הבכורים אות ע"א

ואמרתי בזה ברבים עוד במוסר לבל יחשבו בדור השפל והפרוץ הזה מה אני יכול לעשות ולמחות הלא כצחוק אחשב, הלא טוב לי לעסוק רק בשביל טובת נפשי בלבד, וכבר מחיתי על קדקוד אלו האנשים שהם נדמים לענוים, והוא ענוה פסולה, כמ"ש מזה במק"א, ועל זה שפיר אחז"ל שם בשבת כל מי שיש בידו למחוי"ת, "היינו בדרך 'מחא"ה בלבד' שמוחה בדיבורו ברבים" לפני עדים על שדה שלו שגזלוהו, גם בהיותו בסוף העולם, במדינת הים "מהני מחאה" לאח"כ, וכדאמר' בפ' חזקת הבתים, "ופסקין להלכה כן" - ה"נ כל א' וא' צריך לצעוק ולמחות על העונות והריסות ופרצות הדור, גם אם לא הועיל על אתר ה"ז כדין מחא"ה הנז' - ולא אמרו כל מי שיש בידו לתקן על בני ביתו או על בני דורו, כי אז ה' מקום לומר אין בידנו לתקן עולם ולהעמיד הדת על תלו, ע"כ לא אמרו אלא כל מי שיש בידו למחוי"ת, כנ"ל. ועל בני דורו לא מיירי דוקא, רק במלך ישראל שהוא מלך ובידו לצוות ולהעניש, אלא כל מי שדבריו נשמעים עכ"פ על ידידיו ומיודעיו שיש להם אפי' בסוף העולם, וזהו בידו למחוי"ת ולהרע"ש בעד תורת ה'. ואם לא, הוא בכלל שאמר הנביא אורו מרוז וכו' כי לא באו לעזרת ה' בגבורים, וכדחז"ל בשבת. והשי"ת יעזרנו ב"ב. [ועיי' מ"ש בחיים ושלום פ' בשלח, בהפטרות].

¹⁴⁹ אולי כוונתו לאגרת תימן של הרמב"ם ולדברי האדמו"ר מקאמרנא באוצר החיים על הרמב"ם מצות עשה ד'

כ"ק האדמו"ר ממנוקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, עולת תמיד, מסכת תמיד דף כ"ה ע"ב, (עמ' רכג-רכז)

אולם צריכין למודעי כי בענין הקרבת קרבנות ועכ"פ ק"פ בזמה"ז ונשען עדחז"ל [מגילה י.]. שמעתי שמקריבין אעפ"י שאין בית וכו' שניתן הענין להענות במקום שבעלי תשובה עומדים מרבותינו הגאונים ז"ל בדור שלפנינו. אך לא אאריך בזה כי בס' הנחמד עבודה תמה להה"ג מהר"ח נאטנזאהן ז"ל (שנדפס באלטונא שנת תרל"ב) הרחיב הענין. בעשרה שערים. הנה מאמרים. עד כי לא הניח מקום להתגדר ולכתוב בזה. וכל המעיין שם בכל הס' ישתומם על הגאונים הנ"ל איך עלו ונסתפקו ולא ירדו להשיג האמת ברור כאשר ביאר בארוכה בס' הנז' **כי אין שום מקום לענין כלל להקריב בזמה"ז קודם הגאולה שלימה** :

אך על ענין א' נ"ל לכתוב בזה **לאשר הציאניסט"ען הכופרים בימינו ימ"ש חשבו להדיח בנ"י. בזה דרכם כסל למו (כל החוטא נכנס בו רוח שטות ובפרט שהם חוטאי' ומחטיאים את הרבים) באמרו כי יש לאומיות בישראל בלתי שמירת תורת ה' וגם כי יזכו לארץ בישוב א"י בלתי משיח צדקנו ועוד דעותיהם הנכזבות ר"ל והרעישו עולם במה שמצאו להם און בדברי הירושלמי מעשר שני (פ"ה הל' ב') שבהמ"ק עתיד להבנות קודם למלכות בית דוד וכן הוא שם בתוספות יו"ט. ואם שכתב הרמב"ם בסוף הל' מלכים (פ"ב הל' ב') וז"ל ויש מן החכמים שאומרים שקודם ביאת המשיח יבא אליהו וכל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו שדברים סתומין הן אצל הנביאים וכי ועל כל פנים אין סדור הויית דברים אלו ולא דקדוקיהן עיקר בדת וכו' אלא יחכה ויאמין בכלל הדבר כמו שאמרנו עכ"ל (והיינו כמ"ש הרמב"ם בעצמו שם [פ"א הלכה א'] שכל מי שאין מאמין בביאת המשיח או שאינו מחכה לביאתו לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה. ובמשה רבינו וכו' עכ"ל. הרי דגם מי שמאמין במשיח שיבוא אלא שאינו מחכה לביאתו בכל יום [כמו שהוא בנוסח אני מאמין י"ג עקרים] ג"כ כופר בתורת משה הוא כמ"ש או (המחלק) שאינו מחכה לביאתו כנז' ואכ"מ (להאריך). מ"מ בדורינו הוא צורך לבאר זה במקצת להוציא מדעת המינים. שוקראים בשמותם להס ציוני"ם. וחל עלינו חובת ביאור כי מקודם יבא אליהו לבשרנו ולהעמיד מלכות בית דוד משיחנו. בקרוב בימינו. והנה בזה האריך ג"כ בטוב טעם בס' עבודה תמה הנז' (במאמר גאולת ישראל) וסתר כל דיעותיהם שרוצים לומר שיהי' בנין ביהמ"ק קודם ביאת המשיח עיי"ש ובאמת אין לנו רק דברי רבינו הרמב"ם ז"ל (בהל' מלכים פ"א הלכה א') וז"ל המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד ליושנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש וכו' עכ"ל.**

וכן שם (פ"א הלכה ד') וז"ל ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו כפי תורה שבכתב ושבע"פ ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה' ה"ז בחזקת שהוא משיח אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקנין נדחי ישראל ה"ז משיח בודאי וכו' עכ"ל הרמב"ם הרי מפורש דמקודם יתגלה משיח בן דוד ואח"כ יבנה ביהמ"ק [ועיי' מ"ש בד"ת מהדורא ח' אות י"ג ואות ס"ה] ובאמת נראה מקורו הוא בדרז"ל בש"ס סנהדרין (דף כ' ע"ב) דשלוש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה ומסיק שם דלבנות בית הבחירה הוא באחרונה ובראשונה הוא להעמיד מלך ממלכי בית דוד ומזה הוכיח במהרש"א בחי' אגדות במגילה (דף י"ח ע"א) דכן יהי' ג"כ לעתיד שיבא משיח בן דוד מקודם ואח"כ יבנו ביהמ"ק עיי"ש ובאמת הוא מפורש שם בגמ' (מגילה) בעצמה וז"ל וכיון שבא דוד באתה תפלה שנא' והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפילתי וכיון שבאת תפנה באת עבודה שנא' עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי וכו' עכ"ל הש"ס משמע שמקודם יבא דוד ואח"כ תהי' התפלה והעבודה בביהמ"ק. ובודאי דהלכה ועיקר כש"ס בבלי דילן נגד הירושלמי במע"ש שהביאו כנז'. והגם דמקודם לזה במהרש"א שם (דף י"ז ע"ב) כי שיהי' יישוב בירושלים קודם שיבקשו מלכות בית דוד היינו בע"כ הישוב של ת"ח ויר"א במצב הכוללים כמו שהי' עד עתה ולא היישוב (שהוא החורבן) ע"י הפרוצים הציאניסט"ען מחלליה לעיה"ק בעוה"ר בדת תוה"ק עד שאל תחתיו ר"ל ורק על ידי תשובה שנשוב להתורה נזכה למלכות בית דוד ולא ע"י ישוב הכופרים האלו

**וגם הדומים להם כתות שונות ורעות מזרחיסטען. יושיביסטען או
אגודיסטען לא יוצמח ישועה מהם לאחב"י האמתיים כי גם המה דומים
בהרבה דברים רעים למחשבות הציאניסטען ובפרט בלימודי החכמות
זרות בתי ספר שלהם שרוצים לייסד בירושלים עיה"ק.**

ועיי' בפמ"ג או"ח (סי' תקס"א א"א ס"ק א') בשם הה"ק מו"ה גרשון קיטובער ז"ל (גיסו
של רבינו הבעש"ט הקדוש זי"ע) כשבא לירושלים וראה בשלותה עמים יושבים בה בכה
ואמר שזהו שאומרים בראותי כל עיר (ירושלים של מטה והיינו הגשמי) על תילה בנויי
ועיר האלקים (ירושלים של מעלה וחלק הרוחני) משופלת וכו' (שם ניכר החורבן
והשפלות) עכ"ה.

ובזה פירשתי מ"ש בביהמ"ז ובנה ירושלים "עיר הקודש" במהרה בימינו כי למה צריך
לתארה ירושלים "עיר הקודש" הלא גדול שם העיר בלבד שנבקש לבנותה (והלא לא
מצאנו עוד ירושלים אחר בחו"ל שנצטרך לכנותה לזו בסימן עיה"ק) **רק שעל זה רמזו
שנבקש שיבנה "ירושלים עיר הקודש" חלק הקדושה ולא חלק הגשמי**
שנבנה ע"י הנכרים וציאניסטען שהם אינם נטורי קרתא קדישא רק מחריבי
קרתא בדת ותורת ה' בכפירתם עיר פרוצה אין חומה. ואם ה' (בדת ה' ודיקותו) לא
יבנה בית, שוא עמלו בוניו בו אם ה' לא ישמור עיר וגו'. או לנו שכך עלתה בימינו ואין די
באר ואין די עולה בהרבה ניירות את רוב התועבות והריסות שעשו שמה. ומה שנתייסדו
מאבותינו ורבותינו ז"ל בדורות הקודמים הכוללים (נדבות רמבה"נ זי"ע) לתושבי אה"ק
כנודע הוא למען יעסקו בתורת ה' שמה ועכ"פ מי שאינו בר הכי יאמר תחלים ולא יהי
משוקע כ"כ בעולם המסחר והמעשה ולא כדרך היושביסטען שקראוהו ישוב א"י. לא
מיני' ולא מקצתי'. ולא דרכם דרכנו. וכבר הדפסתי אזהרות גם נגד היושיביסטען
והאגודיסטען כנ"ל **והראיתי לד' התשבץ מרבינו מהר"ם מרוטנבורג ז"ל (סי' תקנ"ט)¹⁵⁰**
בענין מצוה ללכת לא"י וז"ל ובלבד שיהא פרוש מכאן והלאה ויזהר בכל מיני
עון ויקיים כל מצות הנוהגות בה שאם יחטא בה יענש יותר על העבירות שיחטא שם
מבחו"ל כי ה"א דורש אותה תמיד ועיני ה"א בה והשגחתו בה תמיד ואינו דומה המורד
במלכות בפלסטין למורד חוץ לפלסטין והיינו ארץ אוכלת יושבי' וכו' ואותם שהולכי' לשם
ורוצים בה לנהוג קלות ראש ובפחזותם להתקוטט שם קורא אני עליהם ותבואו ותטמאו
את ארצי ומי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי וכו' עכ"ל התשבץ שם על (וכן הובאו
מקצה דברים אלו בלשון זה בשם הר"מ בס' כלבו) וישים אל לבו כל בר ישראל שהדבר
הזה מפורש יוצא מפי גאון גדול זקן הראשונים זצ"ל ויראה כדברינו כי ישוב א"י
בגלותנו הוא רק לעבוד את ה' במקום הקודש ולא לעסוק בהבלי עוה"ז ותעתועיו להיות
אכרי אדמה או פאבריקאנטען או אומנים ופועלים (סאציאליסטען) וכיוצא. והגם שבזמן
הבית היו עם שבשדות עכ"ז עתה לעשות ישוב א"י קודם הגאולה מן השמים וכדי לקרב
הגאולה וזה אי אפשר רק כשירבו שמה בתורה ותפלה ובעבודת ה' במקום הקודש (ולא
בפעולות טבעיות) כנ"ל. ועל זה נתייסדו הכוללים מנדבת רמבה"נ כנ"ל רק להחזיקם
בתורת ה' ומצותיו. עאכ"כ שצריכים להתחזק וללחום נגד רשעי עמנו בדרכי תהפוכות
החדשות שבהם נא' ותבואו ותטמאו את ארצי. **וגם רוח ה' דיבר בו בהגאון מו"ה**
יהונתן זצ"ל בס' אהבת יהונתן (הפטרת ואתחנן) ז"ל באם שהכל נועדו
יחדיו לילך לירושלים וכל האומות מסכימים אפי"ה צווחה כנס"י ברוה"ק
שחלילה שתלך שם שהקץ סתום ואולי אין עתה הזמן האמיתי רק עת רצון
לפי שעה והיום או מחר יחטאו ומוכרחים לגלות פעם שנית ואחרון קשה מן
הראשון ולכן ביקשה (רוה"ק) שלא ילכו עד שתחפץ ר"ל עד שיגיע הזמן
וימלא כל הארץ דיעה וכו' עכ"ל. נחזור לענינו בענין מה שרצו להוכיח בשגגתם כי

¹⁵⁰ רבי שמשון ב"ר צדוק זי"ע, ספר תשב"ץ קטן, סימן תקנט

ושאלת עיקר מצוה ללכת לא"י איני יודע אלא כמו שמפורש בסוף מסכת כתובות (דף קיא), ואם מוחלין
לו כל עונותיו מפורש במסכת כתובות ובלבד שיהא פרוש מכאן והלאה ויזהר מכל מיני עון ויקיים כל
מצות הנוהגות בה שאם יחטא בה יענש יותר על העבירות שיחטא שם מבחוצה לארץ כי ה"א דורש
אותה תמיד ועיני ה' בה והשגחתו בה תמיד ואינו דומה המורד במלכות בפלסטין למורד חוץ לפלסטין והיינו
'ארץ אוכלת יושביה' וכן נמי 'ולא תקיא הארץ' וגו' לפי שהיא מקיאה עוברי עבירה והיינו דכתיב ושמו
עליה אויביכם דאפילו העכו"ם שבה אינם מצליחים מחמת שהם עוברי עבירה ועל כן ארץ ישראל עכשיו
שממה היא ואין בה עיר מוקפת חומה ומיושבת כמו בשאר ארצות ואותם שהולכים לשם ורוצים לנהוג
בה קלות ראש ובפחזותם להתקוטט שם קורא אני עליהם ותבואו ותטמאו את ארצי ומי בקש זאת מידכם
רמוס חצרי אבל מי שהולך לשם שמים להתנהג בקדושה ובטהרה אין קץ לשכרו ובלבד שיוכל
להתפרנס שם דכל דסליק אדעתא למידר כדאיתא בפרק האיש מקדש (דף ג):

תהי' בנין ביהמ"ק קודם ביאת המשיח. הנה מלבד שביארנו שאין כן דעת הגמ' דידן והרמב"ם ומלבד מה שבירר והוכיח נגדם בס' עבודה תמה כנ"ל. גם בשו"ת הרדב"ז (ח"ב סי' תתל"ט¹⁵¹) כי מקובל מהחכמים הראשונים דתרי תחיות (תחיה"מ) כינהו חדא

¹⁵¹ רבי דוד ב"ר שלמה ו' זמרא זיע"א, שו"ת רדב"ז חלק ב סימן תתלט

שאלת ממני אודיעך דעתי במתים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות אם ימותו פעם אחרת או לא לפי שראית בזה דעות חלוקות ורצית לדעת מה עמדי בזה.

תשובה גרסינן בפרק חלק תנא דבי אליהו צדיקים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיותן אין חוזרין לעפרן שנאמר והיה כל הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם מה קדוש לעולם קיים אף הם לעולם קיימים. וא"ת אותם שנים שעתיד הקדוש ברוך הוא לחדש את עולמו שנאמר ונשגב ה' לבדו ביום ההוא צדיקים מה הם עושים הקדוש ברוך הוא עושה להם כנפים ושטין על פני המים דכתיב על כן לא נירא בהמיר ארץ ובמוט הרים בלב ימים ושמא תאמר יש להם צער ת"ל וקווי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירוצו ולא יגעו ילכו ולא ייעפו ונילף ממתים שהחיה יחזקאל הע"ה סבר לה כמד"א באמת משל היה דתניא וכו' המבואר מזה המאמר הוא שאותם הצדיקים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות אינם מתים כלל אלא יחיו חיים ארוכים בגוף ונפש וישתמשו בחושיהם לעבודת יוצרם ובאלף ה' יזדקק גופם ובשרם כענין שהיה באליהו וחנן או קרוב לזה עד שיוכלו לשוט על פני המים בלי עיפות ויגיעה ונהנים מזיו השכינה בלי מאכל ומשתה כענין משה ואליהו וכינה את המעלה הזאת בכינוי כנפים להשמיע את האזן כי אין בכל בעלי התנועה קל כבעלי הכנפים וזו תכלית מעלת הצדיקים ועובדי ה' והטוב הצפון להם אשר עין לא ראתה זולתו יתברך יעשה למחכה לו. וא"ת כי מלשון רש"י ז"ל משמע שהם מתים אלא שאין הבשר חוזר לעפר וכן משמע ממה שפי' בכל הסוגיא שכתב שוב אין חוזרין לעפרן בין לימות המשיח בין לעולם הבא. אלא הבשר מתקיים עליהם עד שישוּבו ויחיו לעתיד לבוא ואותן שנים שעתיד הקדוש ברוך הוא לחדש את עולמו ויהיה עולם זה חרב אלף שנים אותן צדיקים היכן הם הואיל ואינם נקברים בארץ וכו' ונילף ממתים שהחיה יחזקאל שחזרו ומתו כך צדיקים שעתידין להחיות יחזרו לעפרן כך שמעתי עכ"ל. מכל הני משמע שימותו אלא שיהיה בשרם קיים ולא יחזור להיות עפר כאשר בתחלה. וקשה עלי לקבל דבר זה חדא כיון שהם צדיקים וזכו למעלה זו למה ימותו פעם אחרת מה עשו וכ"ת לפי שכל מורכב נפסד ה"מ בזמן הזה מפני זוהמת הנחש אבל אחר התחייה שכבר כלה זוהמת הנחש כתיב בלע המות לנצח וגו' א"נ כיון שאתה צריך להודות בנס התחייה מודה ג"כ שתהיה תחייה לעד שכן היתה כוונתו ית' בתחלת היצירה כאשר נראה מפשט הכתובים. ותו קשה דק"ל דאין הקדוש ברוך הוא משנה הטבעים אלא לצורך ומה צורך יש בעמידת הגוף בלא נשמה ולא יחזור לעפרו. ותו דהא איכא משום קבור תקברו ביום ההוא וכ"ת נקברים אותם אלא שאינם חוזרין להיות עפר הא ליתא חדא דהוא ז"ל כתב הואיל ואינם נקברים בארץ. ותו דמה צורך יש בנס זה וכדכתיבנא ותו קשה דאין זה כבוד לגוף הצדיק שהוא כלי שנשתמש בו קדש שיהיה מוטל כאבן דומם. ותו כיון דקב"ה עבד להו כנפים ושטין על פני המים משמע דאית בהו נשמה וליכא למימר דנפשא דחיותא בעלמא מידי דהוה אדגים שבים דשטו על אפי מיא דהא כיון דצדיקים הם הנשמה והרוח והנפש שלהם קשורות ואדוקות זו בזו ולא יתפרדו וכן למדו מקרא דכתיב והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים וגו' ולא כתיב נשמת אדוני. ותו כיון שהם צריכים לחיות לשוט למה תנטל נשמתן מהם. ותו דמאי פריך ונילף ממתים יחזקאל שמתו הני נמי מתו לפי שטה זו וכ"ת דהכי פריך כי היכי דהתם חזרו לעפרן הני נמי יחזרו לעפרן א"כ לא היה לו לרש"י ז"ל להזכיר מיתה אלא כך היה לו לכתוב ונילף ממתים שהחיה יחזקאל שחזרו לעפרן. ותו כי אני קבלתי מהחכמים הראשונים נ"נ דתרי תחיות ניהו חדא סמוך לביאת המשיח לצדיקים אשר מתו בגלות וסבלו הצרות ולא ראו בטובתן של ישראל כדי שיראו בטובה ההיא ויזכו לראות בית המקדש בתיקונו ומקריבין עליו עולות. והתחייה השנית לסוף ימות המשיח סמוך לאלף השביעי ועליהם כתיב ורבים מישיני אדמת עפר יקוצו וגו' וכן כתב הריטב"א ז"ל בשם רבותיו וכן העלתי בתשובה אחרת והשתא כי היכי דבתחייה השנייה אשר עתידין ליכנס מיד לעולם שכולו טוב וכולו אורח יחיו ולא ימותו כדי שיוזכו בגוף ונפש כפי משל הסומא והחיגר דליכא למימר לעמוד בדין לבד דא"כ לא יתקיים המשל יפה כך בני התחייה הראשונה יחיו ולא ימותו דאין חילוק בין שתי התחיות אלא מכל הני טעמי משמע שהצדיקים שעתידים לחיות לא ימותו עוד כאשר נראה מפשט המאמר. וכ"ת א"כ מי נתן גופות בעולם שכלו טוב קושיא זו הקשה ותנא דבי אליהו ותיירץ דקב"ה עבד להו כנפים כלומר יזדכך הגוף עד שישוּב כמלאכי השרת בעלי כנפים והם מקבלים תגמול צדקתם בגוף ונפש. ואם תקשה עלי קרא דכתיב כי הנער בן ק' שנה ימות משמע דאיכא מיתה. י"ל דהנך קראי ודכוותיהו איירי בנולדים אחר ביאת המשיח ובאותם שראו ביאת המשיח שיחיו חיים ארוכים לסוף יטעמו טעם מיתה וכן כתב הרמב"ם ז"ל כי מלך המשיח ימות וימלוך בנו אחריו. אבל הצדיקים שכבר טעמו טעם מיתה וחיו בשביל צדקתם לא ימותו עוד. א"נ דהנך קראי באומות העולם והכי משני בחלק. ולכן אני אומר כי לא היתה כוונת רש"י ז"ל למה שנראה מפשט לשונו ומה הבשר מתקיים עליהם עד שישוּבו ויחיו לעתיד לבא אין הכוונה שימותו אלא שיתקיים הבשר עליהם זמן מרובה שלא כטבעו של עולם שחותיו של אדם כלים ואובדים וימות באפיסת הכחות והכי דייק לישנא דעליהם דאם כבר מתו מאי עליהם הכי ה"ל למימר והבשר מתקיים. ומה שכתב עד שישוּבו ויחיו לעתיד לבא ה"פ עד שישוּבו לחיות חיי העולם הארוך והטוב כאלו הם חיים חדשים בערך הראשונים. ומה שכתב הואיל ואינם נקברים בארץ אין הכוונה שמתו ולא נקברו אלא ה"פ הואיל ולא מתו ונקברו בארץ דבשלמא שאר בני אדם כיון שמתו ונקברו הרי הם בטוחים אבל הצדיקים הללו כיון דלא מתו ונקברו היכן הם אותם אלף שנה. תדע שכן הוא דאי מיתו וגופן קיים מאי פריך היכן הם והלא איפשר שיהיו מוטלין על פני הארץ שהרי שיתא אלפי הוי עלמא וחד חריב אמרו ולא שיחזור העולם לתהו ובהו אלא שיהיה חרב מאין כל חי ולהכי פריך שפיר כיון שהוא חרב מאין אדם ובהמה וכל עוף השמים נדדו הלכו הנך צדיקי היכן הם.

שוב ראיתי שכתב אחד מהגדולים שמו רבינו מנחם ז"ל עלה דהא דאמר שמואל מתים שהחיה יחזקאל אלו בני אדם שכפרו בתחיית המתים שנאמר אבדה תקותינו נגזרנו לנו וכתב רש"י ז"ל ועכשיו ידעו שאני מחיה מתים וסימן זה לכל ישראל שגם הם עתידים לחיות ולא מן הדין חיו דהא אמרין הכופר בתחיית המתים אין לו חלק לע"הב אלא משום סימן חיו עכ"ל רש"י ז"ל. וכתב עלה החכם הנזכר ולי אני מנחם כך

סמוך לביאת המשיח לצדיקים אשר מתו בגלות וסבלו הצרות ולא ראו בטובתן של ישראל כדי שיראו בטובה ההוא ויזכו לראות בבנין ביהמ"ק וכו' עכ"ל הרי דס"ל להרדב"ז ג"כ בפשיטות דמקודס יהי' ביאת המשיח ואח"כ בנין ביהמ"ק.

וכן מפורש בתוס' פסחים (דף קי"ד ע"ב) בד"ה א' זכר לפסח שכ' וז"ל דליכא למיחש שמא יבנה ביהמ"ק ויאמרו אשתקד עשינו זכר לחגיגה בשבת והשתא נמי נקריבה בשבת דהקריבה מסורה לזריזין "וכשיבנה משה ואהרן יהא עמנו" עכ"ל הרי מפורש בתוס' דבעת בנין ביהמ"ק יהיו כבר עמנו משה ואהרן והיינו דתתח"מ יהי' קודם בנין ביהמ"ק והיינו כד' הרדב"ז תח"י הראשונה לצדיקים שלא ראו בבנינו באה"ק ובראשם (לפי"ז) המה משה ואהרן דלא זכו אז ליכנס לא"י יעמדו עתה בראש כנז' [ולענין משרע"ה עיי' מ"ש לקמן בד"ה תניא רבי אומר איזו דרך ישרה וכו' בשם המד"ר סוף פ' וילך]. ובאמת כד' התוס' הנז' מבואר עוד בש"ס יומא (דף ה' ע"ב) כיצד מלבישן לעת"ל ופריך הש"ס דלעת"ל נמי לכשיבואו אהרן ובניו משה עמהם עכ"ל הרי דפשיטא ל"י להגמ' דלבישת הכהנים לעשות עבודה בביהמ"ק תהי' אחרי תחיית המתים כנז'. ולכאורה יש סתירה לזה מד' הזה"ק פ' וישלח (דף קע"ה). וז"ל וזמינין ישראל כד יתובון מן גלותא לקיימא על ההיא קבורה דרחל ולמבכי תמן כמה דאיהי בכאת על גלותהון דישראל וע"ד כתיב בבכי יבאו ובתחנונים אובילים וגו' וכתיב כי יש שכר לפעולתך ובההיא שעתא זמינת רחל דאיהי בארחא למחזי בהו בישראל ועם שכינתא עכ"ל הרי דבעת קיבוץ גלויות עוד תהי' קבורת רחל קודם תתח"מ. ולחומר הנושא. כדי שלא יסתור עם הנז'. י"ל דבעת קיבוץ גלויות טרם יכנסו לירושלים עיה"ק יעמדו על קברה שם ויקויים אז בבכי יבאו ובתחנונים אובילים ואז מיד תקום רחל אמנו בתתח"מ כדי לראות בשמחתם בהכנסם כולם לירושלים (שהוא סמוך ונראה שם) ויש להעמיס זה בלשון הזה"ק דאמרי' "ובההיא שעתא" זמינת רחל דאיהי בארחא למיחדי בהו בישראל ועם שכינתא היינו שאז תקום בתתח"מ לשמוח עמהם ותהי' אם הבנים שמחה כנז'. כיה"ר ב"ב.

והנה עתה ראיתי בזוה"ק ויחי (דף רמ"ח ע"ב) ע"מ דמקשי' שם על מה דלא אתקבר דוד במערת המכפלה להיות קרית ארבע ע"ז קאמר ואבהן האיך יקומון עד דייתי דוד מלכא אלא זכי לאתרי' כדקחזי ל"י בגיני כך לא אתקבר לגבי אבהן עכ"ל ופי' באור החמה בשם הר"א גאלאנטי ז"ל וז"ל ואבהן האיך יקומין הכריח המכין ואמר לפי שמשיח בן דוד הוא דוד בעצמו יבא קודם תתח"מ כנז' בסוף פ' תולדות יצחק לזה הוכרח להיות קבור במקום אחר שאם הי' קבור במערה אינו כבוד שיחי' הוא קודם להם ואם יחייהו במקום אחר אין להם שום הקפדה וכו' ואחרי קומו ויקבץ כל הגלויות הקב"ה יחי' האבות עם מתי ישראל עכ"ל ועכ"פ גם לפי שיטה זו יבא משיח צדקנו ויחי' דוד קודם קיבוץ גלויות לא"י.

וזהו ג"כ שלא כד' המתחדשים הנ"ל. והנה במדרש הנעלם בזוה"ק פ' תולדות (דף קל"ט) אמרי' דמקיבוץ גלויות עד תתח"מ יהי' ארבעים שנה וי"ל דהיינו עד התחיית השני הנ"ל. וגם הנה בירושלמי שבת (פ"א הלכה ג') וכן הוא בשקלים (פ"ג הלכה ג') במימרת רפב"י תחיית המתים מביאה לידי אלי' זכור לטוב ופי' שם בקרבן העדה שקודם התחיית האחרונה יבא אלי' עכ"ל ומ"ש התחיית האחרונה משמע דס"ל ג"כ כד' הרדב"ז הנ"ל שיהיו ב' תחיית ע"כ כ' קודם התחיית האחרונה. אך הנה בש"ס דילן (ע"ז דף כ' ע"ב) במימרת רפב"י לא נמצא נוסח הלז של אלי' זכור לטוב רק הגי' רוה"ק מביא לידי תחיית המתים (ולא יותר) ובמשניות (בסוף סוטה) במימרת רפב"י הלז הגי' ותחיית המתים בא על ידי אלי' זכור לטוב אמן ועיי"ש בתויו"ט ע"ד הירושלמי הנז' וכ' בשם הר"ן שכיון דבשביל אותו יום אתי אליהו נמצא שתתח"מ גורמת לאלי' שיבא עכ"ל. עכ"פ אין זה סתירה. ומתאמת לדברינו הנ"ל:

נראה והוא עיקר כי לסימן בלבד חיו והם לא היו ראויים לכך כי הדברים מוכיחים ממה שחזרו לעפרן שאלו זכו לתחייה מחמת עצמן לא היו מתים פעם שנית כמו המתים שעתידין לחיות לימות המשיח מפני זכותם שהם צדיקים גמורים והאמינו בתחיית המתים שלא יחזרו עוד לעפרן כמפורש למעלה ע"כ. וא"ת כי פריך תלמודא ונילף ממתי יחזקאל אמאי לא משני שאני מתי יחזקאל כי לסימן בעלמא חיו ולא מפני זכותם ולפיכך מתו וחזרו לעפרן ודחיק לאוקומא כר' יהודה דאמר באמת משל היה. וי"ל דאה"נ דמצי לתרציה הכי אלא דניחא ליה לאוקומי תנא דבי אליהו כר' יהודה דתנא הוא ולא כשמואל.

כללות הדברים כי אמונתי שהמתים של התחייה הראשונה והצדיקים של השניה לא ימותו כלל אלא יכנסו לאלף הז' בגוף ונפש וקרא מסייעני אלה לחיי עולם וגו' ואותם שיזכו לימות המשיח ואותם שנולדו בימות המשיח יחיו חיים ארוכים ויטעמו טעם מיתה. ועולא דמשני כאן בישראל כאן באומות העולם לרווחא דמלתא משני הכי דקרא אחרינא כתיב כי כימי העץ ימי עמי ומעשה ידיהם יבלו בחורי ומשמע דימי עם קדש נמי יש להם סוף כימי העץ וכולם יעמדו ליום הדין והוא יתן חלקנו עם הצדיקים ויראנו מתורתנו נפלאות אמן. הנלע"ד כתבתי.

נמוקי אורח חיים

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, נמוקי אורח חיים, סימן רכ"ה סעי' א'

...וי"ל שעם לזה כיון דבעינן דוקא חבירו החביב עליו הרבה כבר והנה בעוה"ר בגלותנו קנאת איש מרעתו ושנאת חנם או תולדה לקנאה וכיוצא **ולפנים יסביר לו ויגנוב דעתו ורובם ככולם נתפסו ר"ל בשקר הלז וקראוהו פוליטי"ק** (וזהו משורש פורה **עונות המעכבים הגאולה** עיי' כלי יקר פ' בחקותי עה"כ ורדף אותם קול עלה נדף וכו' ואכמ"ל)

חיים ושלום עה"ת

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי בראשית, עמ' יד

וזהו י"ל במדרש רבה (בראשית רבה פ"ב, יב) בפרשתן בתורתו של רבי מאיר היה כתוב כתנות עור באלף (לקמן ג, כ), כי ר' מאיר שהיה כבר אצלו מתוקן הבחינת משכא דחויא של חטא הנחש (עיין תיקוני זהר תקון נח צח, ב), במה שהחזיר נפילת הנצוצין, כי רבי מאיר גם בחינת אחוריים היו אצלו בבחינת פנים, כדאמרינן בעירובין (יג, ב) האי דחדידנא טפי מחבראי משום דחזיתיה לרבי מאיר מאחורי"ה וכו', הרי שהיה רבי מאיר כחו גדול כל כך עד שגם האחוריים היה מתוקנים אצלו (עיין ליקוטי ש"ס מסכת שבת ח), (והאחוריים הם בחינת הנצוצין תהו ובהו וחשך וכו' כנודע), על כן נאמר בתורתו בבחינת כתנות או"ר באלף. מה שאין כן אנחנו צריכים לעבוד בנפשינו בכל עוז לתקן בחינת כתנות עור בעי"ן, לעשותה באל"ף, היינו לתקן הנצוצין, ועל ידי זה יהי או"ר ויהי אור, ובבחינת פקח עיני"ך וראה (מה שהוא עתה) שוממותינו, (בעונותינו הרבים השממון - היינו החורבן של הנצוצין דשבירה), והעיר אשר שמך נקרא עליה, [כי החורבן ניכר עתה ביותר קודם התיקון בעיר ירושלים אשר שמך נקרא עליה שהוא החורבן הנפש, וכמו שאמרנו בהושענות בהושענא רבה בענין זה מה שאיתא בפרי מגדים (אורח חיים סימן תקס"א) בשם הה"ק ר' גרשון קיטובר ז"ל גיסו של רבינו הקדוש הבעש"ט זי"ע, על מה שאומרים (תפילת נעילה ליוה"ק) **בראותי כל עיר על תילה בנוייה, [היינו הבנינים הגשמיים]. ועיר האלקים [חלק הרוחניות], מושפלת עד וכו'.** ועינינו רואות עתה זאת **ביותר על די הציאניסטען והמיזראחיסטען וגם האגדוסטען, כמו שכתבנו כבר בארוכה כי הכל ניגוד לתורתנו הקדושה ולאמונת גאולה הנסיית במהרה בימינו].**

נחזור לעניינינו שתלוי זה במעשינו לתקן כתנות עו"ר בעין ולעשותו או"ר באל"ף בכח התורה ומצות ומעשים טובים, שנרבה להתקרבות הגאולה, כמאמר חז"ל (סנהדרין צו, ב), **וכמ"ש הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ז, ה"ה) שאין בן דוד בא אלא על ידי התשובה וכיון שעושים תשובה מיד נגאלין.** ועל די זה רמזו מה שתיקנו רבותינו הבית יוסף והאלשי"ך זי"ע ליתן מעות רבי מאיר בעל הנס בארץ הקודש ולומר אלהא דמאיר ענינא, (כדאמרינן במסכת עבודה זרה (יח, א) גבי רבי מאיר), דהוא רבי מאיר סתם, ועל כן זהו כתנות "אור" באלף בתורתו של רבי מאיר וכדרך אבותינו זי"ע, ולא בדרכי החדשים בישוב כלומר חורבן ארץ ישראל בהקאלאניען וכיוצא, וכמו שכתבנו במקומות אחרים פעמים רבות.

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי נח, עמ' לד-לה

(יא, א) ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים. דרשו רז"ל (תנחומא נח סימן יט) ופירש רש"י (ד"ה שפה) דהיינו 'לשון הקודש'. והנה עינינו רואות וכלות **בסוף יומיא של גלות אדום הארוך הלז כי קודם הגאולה החלו הציאניסטען הכופרים ר"ל להתגבר בדרכי מזימותם הרעים**, ולשון הקודש אשר ידברו ויתלבשו בזה באדרת שער למען כחש אינו לשון הקודש וכו' וגם הלשון הזה המה עשו להם כדרך לשונותם פעלים חדשים ודקדוק חדש ותיבות חדשות בו **אשר אינו עוד לשון קודש רק העבראיש**, כמו שקרא להם שם זה ללשונם כ"ק אדמו"ר הגה"ק זי"ע מטעם הנזכר. **וכל זה בין הנסיונות בסוף הגלות המר הלז.**

וז"ש המסורה בזה ודברים "אחדים" ד', דן. ואידך וישבת עמו ימים אחדים (פרשת תולדות כז, מד). [ג] ויהיו בעינינו כימים אחדים (פרשת ויצא כט, כ). [ד] ובימים אחדים ישבר (דניאל יא, כ). וחד והיו לאחדים בידך (יחזקאל לז יז) היינו רומז מעת נפילה הארץ ללשונוותם בגוייהם, וסוף מעשה במחשבה תחלה אשר אנחנו נתפזר בעונותינו הרבים בין כל הלשונוות הרבים האלו (עיין בספר הקדוש קדושת לוי פרשת דברים ד"ה בעבר הירדן), **וזהו הגלות האחרון גלות אדום הלז.** וז"ש וישבת עמו ימים "אחדים" עד אשר תשוב חמת אחיך (עשו) ממך, (היינו שיהיה חמת המלך ית"ש שככה לכפר עונותינו,

כי חמת אחיך עשו הוא רק "ממך" בעונותינו הרבים כידוע בספרים (עיין אהבת ויהונתן פרשת וישלח). ויהיה בעינינו כימים אחדים באהבתו אותה, (היינו אהבת רח"ל הרומז להשכינה הקדושה (זוח"ג קפז, א), וגם אמרו רז"ל (בראשית רבה פ"ה, ו) על רחל אמנו אין עש"ו נופל אלא ביד [בני] בניה של רחל, וזהו סמוך להך דעד אשר תשוב חמת אחיך עשו כנזכר). ובימים "אחדים" ישבר, (שזהו קאי שם בדניאל כמ"ש המפרשים (עיין רש"י שם) בפשוטו, על החשמונאים הקדושים שמסרו נפשם על קדושת השם ועל בית ישראל, שזה היה בסוף גלות יון, ומזה האיר לנו לתחלת גלותנו החשוד הארוך הלז כמו שהוא בבני יששכר במאמרי חנוכה (מאמר ב אות יח וע"ע), וגם אנחנו בעניותנו בכמה מקומות במאמר ימי אורה (שער יששכר, אות יא וע"ע). "וחד", (רומז היינו שאז יהיה ה' וישמו אחד במהרה בימינו). והיו לאחדים בידך, (שאינו יתייחד"ו שנים עצים, יוסף ויהודא, ועיין מה שכתבתי לעיל על הכתוב קץ כל בשר בא לפני (ד"ה וגם רומז) בענין המסורה והנני מקוששת שנים עצים ובו', ועתה בביאת גואל צדק במהרה בימינו יהיו לאחדים בידך בתיקון הגמור, ויהודא לא יצור את אפרים וגו' (ישעיה יא, יג) בצאתנו מאפלה לאורה מגלות החל הזה כנזכר), בקרוב כן יהי רצון:

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, רבי **חיים אלעזר בן צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלוש עה"ת, פרי תולדות, עמ' צט

והמכוון נראה בפרטות הנבואה ורמז התורה והמסורה להרג"ך, (דין, ואידך כי באים להרג"ך ולילה באים להרג"ך),

והיינו **עשו אחיך**, (שהוא אדום וישמעאל וילך עשו ויקח את מחלת בת ישמעאל וכו').

מתנח"ס, (לשון נחמ"ה, שרוצה לנח"ס ולהושיע בשקרתו את בני ישראל ליתן להם ארץ ישראל על ידי הצהר"ת, כלומר צרו"ת בעל פעור, ועל ידי זה יהיה להרג"ך, כנזכר לעיל, כאשר מקדים בהריגות בארץ הקודש כעת).

להרג"ך, (כנזכר לעיל, היינו שתי מיתות מעולם הזה ומעולם הבא, כי הנשואים חיים מהעול"י [כלומר יורד"י] גולה, הנם בעניות ודלות ופחד, ורובם פושעים נהרגים נפשותיהם, רשעים בחייהם קרויים מתי"ם (ברכות יח, ב), ונהרגים ר"ל).

ועת"ה וגו', אין ועתה אלא תשובה כנזכר לעיל.

למה אשכל גם שניכ"ס, (היינו שנהרגים גם מהיראים קצת אשר נתפתו יחדיו כעצת רשעים [היורדי שאול, שקראו את עצמם] עולי גולה, אם כי צווחו רבותינו ז"ל אהבת יהונתן פרשת ואתחנן בהפטורה) שלא לעלות בחומה קודם ביאת המשיח, גם אם יקראו אותנו מלכי ושרי האומות וכן היה בעונותינו הרבים, ואין כאן מקומו להאריך. **וגם הקב"ה מצטער על דמן של רשעים שנשפך, קל וחומר וכו'.** וז"ש גם שניכ"ס, היראים והפושעים, מצטערים למעלה בהריגתם בהמרידות כעת).

וז"ש המסורה להרג"ך כנזכר, וליל"ה באים להרג"ך שהוא סוף הגלות, כמ"ש בישעיה (כא, יב) אמר שומר אתא בוקר וגם ליל"ה, על כן אין עצה אלא תשובה, כמ"ש ועתה כנזכר, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן:

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי ויצא, עמ' קב

[וזה יש לומר] והנה ה' נצב עליו ויאמר הארץ אשר אתה שוכ"ב עליה, (שאנו כעת בשפל המצב כי שחה לעפר נפשנו וגוי **והוא שכב"י עד הבוקר כנזכר לעיל**), לך אתננה ולזרעך, (שישוב לנו ארץ הקודש ויוליכנו קוממיות לארצנו השם יתברך לבדו ועל די שלוחיו הנאמנים, **לא על ידי הציאניסטי"ן או אפילו האגודיסטי"ן, כי כל זה בדרך לא אמון בו ואין שליחות לנכרי, או מי שאינו עושה מעשה עמד**, רק כנזכר).

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי וישב, עמ' קלא-קלב

וז"ש המסורה ויקנאו בו אחיו, ויקנאו ב', דין. ואידך (לעיל כו, כט) ויקנאו אותו פלשתים. היינו שזהו הנסיון הגדול בעונותינו הרבים בימינו, **גם מפאת הציאניסטי"ן והעמים שקראוהו פאלעשטינ"א על שם הפלשתים כנודע**, אשר את זה לעומת זה וגוי (קהלת ז, יד), אמנם לא זהו הדרך לשוב לארץ הקודש בדרכי טבעיהם ונימוסיהם וזכויותיהם, **רק לשוב לה' ובתיקון עניני הכלל ובחינת יסוד כנזכר**, וזהו יהיה התקרבות הגאולה במהרה בימינו, רק נשוב על דרך נס בקיבוץ גליות לארץ ישראל **שנקראה על שם ישראל** כאשר הובטח לאבותינו, **ונקראה על שמינו** :

דהיינו 'ארץ ישראל' ולא 'מדינת ישראל'

ועוד איתא בזוה"ק חלק א, דף עג ע"א

...וחם הוא אבי כנען, זוהמא דדהבא תחות קסטיפין, אתערותא דרוחא מסאבא דנחש קדמאה, ובגין כך רשים ואמר וחס הוא אבי כנען, דאייתי לוויטין על עלמא, ההוא כנען דאתלטיא, ההוא כנען דאחשיך אנפי בריין, ובגין כך (כלהו) לא נפיק מגו כללא דכלהו אלא דא, דכתיב וחס הוא אבי כנען, ההוא דאחשיך עלמא, ולא כתיב בכללא דא ושם הוא אבי כך, או יפת הוא אבי כך, אלא מיד קפץ ואמר וחס הוא אבי כנען ודאי. ועל דא כד אתא אברהם, מה כתיב (בראשית יב ו) ויעבור אברם בארץ, דעד לא הוה קיומא דאבהן, ולא אתו זרעא דישראל בעלמא, דיפוק שמא דא וייעול שמא עלאה קדישא, **כד הו זכאין ישראל אקרי ארעא על שמא דא ארץ ישראל, כד לא זכו אקרי ארעא על שמא אחרא ארץ כנען**, ועל דא כתיב (שם ט כה) ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו, דאיהו אייתי לוויטין על עלמא, ובנחש מה כתיב (שם ג יד) ארור אתה מכל הבהמה, היינו דכתיב עבד עבדים. ועל דא כתיב שם וחס ויפת, תלת אלין בני נח היוצאים מן התיבה כדקאמרינן.

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי וישב, עמ' קמא

וגם המסורה איכה היתה לזונה, (היינו קריה נאמנה ירושלים, **שנהפכה בעונותינו הרבים בידי הציאניסטע"ן והכתות הדומים להם מיזראחיסטען, אגודיסטען, יושוביסטען, קודם ביאת המשיח**, ומקויים כתוב זה איכה היתה לזונה קריה נאמנה, במלא מובן המלה, גם בגשמיות על די בנות ציון ותבאו ותטמאו את ארצי (ירמיה ב, ז), **ומכחישים גם כן ביאת גואל צדק על די נס, רק על ידי עבודת שדה וכרם** רוצים להסית ולהדיח את בני ישראל שיהיה מזה התכלית), וזהו גם כן הנסיון נגד מלכות בית דוד שיתגלה במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון:

ראוי להרחיב כאן היריעה במקצת מהדעה נכזבה של בעלי הדעות המשובשות¹⁵² שכביכול טעונים והנני מצטט:

"מתוך דברי התורה שבכתב ושבעל פה אנו למדים שעם ישראל על פי תכונתו המקורית מיועד להיות עם חקלאי... לא אל עם של סוחרים, בנקאים ותעשיינים התורה מדברת, אלא אל עם חקלאי".

דהיינו שהתורה ניתנה ל'עובדי אדמה' כבר מתחילים בעבודת אדמה דהיינו 'בנטיעה של חולין' אזי כבר הדבר להפשיט את לבושי הק' או להיות כפוף ל'ציונים' ובוא יבוא אחריו ברינה.

אבל למי שבאמת למד את תורתנו הק' לעומת בעל הציטטא לעיל אמרו ההפך הגמור, שהרי דברי קדשם של חז"ל לגבי ענייני עבודת האדמה אינם נלהבים בלש' המעטה, **ההפך מסגידיה שמגלים בעלי הדעות המשובשות**, כדאיתא לפי דעת תורתנו הק'.

ספר **דברי הימים ב**, פרק כו, פס' ט-י

(ט) וַיָּבֹאוּ עֲזָרְיָהוּ מִגְּדָלִים בִּירוּשָׁלַם עַל שַׁעַר הַפֶּנֶה וְעַל שַׁעַר הַגֵּזָא וְעַל הַמִּקְצוֹעַ וַיַּחֲזִקֵם:

(י) וַיָּבֹאוּ מִגְּדָלִים בַּמִּדְבָּר וַיַּחֲצֹב בְּרוֹת רַבִּים כִּי מִקְנֶה רֶבֿ הָיָה לוֹ וּבִשְׂפֵלָה וּבְמִישׁוֹר אֲפָרִים וְכַרְמִים בְּהָרִים וּבְכַרְמֶל כִּי אֶהָב אֲדָמָה הָיָה: ס

רש"י הק' זיע"א, שם

כי אוהב אדמה הי' - מפורש בב"ר ב' **להוטים אחרי אדמה היו ולא נמצא בהם תועלת הוא וקין:**

ונראה לי בסייעתא דשמיא שאם אותם בעלי דעות משובשות טוענים שהאומה צריכה להתעסק ב'עבודת אדמה' **אזי זה מעיד עליהם שהם משורש קין**

מס' **יבמות**, דף סג ע"א

ואמר רבי אלעזר: עתידים כל בעלי אומניות שיעמדו על הקרקע, שנאמר: (יחזקאל כ"ז) וירדו מאניותיהם כל תופשי משוט מלחים כל חובלי הים על הארץ יעמדו. **ואמר ר' אלעזר: אין לך אומנות פחותה מן הקרקע,**

¹⁵² ישנה מעין הערצת יתר, סוג של ע"ז של גילוי ה' דרך עבודת האדמה, ולא עבודת ה', שהרי כמובן מלבד אחרי שסיימו לעבוד את גילוי ה' שמופיע בדרך הצבא, מחפשים דרך "עבודת אדמה" משום כמובן העיוות שהם מכנים "מצות ישוב ארץ ישראל"

רש"י הק' זיע"א, שם

שיעמדו על הקרקע - **יניחו אומנותם לעסוק בחריש ובקציר.**
וירדו מאניותיהם כל תופשי משוט - אל הארץ יעמדו.
וירדו - לשון ירידת עניות.

בעלי התוספות הק' זיע"א, תוספות, שם

שאיין לך אומנות פחותה כו' - אף על גב דרבי אלעזר גופיה קאמר
לעיל כל אדם שאיין לו קרקע אינו אדם צריך לומר קרקע לבנות
עליו שידור בו וגם לצורך מזונותיו כדאמר רב פפא בסמוך זרע ולא
תזבון **והכא מיירי באדם שצריך אומנותו בקרקע.**

בעלי התוספות הק' זיע"א, תוספות ישנים, שם

אין לך [אומנות] פחותה מקרקע וא"ת והא אינו קאמר לעיל כל
אדם שאיין לו קרקע אינו אדם י"ל לדירתו יש לו לקנות או גם
להשתכר למזונות (בנין) [ביתו] **אבל להיות בה כל אומנותו אינו**
עושה כהוגן שאין לך אומנות פחותה מקרקע להיות בה
כל עיקר מלאכתו :

רבי מנחם ב"ר שלמה למשפחת המאירי זיע"א, בית הבחירה למאירי, שם

כבר ידעת שהאומנות חביבה הרבה ושראוי לאדם ללמד את בנו
אומנות כמו שביארנו במסכת קדושין כ"ט א' ומכל מקום אין כל
האומנות שוות ואין לך פחותה מהם **יותר מעבודת קרקע**
דרך הערה אמרו וירדו מאניותיהם כל תופשי משוט על
הארץ יעמדו כיון שנתנבא על בעלי אומניות שיתעסקו
בקרקע אמר עליהם וירדו ואין לך גדולה בהם ובעלת ריוח
יותר מסחורה והתעסק במעות דרך צחות אמרו ר' אלעזר חזייה
לההיא ארעא דהוה שדי בה כריא לפותיה כלומר שהיה שם כרי
גדול מחזיק כל רוחב השדה אמר אי שדיא לארכה הפוכי בעיסקא
טב מינך כלומר אפילו היית מחזיק כל אורך הקרקע הפוכי זוזי
בעיסקא טב מינך וכן אמרו רב על לביני שיבלי חזנהו דהוה נייפן
אמר אי איתנייפן ואי תנופפן מאה זוזי בעיסקא טבין מינייהו
כלומר אפילו אתם מתנופפות יותר ויותר עדין דמים מועטים
בסחורה עדיפי וכן אמרו מאה זוזי בעיסקא בישראל וחמרא מאה
זוזי בארעא מילחא וחפורא ר"ל ירק קטן שלא הביא שלישי ר"ל
שאיין בעליו מגיעין לאכול בשבילו אלא ירק ומלח ומגניא ליה
ארעא ר"ל מותך עניו ויש מפרשים לשמור שדהו בלילה ומרמיא
ליה תיגרי ר"ל בתוך ביתו על הדרך שאמרו ב"מ נ"ט א' במשלם
שערי דכדא תיגרא נקיטא ואתיא ודברים אלו לא נאמרו אלא
לסחורה אבל כל לצורך אכילתו ראוי לו להתעסק בעבודת קרקע
שלא יצטרך ליקח תבואה למחיתו והוא שאמרו זרע ולא תזבון
בשוקא ואפילו היו שוים מכל מקום הברכה מצויה יותר במה
שאינו ניקח בדמים ויזהר להזדרז בעצמו קודם שיבא לידי עניות
והוא שאמרו זבין ולא תידול כלומר מכור כלי תשמישך להתעסק
בהם ולא תבא לידי עוני ודלות והני מילי בסיתרקי ר"ל כלי

תשמיש ומיני בגדים שאינם עשויים ללבוש אבל גלימא ומיני בגדים העשויים להתכבד בלבישתם לא שמא לא תזדמן לו ראויה לו כל כך כזו :

מהר"ל מפראג זיע"א, חידושי אגדות, שם

שיעמדו עלה קרקע. [אין לך אמנות פחותה מן הקרקע]. מפני שהארץ היא למטה ואין דבר יותר למטה כמו הארץ, ולפיכך מי שהוא אומנתו בקרקע נאמר בזה ירידה, ועוד כי נאמר (בראשית ד') כי תעבוד את האדמה נקרא עבודת אדמה שהוא עבד ואין זה סימן ברכה, אבל מי שעושה כלים לא נקרא עבודה רק שעושה כלים ומוציא דבר אל הפעל, אבל הקרקע אע"ג שהוא זורע הקרקע כיון שהכל עומד בקרקע והוא יתברך מצמיח הקרקע ואין זה מעשה אדם, והאדם אינו עושה רק הזריעה א"כ הוא אינו מוציא דבר לפעל ולכך אין אומנות פחותה מן הקרקע, אבל כל אומניות כיון שהאדם מוציא הדבר אל הפעל דבר זה הוא סימן ברכה לא כמו עבודת [הארץ], כי אין ברכה ועשירות בדבר שנחשב עובד אדמה. ואף על מלך אמר הכתוב (קהלת ה') מלך לשדה נעבד, שתראה מזה כי נחשב האדם שהוא (עובד אדמה) [עבד אל האדמה שהוא עובד], ולפיכך אמר אין אומנות פחותה שנחשב עובד ועבד אל אדמה אשר הכל דורסין עליה והיא תחת כפת רגלי האדם (הוא) [כמו] עובד אל האדמה. וגם אין האדמה ברשותו כמו שאר דבר, שאם הוא נגר וכיוצא בזה בכל האומנות, כל אשר הוא עושה הוא תחת שותו, ולא נחשב האדם שהוא עובד דבר זה רק כאשר עובד האדמה אשר אין האדמה ברשותו ולפיכך נקרא [עובד אדמה], כי האדם העובד [האדמה] הוא עבד אל האדמה, ובכל שאר הדברים לא שייך לומר שהוא עובד אליו, ולכך כתיב מלך לשדה נעבד, כי אף המלך נחשב שהוא עובד אל האדמה כאשר אין האדמה ברשותו, כי האדמה היא אחד מדי' יסודות העולם (ואינו) [ואינם] ברשות האדם, ואף כי בודאי האדמה היא חשובה בעצמה זה כל האדמה ביחד, אבל חלק מה ממנה אין הדבר הזה כך כי זה נקרא קרקע, והיא למטה בעצמה וגם ביותר חמירת מכל, והעובד אותה היא עבודה פחותה ולכך אין אומנות פחותה מן הקרקע, ואמר ג"כ מגניא ליה אארעא ועביד ליה תגרא, וזה כי הקרקע אינה ברשות האדם לגמרי כמו הכסף והזהב שהוא בידו ובביתו, וזה נקרא כי יש לו כסף וזהב, אבל הקרקע אינו בידו לכן צריך לשכב על האדמה ולשמור אותה, ועביד ליה תגרא כאשר אין הקרקע היא ברשותו לא נחשב זה ממונו של אדם שהוא תחת ידו :

מהרש"א זיע"א, חידושי אגדות, שם

עתידיהם כל בעלי אומניות כו' ר"ל שיניחו אומנותן החשובים לעבוד עבודה הפחותה מכל בעה"ז דהיינו עבודת קרקע שכל עצמן לעתיד לא יבקשו רק עבודת קרקע לצורך דירתן ומזונתן כמ"ש התוס' ואמר שאין לך אומנות פחותה בעוה"ז מעבודת קרקע שנאמר וירדו דלפי ענינו הוא היפך דמיבשה לים נאמר יורדי הים באניות וגו' אבל כתב כאן וירדו מים ליבשה ע"ש הירידה מאומנותן החשובה לפחותה דהיינו עבודת קרקע ועד"ז יש לפרש מ"ש פ"ק דסוטה וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה בתחלה בחומר ובלבנים ולבסוף בכל עבודה בשדה כוונתם בזה כמ"ש שהוסיפו בזיון בעבודתם יותר מאומנות חומר ולבנים דהיינו בעבודת קרקע בשדה שהיא העבודה הפחותה מכל אומניות וק"ל :

רבי אהרן עטלינגר זיע"א, ערוך לנר, שם

בגמרא פחותה מן הקרקע שנאמר וירדו. המהרש"א בח"א פירש דדרש מדכתיב לשון ירידה דלפי ענינו הוא היפך דמיבשה לים נקרא ירידה כדכתיב יורדי הים באניות ע"ש, והנה לענ"ד מזה אין ראוי דודאי מיבשה לים נקרא ירידה דגבול שם לים שגבוה אבל מכ"מ ספינה י"ל שגבוה יותר ונקרא משם ליבשה ירידה וביותר ה"ל להביא קרא וירד בה שכתוב אצל יונה אבל באמת גם מזה אין ראוי דכמה פעמים מצינו לשון ירידה גם מספינה ליבשה במשנה כמו מה אנו לירד (עירובין מא ב) וכן וירדו בו ר"ג וזקנים שבת (קכב א) וכן מצינו גם לשון עליי אל הספינה כמו ועלין לה בייט (בסוכה כב ב) והיינו משום דכל הנכנס והיוצא מספינה צריך מתחלה לעלות על שפת הספינה ואח"כ לירד ולכן אין מלשון וירדו ראוי אבל נראה שדרש מדכתיב אחריו על הארץ יעמוד והך יעמודו לכאורה מיותר אע"כ דה"ק יהי להם ירידה מלמעלה למטה :

מדרש בראשית רבה, פרשת נח, פרשה לו

איש האדמה **שלשה הם שהיו להוטים אחר האדמה ולא נמצא בהם תוחלת**, ואילו הן קין נח ועוזיהו, קין היה עובד אדמה (בראשית ד ב) נח ויחל נח איש האדמה, עוזיהו אכרים וכורמים בהרים ובכרמל כי אוהב אדמה היה (דה"ב כו י). איש האדמה שעשה פנים לאדמה שבשבילו נתלה לה אדמה ושמילא פני אדמה, איש האדמה בורגר לשם בורגרותה. אמר ר' ברכיה חביב משה מנוח, נח משנקרא איש צדיק (בראשית ו ט) נקרא איש אדמה, אבל משה משנקרא איש מצרי (שמות ב יט) נקרא איש האלהים (דברים לג א), מנוח דהוה סופיה אלום.

רבי עובדיה ספורנו זיע"א, בראשית פרק ד, פס' ב

ויהי הבל רועה צאן. **שהיתה מלאכת חכמה יותר ממלאכת עבודת אדמה:**

רבי יהונתן אייבשיץ מפראג זיע"א, יערות דבש, חלק א' דרוש ד'

והאמת הדבר כמ"ש ולזאת בדור הפלגה התחילו לכשף ג"כ, בלחשים ומעשים והקטרת לשר ארץ ההוא ג"כ וזהו מעשה אוב וידעוני שהוא ג"כ מין ממניו כישוף, כמבואר בגמרא אבל יצא לדון בפ"ע כמבואר בסנהדרין (דף סז ע"ב), והיינו דאין ענינו כלל לכוכבי שמים רק הכל לשר הארץ, ולכך כל ענינם במחילת ארץ וחפירת עמוקים כנודע מעסקם ומעשיהם, ולכך נאמר [ישעיה כט-ד] והיה כאוב מארץ קולך, כי אוב מוציא קול מתחת ארץ, והוא כי מכשף ומקטר לשר ארץ, וזהו עיקר קלקול דור הפלגה, ולכך עשו דבריהם בעמק שהוא יותר ראוי לכך היותו קרוב למרכז ארץ, ואמרו (פסחים פז ע"ב) על בבל שעמוקה כשאויל **ולכך עסקו בעבודת אדמה חומר ולבנים**, כי הכל מענין ארץ והתחכמו לעשות קישור בין כוכבי שמים ושר ארץ שיהיה שניהם בקישור, וזהו [בראשית י"א - ד] נבנה לנו מגדל וראשו בשמים, וחשבו כי בדור המבול היה קלקול במזלות שלא יכלו לעזור להם, כי שר של ארץ לא היה עמם בהתחברות וקישור, ולכך תהומות ארץ נפתחו ותיכף והמים גברו ועלו, אבל כשיהיה אלו שרים בחיבור עליונים ותחתונים, **ומגדל שרצו לבנות ע"פ חכמת הקסם**

יהיה מחברו, וא"כ יהיה קשה להפרידו ולנתק אגודתם ואם כי ה' הפיר עצתם, מ"מ מאז החל עבודת אדמה לטמא לשר ארץ ג"כ ולהיות ארץ דלילית, כמ"ש הזהר, כי גם שר ארץ נלכד בשחיתתם בכישוף, ולכך גם ארץ כבגד תבלה כי הכל סר יחדיו:

רבי נחמן מברסלב זיע"א, ספר המידות, ממון, פיס' מו
מי שלהוט אחר עבודת אדמה, **בודאי אין בו תועלת:**

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלוש עה"ת, פרי יגש, עמ' קס-קסא

(מו, ד) אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם **עלה**. במסורה עלה (בחולם הלמד והא בסוף) ג', אעלך גם **עלה** דן, ואידך (במדבר יג, ל) **עלה** נעלה וירשנו אותה.

[ג] ודוד **עלה** במעלה הזיתים וגו' חפו איש ראשו ועלו **עלה** ובכה (שמואל ב טו, ל). י"ל שזהו שאמר השם יתברך ליעקב שהוא הבטחה לבניו בני ישראל עד סוף כל הדורות, אנכי ארד עמך מצרימה, (שהוא ירידה לראשית הגליות מצרים). ואנכי אעלך, גם (לרבות) עלה (משאר הגליות). [ובמסורה] עלה נעלה וירשנו אותה, **(כי זהו היה טעות המרגלים**

שחשבו ליכנס לארץ על פי דרך הטבע, כטעות הציאניסטע"ן ודומיהן בעת צרות חבלי משיח אלו, כנזכר במאמרינו [שער יששכר] ימי אורה (אות פא), וכן בדברינו בזה בפרשה שלה בעה"י, אמנם באמת תהיה הגאולה שלימה במהרה בימינו רק על ידי נסים למעלה מהטבע, היינו הקב"ה יביאנו לארצנו על יד מלך המשיח ואליהו הנביא וכיוצא נסים המובטחות. ועל דרך זה אמרו [במסורה הנ"ל] יהושע וכלב עלה נעלה וירשנו אותה וביטלו טענות המרגלים, שאמרו אפס כי עז העם, והערים בצורות, וגם בני ענק וגו', וכיוצא בטענות שעל פי הטבע אי אפשר לכבוש את ישראל, אמנם כל זה אם חושבים לבא שם בדרך נס על די השם יתברך, נמצא בטלה כל טענות הנ"ל, וכן יהיה אמנם החבלי משיח שהם לעת עתה הוא בבחינה התגלות דו"ד לגדלותו). [וכן] ודו"ד עליה במעלה הזת"ים, ופירש רש"י הר הזתים, (היינו ה"ר, צדיקים נדמה להם כה"ר, הם הנסיונות נגד היצר הרע, ובפרט ביומיא אליו, וכדאמרינן במסכת סוכה (נב, א). זת"ים, בחינת מזונותי מרורים כז"ת (סנהדרין קח, ב), כשכובשין אותו ומוציאין את שמנו הוא מתוק ומאיר לעולם, כך הם צרות ישראל לתכלית ישועתן, וכמבואר במדרש רבה בפרשת תצוה (שמות רבה פל"ו, א) **ואלו הן החבלי משיח בתחלה התגלות דוד המלך במהרה בימינו, וכמ"ש במגילה (מ, ב) מלחמה נמי אתחלתא דגאולה הוא). חפו איש ראשו ועלו עלה ובכה, (על צרות ישראל וחורבן הזה, אשר אנו רואין בעונותינו הרבים בשנות חבלי משיח אלו), אמנם כל זה לתכלית הגאולה שהוא אנכי אעלך גם עלה (כנ"ל) משאר גליות, ובפרט מגלות האחרון הלז שהוא לגאולה שלימה במהרה בימינו, שתהיה בבחינת יעקב כדאמרינן בפסחים (פח, א) ביעקב שקראו בית, על כן הבטיח זה הקב"ה מאז ליעקב אבינו ולבניו ביתו במהרה בימינו.**

וזהו בבחינת שאמרו חז"ל (שבת עז, ב) מאי טעמא עזין מסגין ברישא כברייתו של עולם, דברישא חשוכא וחדר נהורא, וכנודע בעץ חיים בביאור הדברים לדרכו בקודש. אמנם יובן כי קודם תיקון עולם הגמור במהרה בימינו הוא גם כן כמו קודם ברייתו, דברישא חשוכא המה החבלי משיח הנוראים בקדרותא דצפרא, על אלה חשכו עיננו. וז"ש יוצר אור, (אורו של מלך המשיח). ובורא חשך, (מקודם) עושה שלום, (שהוא מבשר שלום משמיע ישועה אומר לציון מלך אלהיך, וכמבואר בפסיקתא (רבתי פל"ח, ד) שגם אליהו

הנביא כשיבשר יבשר שלום וישמע הרשעים אומרים ושמחים שלו"ם תהיה לנו, אז יאמר אחר כך ויגלה העיקר אומר לציון מלך אלהיך, **[והיינו הגאולה של ציון על ידי אלקי"ך ית"ש, ולא על ידי הטבע של בני אדם, ואכמ"ל]**, ועל כל פנים שלום העמים הוא לשון שהרשעים שמחים בהשתמשן בו כנזכר, אבל בשלום האמיתי של מלוכת השם יתברך אז יהיה) ובורא את הכל, (יתוקן הכל בתיקון השלם, בבחינת בריאה חדשה).

ובזה יש לומר בהפטר בהפטרות (יחזקאל לו, כד-כה) ועבדי דוד מלך עליהם וגוי' וישבו על הארץ אשר נתתי לעבדי ליעקב, (כנזכר לעיל ביעקב שקראו בית בגאולה העתידה במהרה בימינו). ודוד עבד נשיא להם לעולם, (ואז) וכרתי להם ברית שלום ברית עולם יהיה אותם, (לאחר שיבא דוד משיחנו למלך ונשיא במהרה בימינו, אז יוכן השלום ולא זולת וכנזכר). ונזכה לזה בחסדו יתברך שמו במהרה בימינו אמן :

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי ויחי, ד"ה פחז כמים, עמ' קעד

ראובן (דרשו רז"ל (ברכות ז, ב) בשם ראובן מה בין בני לבן חמי, היינו ההפרש מישראל נגד עשו, והיינו שיהיה רצוננו לפרוש מעשו ולהבין בכל צעד ופינה ההפרש מה בין בני וכו', **ולא לבקש שלום העמים**¹⁵³ **להשאר עמם מתבולל בגלות אצלם, רק להתפלל ולשוב אל השם יתברך להביא הגואל צדק במהרה בימינו**). בכורי אתה, (נקרא משיח בן דוד, כמ"ש בתהלים (פט, כט) אף אני בכור"ר אתנהו עליון למלכי ארץ).

בכורי וראשית אוני, (שהוא טיפה ראשונה שלא ראה קרי מימיו כפירוש רש"י (ד"ה וראשית, יבמות עו, א), והיינו שעיקר תיקון התקרבות הגואל צדק **הוא על ידי תיקון היסוד בשורשו**, בסוד מקבץ נדחי עמו ישראל).

יתר שאת ויתר עז, (שהוא יתר כל הכוחות וכוללם כללא דכל שייפין).

פחז כמים, (שרוצים למהר הישועה ולא על די תשובה, רק קצתן מחרפים ומגדפין ר"ל ואומרים אם רוצה להביא המשיח מדוע לא יביאו חיש מהר, ולמה יעכבהו, הלא אנחנו לא נתקן מעשינו עוד, ויש שאין יכולים לסבול היסורים, ורוצים על די זה בשלום העמים, הגם שידחו ביאת המשיח על ידי זה כמבואר בספרים הקדושים. ויש מהם שרוצים לעלות בחומה הם כת הציאניסטע"ן ודומיהן, היינו לזכות ולעלות לארץ ישראל בדרך הטבע, וכיוצא כזבי הבליהם, ודיעות כופריהם, והכל יחשבו למהר להושיע את עצמן וימהרו בבחינת פחז כמים).

אל תותר כי עלית משכבי אביך, (שלא יותירו ויפעלו בזה מאומה, במה שירצו להעלות משכב"י אביך בכח ידם, היינו כמ"ש בתיקונים (עיין תיקון כא ג, א) חי ה' שכב"י עד הבקר (רות ג, יט), דאיתמר הך על גלותא, ושלוש שבועות השביע שלא יגלו את הקץ (כתובות קיא, א), [היינו שלא להיות בכלל מחשבי קיצין לבלי תכלית ובלתי תשובה], ושלא ירחקו את הקץ בעונותיהם כפירוש רש"י הראשון עיקר, כמו שביארנו בדברים בספר משמיע ישועה ועוד במקום אחר, והיינו שלא יתעצלו מלעשות תשובה על עונותיהם, ועל די זה ירחיקו את הקץ עונותיהם. ובמה שיחשבו לעלות בחומה ולנחול ארץ ישראל מהגויים, כדרך הציאניסטע"ן כנ"ל, כי על די זה אז)

¹⁵³ כוונת קדשו היא לגבי מה שנהגו לומר הרבה אז (ואולי אף היום) לגבי 'חזון הנביאים' של 'שלום העמים' וגר זאב עם כבש וכו"ב, וכוונתם הרעה היתה להשכיח 'תורת משה' בחינת דברי הנבואה האחרונים שנמסרו לנו ע"י מלאכי ע"ה "זכרו תורת משה עבדי"

חללת יצועי עלה, (שנתחלל שם שמים ח"ו במקום שצריך להיות מרכבה לשכינה, ועל די זה יציע השכינה עלה למעלה מאתנו בעונותינו וכדרכי מזימותנו), רק העיקר לשוב להשם יתברך ועל ידי זה נזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן :

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי שמות, עמ' קפז-קפז

ובמסורה ונלחם ה' בפתחין, דן. ואידך (שמואל א ח, כ) והיינו [גם] אנחנו ככל הגויים [וגו'] ונלחם את מלחמתינו, (היינו "ועלה מן הארץ" שנאמר על ישראל שיעלו מארץ מצרים לארץ הקודש. אבל עלה מעצמו רומז כשרואה הבעל דבר חבלי משיח, וירא לנפשו שלא ישיבו ישראל בתשובה, **על כן מסיתם בדרך הציאניסטע"ן לעלות לארץ ישראל מעצמו בדרך הטבע, ולא בדרך נס על ידי הגואל צדק, וזהו דרך כפירה.**

וז"ש המסורה בסמוך ליה "והיינו אנחנו ככל הגויים ונלחם את מלחמתנו" שנאמר בשמואל, אשר הוכיחם שמואל הנביא אז כי רבה רעתם באמרם כן, והקשו המפרשים (עיין רד"ק שם ועיין בתורת משה פרשת קרח) הלא הוא מצות עשה דאורייתא לשום מלך, ותיצאו יען שאמרו ככל הגויים אשר סביבותנו, עיין ביאור הדברים בתרעא זעירא לשו"ת מנחת אלעזר חלק ב' בעה"י ותבין היטב (הועתק לקמן פרשת שופטים בהג"ה), תמצית הדברים כי ה' שופטנו ומלכנו הוא יושיענו, ורק [שיש לנו] מצות עשה דשום תשים עליך מלך, **אבל לא ככל הגויים אשר סביבותנו להתדמות להם**, בפרט ללחום את מלחמתנו בדרך הטבע, וזהו מעין דיעה המשובשת בימינו לעשות **מלכות ישראל בארץ ישראל על פי דרך הטבע**, וזאת היה לא תהיה באמת. וזהו המשך המסורה כנזכר, אלא מאי יהיה ויצא ה' ונלחם בגויים ההם (זכריה יד, ג), (רק השם יתברך ילחם מלחמותנו בגויים כנזכר, ורק בדרך גם יגאלנו).

[ד] ויאמר דוד אל שאול וגו' ונלחם עם הפלשתי הזה (שמואל א יז, לב), (היינו בבוא מלכות דו"ד זה יהיה ישועתנו, "**ונלחם עם הפלשת"י**", אשר על שם זה קראו **פאלאסטינא כנודע**, ילחמו עם הרעיון הדיעה הנפסדה הזאת להתיישב בפאלאסטינא בדרך הטבע במושבות הקאלאניעס ובתי חרושת המעשה וכיוצא).

[ה] ויתמרמר מלך הנגב ויצא ונלחם עמו, (שזה יהיה במלחמות אחרונות בחבלי משיח, כמ"ש בדניאל (יא, יא). ה' יגאלנו במהרה בימינו :

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי בחוקותי, עמ' שכט

או יאמר והשימותי אני את הארץ. ופירש רש"י זו מדה טובה לישראל שלא ימצאו האויבים נחת רוח בארצם, שתהא שוממה מיושביה, עכ"ל. קשה הלשון "מדה טובה" לישראל, דהוה ליה למימר בשורה טובה, כמ"ש רש"י הלשון (בפרשה מצורע) (עיין ויקרא יד, לב) בנגעי בתים כי "בשורה טובה" נתבשרו ישראל שימצאו אוצרות שם על די הנגעים. וגם באמת אינו בשורה טובה, כי מה נפקא מינה לישראל אם ימצאו שם הגברים בארץ ישראל נחת או לא, אם אנחנו שרויין בגלות ובצרות בחוץ לארץ.

ונראה הנבואה רמוז על (הקאלאניסטען) החלוצים מכל אלו המפלגות החדשים ר"ל בארץ הקודש, שזהו גורם חורבן הדת וקלקול האמונה בארץ הקודש, ובאמת כתב באהבת יונתן (על הפטורות) פרשה ואתחנן שסופן של אלו העולים על פי האומות העולם שיתנו להם רשות טרם הגאולה, יהיה רע ומר ר"ל. וזהו והשימותי אני את הארץ, שזהו רצונו יתברך שמו שתהיה שממון (בלתי הקאלאניסטען עובדי האדמה). ושממו עליה אויביכם, (היינו אויביכם החלוצים, [ציאניסטען מיזראחיסטען אגדיסטען ישוביסטען וכיוצא], שהמה מבני ישראל, והמה אויבי הדת ואמונת ביאת גואל צדק במהרה בימינו, יהיה להם שם מפלה ושממה. וז"ש על אלו) היושב"ים ב"ה, (שחשבו לעשות ישוב"ב הארץ), וזהו חורבנה ר"ל. על כן זהו מדה טובה לישראל שלא ימצאו נחת רוח בעבודת האדמה שיספק לריוח פרנסתם, וזהו מדה טובה לישראל שלא ילמדו מדרכם לילך בעקבותם להיות חלוצים קלים במוחם. ולשון בשורת טובה לא שייך בזה, כיון שכן יתפרצו מאחב"י רשעים כאלו אין זה בשורה טובה, אך "מדה טובה" לישראל להשמר מהם על די זה, ולא לילך במזימותם בנזכר:

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי בחוקתי, עמ' של

(ט, מב) וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. מכאן גם כן תשובה לדעת הציאניסטען (והנלוים עליהם, הכתות ומפלגות שהפליגו ויצאו מאמונה האמתיות), שאומרים שצריכין לחרוש ולבנות את הארץ בקאלאניען כחריצות פועל ידינו, ולפי זה הוה ליה למימר והארץ תזכרו אתם לבנותה ולהעמידה בחריצות ופעולת ידיכם. מה שאין כן וזכרתי את בריתי יעקב וגו', היינו נשמות אבותינו הקדושים שהם בעולם העליון, זהו תלוי רק בהקב"ה, והוא ענין רוחני שיזכירם לטובה מה שאין כן הארץ כנוצר. אלא ודאי דהכל חד הוא, כמו זכרון האבות שהוא רק מאתו ית"ש, ובזכות צדקתם ובדרך רוחני, כן גם אנו אם נלך בעקבותם, יקיים והארץ אזכור, (הוא ית"ש לבדו), ולא על די פעולתינו הגשמיים, וכמ"ש בהאריז"ל והארץ אזכור, היינו מלכות בית דוד, שרק על די זה נזכה לגאולה בביאת בן דוד, ולא בפעולות שקר של כתות הכוזבים הנ"ל (ועיין בדברינו בזה בפרשת חקת על הכתוב (במדבר כ, ח) ודברתם אל הסלע לעיניהם וגו'), השם יתברך יגאלנו במהרה בימינו אמן:

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי שלח, עמ' שנה

(וכל מה שאירע לאבות סימן לבנים, גם עתה קודם ביאת גואל צדק נתפשטו דיעות נפסדות בעולם, של הציאניסטען וגם אביזריהו המזרחיסטען או האגודיסטען דומיהן, לעשות ישוב ארץ ישראל בדרך הטבע, ולזה יחשבו שיהיה גאולת ישראל, והוא טעות וכפירה ר"ל, כמו שביארתי כבר באריכות במקומות רבות.

וז"ש) אשר אני נותן לבני ישראל, (כי השם יתברך כביכול הבטיחנו ליתן ארץ ישראל, והבטיח זאת לאבותינו, והוא יתברך שמו למעלה מן הטבע, וגם עתה יתברך שמו יקיים הבטחתו ליתן לנו ארץ ישראל, כדין התורה שמבטיח לאחד ליתן לו הדבר הזה, צריך ליתנו לו בעצמו, או על ידי שלוחו מבני ברית, היינו ישראל, ולא על די נכרי או ישראל מומר שאינו בר שליחות, [ולכן] בעל כרחך יתברך שמו יתן לנו ארץ ישראל, ולא על די הנכרים או הציאניסטען שאינם מאמינים ויראים). אולם גם אז המרגלים היה להם טעות זה, שחשבו שיירשו ארץ ישראל בדרך הטבע כמבואר בהמשך

הכתובים, על כן יראו מפני הערים בצורות ומפני בני ענק שלא יוכלו לכבשם, ובאמת הוא הכל שלא כדרך הטבע, וברצונו יתברך שמו ליתנה לנו כזכר לעיל.

לגבי דברי קדשו ראוי לציין כאן נק' מאוד חשובה והיא שהמרגלים כפרו בגאולה מעל הטבע כפי שה' ית' הבטיח וכן כבר גאל אותם מארץ מצרים בנסים ונפלאות

ובגלל חוסר אמונה הגיעו למצב ש'מאסו בארץ חמדה' אזי שגם כיום אלו שכופרים בגאולה ניסים כדאיתא בקדושת כתר 'גואל אחרית כראשית', אזי הינם חוטאים ב'חטא המרגלים', ודו"ק.

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרשת שלח

ויאמר משה למה זה אתם עוברים את פי ה' והיא לא תצלח. אל תעלו כי אין ה' בקרבכם ולא תנגפו לפני אויביכם וגו'. ויעפילו לעלות אל ראש ההר וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה (במדבר יד, מא-מד). **י"ל שהוא נבואה על מה שיהיה והיה בזמנינו על ידי הציאניסטיים והדומים להם, כל שום וחניכא דאית להו להכתות המפלגות שעלו לארץ ישראל בחוזק יד לעשות קאלאניען וללחום עם העמים.** "ויעפילו לעלות אל ראש ההר", **כנגד ציוי השם יתברך על ידי חכמינו ואבותינו, שהזהירונו שלא זו הדרך, ומרה תהיה אחריתם ר"ל, והלכו בדרך חוזק ועזות כפירוש רש"י בזה.** ועם כל זה "וארון ברית ה'", היא התורה הקדושה שאין לנו שיוור להמאמינים רק התורה הזאת, "ומשה", בכל דור ודור שפיר קאמר, הצדיקים ומנהיגי אמת צווחו ככרוכיא על זה, ולא עלו ולא נתיחדו עמהם, "לא משו מקרב המחנה" ישראל הכשרים ומאמינים. "וירד העמלקי והכנעני היושב בה"ר ההוא", שנקרא היצר הרע, ובעצתו היה דומה לה"ר ההוא, כדאיתא בסוכה (נב, א). והאומות הרשעים הדרים בארץ ישראל ויכום ויכתום עד חרמה, **כאשר היה בעונותינו הרבים החרמה וההריגות בירושלים עיר הקודש סמוך לכותל מערבי על ידי הרשעים האלו** [בשנת תרפ"ט], ה' יצילנו ויעזרנו ויגאלנו במהרה בימינו למען שמו ותורתו באהבה.

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי שלח, עמ' שסא-שסב

(יג, ל) ויהס כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה. עלה במסורה ג'. דן. ואידך (בראשית מו, ד) ואנכי אעלך גם עלה. [ג] ודוד עלה במעלה הזתים וגו' עלה ובכה (שמואל ב טו, ל). היינו כי רומז על ביאת הארץ במהרה בימינו, **כי כת המרגלים (בימינו) המה הציאניסטיים ודומיהן** (כמ"ש לעיל בר"ה שלח לך אנשים), וכן כת מנהיגי הפריעדיסטיין אשר לא יקוו לגאולה שלימה, ועל די זה לא יעוררו על ככה **ויניאו את לב העם מלשוב בתשובה**, רק לחכות לשלום העמים, או לבא לארץ ישראל בדרך הטבע.

וז"ש עלה נעלה וירשנו אותה **כי יכול נוכל לה, (אם נשוב לה' ותורתו, כי בודאי נוכל לשוב בתשובה, כי אם הגאולה תלוי בזה, כמ"ש הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ז, ה"ה),** בודאי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (עבודה זרה ג, א), ונוכל לשוב, והבא לטהר מסייעין אותו (יומא לח, ב)). ואנכי אעלך גם עלה, (שהשם יתברך ירוממונו משפלות דעתינו וישיבנו אליו יתברך במעלה העליונה. ומה שהוא כעת הנסיונות, טרם ביאת בן

דוד הוא כן), ודוד עלה במעלה וגוי, (על ידי) עלה ובכה, (שמתחילים בבכייה וצרות חבלי משיח והזורעים בדמעה ברנה יקצרו בא יבא ברנה (תהלים קכו, ח)), במהרה בימינו אמן.

וז"ש ויהושע בן נון וכלב בן יפונה מן התרים את הארץ **קרעו בגדיהם, (היינו לבוש הטבעי קרעו, וצווחו שישגיחו רק על הרוחניות)**, כיון שהשם יתברך רוצה ליתנה לנו). וז"ש אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ הזאת, (רק אם הוא רצון השם יתברך שהגיע הזמן לקיים תורתנו שמה, אז יביא אותנו במהרה בימינו) ונתנה לנו, **(היינו הוא ית"ש יתנה לנו, ולא על ידי שלוחים שאינם בני ברית)**. וכנ"ל (ד"ה שלח לך אנשים) וגוי, אך בה' אל תמרודו, (לחשוב מחשבות איך לבא שם בדרך הטבע, וזהו מרידה באמונת השם יתברך). ואתם אל תיראו את עם הארץ, (כיון שלא תבואו שמה בדרך הטבע. ועל ידי כחו יתברך שמו הלא) כי לחמנו הם סר צלם מעליהם וה' אתנו אל תיראום :

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלוש עה"ת, פרי קרח, עמ' שסט

או יאמר כשם שלא תוכלו להפוך בקר. (היינו כיון שאין ישראל נגאלין אלא על ידי התשובה, כמ"ש הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ז, ה"ה), ואם כן נזכה לבוקר הוא הגאולה כנ"ל, על ידי בוקר, הוא מעשיהם של צדיקים כשנעשה כן, כמו שאמרו חז"ל במדרש רבה (בראשית רבה פ"ג, ח) ויקרא אלקים לאור יום (בראשית א, ה), אלו מעשיהם של צדיקים, ולחשך קרא לילה אלו מעשיהם של רשעים). **לערב, (היינו בדברי הטועים הציאניסטיסען ודומיהן)**, גם האגודיסטען, שתהיה הגאולה על דרך הטבע, או כדברי הפריעדיסטען, וממילא ולזה אינו צריך לשוב בתשובה. וזה עצת היצר הרע לעשות על ידי זה מעשיהן של וכו' שנקראו ערב). כך לא תוכלו להפוך הדבר הזה, (וכל העולה על רוחכם, היה לא תהיה כזה, כדעת ההפוכה הזה, רק כשנלך במעשיהם של צדיקים נזכה לגאולה שלימה על דרך הנס), במהרה בימינו אמן :

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, רבי **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלוש עה"ת, פ' מסעי, ד"ה ולא רץ

וזהו שאמר הכתוב (במדבר ל"ה ל"ד) ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה. כדברי גדול הראשונים ז"ל מהר"ם מרוטנבורג בתשו' תשב"ץ קטן, וכמבואר בחידושי עולת תמיד, **כי הנוסעים לאה"ק שלא על מנת לעסוק בתורה ועבודה, רק בעניני עולמיים הרי זה מושב לצים** שם במקום הקודש, ועליהם נאמר (ירמיה ב' ז') ותבואו ותטמאו את ארצי, **והוא כדעות הקאלאניסטיסען כנזכר לעיל**.

וז"ש ולא תטמא את הארץ, בבחינת 'ותבואו ותטמאו את ארצם כנזכר). אשר אתם יושבים בה, (בבחינת כלומר ישוב ארץ ישראל, אבל אין זה האמת כנזכר לעיל), כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל, **(לאו דוקא בארץ ישראל צריך לדור בזמן הגלות, רק בין יראי אלקים בני ישראל העושים רצונו של מקום שנקראו בנים כדאמרין בקידושין (ל"ו ע"א)), ועל ידי זה שנעשה רצונו של מקום, נזכה לגאולה שלימה בביאת בן דוד במהרה בימינו אמן**.

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, רבי **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי דברים

ואמרתי פעם אחד על דרך מוסר נגד הציאניסטען וגם הדומים להם המיזראחיסטען ובפרט האגודיסטען, בדרך הכפירה שלהם בקאלאניע"ן בארץ הקודש, **ועל ידי זה יכרתו האמונה בלב בני ישראל בביאת גואל צדק** מן השמים בן דוד משיחנו במהרה בימינו, ובאמת כל דרכיהם ללא יועיל **אך יזיק גם בעולם הזה בשוב הקאלאניע"ן על ידי קנאת הגויים**, וכמו שכתב באהבת יהונתן להגאון בעל אורים ותומים על הפטורת פרשת ואתחנן, וכנודע.

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי עקב, עמי תלב

(ח, ט) ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. תחסר במסורה ג', דן. ואידך (מלכים א יז, יד) וצפחת השמן לא תחסר. [ג] ובטן רשעים תחסר (משלי יג, כה). **רמז על הנסיון בימינו נגד הציאניסטען ודומיהן, הבאים לארץ ישראל לעשות קאלאניע"ן בדרך הטבע**, ועל די זה יחריבו עולם ודת תורתנו הקדושה בעונותינו הרבים כנודע.

וז"ש בארץ ישראל לא תחסר כל בה, (היינו מרוב חיבת הארץ וקדושתה שיוכלו לעבוד ה' בה, על כן יהיה בעיניו לא נחשב לכלום כל קניני עולם הזה, עד שלא יחסר כל בה ולא יצטרך ויחפץ להם כלל, רק לקדושת הארץ ותכליתה לעבודת השם יתברך בטהרה ועריבות נעימות ידידות מתיקות שירגיש בה, יהיה כלא נחשב בעיניו ולא יחסר לו כלל כנזכר).

ובמסורה וצפחת השמן לא תחסר, (היינו רק על ידי אמונה כהאי מעשה דצפחת השמן דאלישע ושונמית, ועל ידי אמונה נזכה לגאולה, ולא על ידי מעשי הרשעים האלו, כי המה בבחינת) **ובטן רשעים תחסר, (למלאות נפשם מדמן של ישראל, דמים תרתי משמע, להשביע כריסם וכיסם להרויח ולעשות חיל ולא יחפצו להמתין עד הגאולה, ובפרט שצריכין לשוב בתשובה, ומזה לא ירצו לשמוע כלל), ה' יצלנו מהם ומזימותם ויגאלנו במהרה בימינו ברוב רחמיו וחסדיו.**

כ"ק האדמו"ר ממנוקאטש, **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלום עה"ת, פרי ראה, עמי תמז

וז"ש כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, (זהו ארץ ישראל וירושלים כדרשת רז"ל (ספרי פ"א, ב) ופירוש רש"י בזה). אשר ה' אלקיך נותן לך, **(היינו שהשם יתברך יתנו לנו על די משיחו, ולא על די שלוחי נכרים אומות העולם וציאניסטען, אשר אין להם דין שליחות, והשם יתברך צריך לקיים שבועתו לתת לנו את הארץ, וכמו שכתבתי כבר במקום אחר. ואם יתמהו מדוע לא באנו עוד אל המנוחה ואל הנחלה כנזכר, באריכות הגלות כזה לאין קץ בעונותינו הרבים, היינו) ואחר עד עת"ה, (שלא שבנו בתשובה שנקרא עת"ה כנזכר, כי על כן ואחר עד עתה). ועתה קום צא ודבר על לב עבדיך וגוי ורעה לך זאת מכל הרעה אשר באה עליך מנעריך ועד עתה, (היינו הצרות דחבלי משיח אלו, אשר רעות כזה צרות צרורות לא היו עוד מעולם, וכמו שאמרו חז"ל. על כן צריכין להתעורר ביותר ביומיא אלן לשוב בתשובה כדי שלא לעכב עוד הגאולה, ולא נתייאש ח"ו מן הרחמים, ונדע כי בשובנו אליו יתברך שמו אז יקויים מיד) ויחן ה' אותם וירחמם ויפן אליהם למען בריתו את אברהם ויצחק ויעקב ולא אבה השחיתם ולא השליכם מעל פניו עד עתה, (לישנא דקרא דמסורה), וכן יהי רצון במהרה בימינו אמן :**

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, רבי **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלוש עה"ת, פר' כי תבא

וכן גם בזה בפרשתן שנעשית התנועה מבע"ל פעו"ר שר אנגלי, (וקבלוהו ברצון החברות והאגודות הטמאות), לתת לאחב"י לשבת בארץ ולעשות קאלאניען, אכן על ידי זה יתפקדו שם כנודע, **והארץ לא לנו היא עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו**. על כן אשמעין רש"י ברוח קדשו כי זהו יהי הנסיון בדרא בתראה שיתנו לאחב"י לעשות קאלאניען, אבל באמת לא לנו הוא, כי אם לפוליטיק שלהם, **והוא סכנת נפשות שמה בנפש וגוף להחולכים לישוב שמה** עם בני ביתם כנודע. (חיים ושלוש פרשת כי תבוא)

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש, רבי **חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא** זיע"א, חיים ושלוש עה"ת, פר' כי תבא

על אחת כמה וכמה שצריכים להתחזק וללחום נגד רשעי עמנו בדרכי תהפוכות החדשות שבהם נאמר ותבואו ותטמאו את ארצי. וגם רוח ה' דיבר בהגאון מו"ה יהונתן זצ"ל בס' **אהבת יהונתן (הפטרות ואתחנן)** וז"ל: באם שהכל נועדו יחדיו לילך לירושלים וכל האומות מסכימים אפ"ה צווחה כנס"י ברוה"ק שחלילה שתלך שם כי הקץ סתום ואולי אין עתה הזמן האמיתי רק עת רצון לפי שעה והיום או מחר יחטאו ומוכרחים לגלות פעם שנית ח"ו ואחרון קשה מן הראשון ולכך ביקשה (רוה"ק) שלא ילכו עד שתחפץ ר"ל עד שיגיע הזמן וימלא כל הארץ דיעה וכו' עכ"ל.